

УПРАЖНЕНИЯ НА БРАТСТВО „COMUNIONE E LIBERAZIONE“

С ПОГЛЕД, ВПЕРЕН В ИСУС, НАЧАЛО И ЗАВЪРШЕК НА ВЯРАТА

РИМИНИ, 14–16 АПРИЛ 2023 г.

С ПОГЛЕД, ВПЕРЕН В ИСУС,
НАЧАЛО И ЗАВЪРШЕК НА ВЯРАТА

Упражнения на Братство
„COMUNIONE E LIBERAZIONE“

РИМИНИ 2023

На корицата: Блажен Анджелико, *Представяне на Исус в Храма*, фреска, детайл, 1442,
Флоренция, Музей „Сан Марко“. © Raffaello Vencini/Archivi Alinari, Флоренция.

„По случай духовните упражнения на Братство „Comunione e Liberazione“ на тема „С поглед, вперен в Исус, начало и завършек на вярата“ Светият Отец Франциск отправя сърдечен поздрав, като пожелава дните на размисъл да събудят желание да гледаме с упование към бъдещето със съзнанието, че възкръсналият Христос е променил посоката на историята, откривайки хоризонт на надежда над нас самите, над реалността, над тайната на живота. С тези пожелания Негово Светейшество уверява в молитвата си и на драго сърце изпраща апостолически благослов, залог за всяко желано благо.“

Кардинал Пиетро Паролин, държавен секретар на Негово Светейшество

13 април 2023 г.

Петък вечер, 14 април

Сергей Рахманинов

„Вечерня“, ор. 37, Александър В. Свеишников – Хор на Държавната академия на СССР
„Spirto Gentil“ n. 17, (Ricordi-BMG) Universal

■ ВСТЪПИТЕЛЕН ПОЗДРАВ

Давиде Проспери

Нека призовем Светия Дух, за да ни дари простодушието на сърцето на децата, изпълнени с любознателност и желание, които не се страхуват от нищо и не вмъкват никакво възражение или обърканост пред новото, което срещат; и за да ни даде готовността да приемем плодовете на Неговото действие, така че от него да бъдем преродени в пътуването тези дни.

Слез, Свети Душе!

Най-напред прочитам телеграмата от Светия Отец:

„По случай духовните упражнения на Братство „Comunione e Liberazione“ на тема „С поглед, вперен в Исус, начало и завършек на вярата“ Светият Отец Франциск отправя сърдечен поздрав, като пожелава дните на размисъл да събудят желание да гледаме с упование към бъдещето със съзнанието, че възкръсналият Христос е променил посоката на историята, откривайки хоризонт на надежда над нас самите, над реалността, над тайната на живота. С тези пожелания Негово Светейшество уверява в молитвата си и на драго сърце изпраща апостолически благослов, залог за всяко желано благо. Кардинал Пиетро Паролин, държавен секретар на Негово Светейшество“.

През тези дни ще проследят духовните упражнения заедно с нас, които сме тук, в Римини, приятелите, свързани от Италия и от над 30 страни. През следващите седмици ще преживеят упражненията още 69 страни.

Измина една година от последните упражнения на Братството, проповядвани от отец Мауро-Джузепе Лепори (генерален абат на цистерцианците), и наистина се радвам, че и тази година той ще ни придружава в размишленията тези дни. Благодаря му от сърце от името на цялото

братство за неговата така ценна отзивчивост. Струва ми се, че мина добре миналия път [аплодисменти].

Защо сме отново тук? Защо се върнахме?

Беше определено силна година, богата на събития и важни провокации за нашия живот. Миналогодишните упражнения отбелязаха фундаментална крачка от нашето пътуване: бяхме все още потънали в дискусии и интерпретации относно случките, през които минавахме, когато отец Мауро ни изправи отново насила пред думите, които Исус отправя към Марта: „Марто, Марто, ти се грижиш и безпокоиш за много неща, а пък едно е само потребно.“¹ Думи, които ни прозвучаха като въпрос: къде да издирим в нашия всекидневен опит това единствено нещо, което си струва?

Първата даденост, която трябва да признаем, е че по изминатия път през тези месеци бяхме придружавани. Самият дон Джусани, с характерната си дискретност, която тези, които са го познавали, добре помнят, ни придружи в драматичното терзание, с което се справихме. Не го казвам от сляпа вяра, а преднамерено. Тоест, казвам го, мислейки за това колко по-трудно щеше да бъде да преминем през бурята от последната година и половина, ако не бяхме придружавани – по едно щастливо и може би не случайно съвпадение – от непрестанната памет за дон Джус, която честванията за стогодишнината от неговото рождение направиха толкова мощно жива сред нас през цялото това време. Чествания, които, между другите неща, ни отведоха на площад „Свети Петър“ на 15 октомври, както добре си спомняме, свикани от Светия Отец. Какъв обрат представляваше срещата с Папата! За тези, които участваха в нея простодушно, беше наистина ново начало. Колко от нас оттам си тръгнахме, изоставяйки съмнения и несигурност, със сърце, натежало от обещание, и изстреляни в очарователна задача: отново вдигнахме поглед, който леко се беше свел над нашите вътрешни работи, за да го вперим отново в очите на Този, Който чрез харизмата на дон Джус ни избра за велики неща! Петър, със силата, която Бог раздава на Своите служители на Земята, ни повдигна и възвърна увереност: увереността, че сме желани, обичани, ценени. Спомнихме си за словото, което и към нас, както вече към пророк Йеремиа, Бог отправи: „С вечна обич те обикнах“, казва Господ, „и няма да те изоставя никога“.²

¹ Лук. 10:41-42.

² Срв. Иер. 31:3.

Впрочем работихме в продължение на три месеца върху думите, които Папата ни каза в оня ден, като намирахме в тях някои фундаментални насоки относно най-добрия начин да живеем зряло великата отговорност, която ни е поверена, която е тази да допринесем, чрез живота си и нашето общение, за плодотворността на харизмата, която чрез дон Джусани Бог повери на Църквата. Така можахме да изпитаме на гърба си какво означава това, върху което разсъждавахме това лято на Международното събрание на ръководителите и върху което после работихме в нашите общности до аудиенцията при Папата: единността между харизма и институция. Сиреч, ако използваме думите на Светия Отец, между „харизмата и авторитета, които се допълват, и двете необходими“.³

Както сигурно си спомняте, това лято възкресихме по аналогия образите на Петър и Йоан, приключвайки въвеждането на това занимание с два въпроса. Първоначално се питахме защо Господ е пожелал да съществува това непоколебимо напрежение в общението между харизма и институция, единство в такова напрежение, поради което няма една-единствена точка, през която преминава цялото пророчество, цялата благодат, цялото действие на Духа. Отговорът на тази въпросителна днес ни изглежда по-ясен чрез опита, който преживяхме, вървейки заедно, подпомагани бащински от авторитета на Църквата. Вторият въпрос, ако помните, беше останал леко висящ: щом е вярно, че Йоан бил най-харизматичният, питахме се ние, защо да не изберем него вместо Петър за изконен водач на Църквата? Защо да не изберем ученика, „когото Исус обичаше“ (това са думи от Евангелието)?⁴ Днес, в светлината на думите на Папа Франциск, смятам, че можем да разберем поне малко значението на избора, направен от Исус. Мисля, че всички носим още отпечатан в паметта си гласа на дон Джусани, който отеква на площад „Свети Петър“ и кара сърцето да тупти с някой от своите мощни коментари към „Петровото „да“.⁵ Това „да“, толкова бедно, простодушно и в същото време величествено, защото е способно да победи над цялото чувство за недостойнство, за

³ Франциск, „Нека гори в сърцата ви това свято пророческо и мисионерско безпокойство“, притурка към сп. Трасе, бр. 10/2022, с. 17; превод наш.

⁴ Сrv. *Животът: отговор към Друг, Който ме призовава*, Бележки от обобщението на Давиде Проспери на Международното събрание на ръководителите на „Comunione e Liberazione“, Ла Тюил (АО), 30 август 2022 г., *online*.

⁵ Сrv. *Духовни упражнения на Братство „Comunione e Liberazione“*, 1989, Римини, препис на едно от видеата, налични във виртуалната изложба GIUSSANI100; *cera* in L. Giussani, *La verità nasce dalla carne*, a cura di Julián Carrón, Bur, Milano 2019, pp. 135-136.

оскъдност, което изпълва сърцето на Симон. Е, когато Папата говори за смирението като необходимо условие, за да отговорим адекватно на призива на настоящото време, не можах да не чуя в тази настойчивост на Франциск ехото на гласа на дон Джус, който говори за Петър, този недо-дядан рибар, на когото Господ, поверявайки му огромната отговорност за Своята Църква, задава само един-единствен въпрос: „Обичаш ли Ме?“, „Обичаш ли Ме?“.

Посетих през изминалите месеци много от нашите общности във всички области на Италия и също в чужбина: можах да проверя, че загрижеността на Светия Отец ни подсказва пътя, за да изкараме онзи „потенциал“ на харизмата, който, както той ни каза, „в голямата си част все още трябва да се открие“.⁶ Това е пункт, който припознавам като много важен, поради което ми позволете да го задълбоча за малко.

Какво е смирението, това смирение, за което говори Папата? Смирението не е да кажеш: „Не струвам нищо, не съм нищо“. Напротив, смирението е да кажеш: „Аз съм нищо, но Ти си по-силен от моето нищо, от моята оскъдност; и ако ме призоваваш към велики неща, аз съм съгласен; какъвто съм крехък и ограничен, съгласен съм, тук съм. Да, Господи, Ти знаеш, че Те обичам, с Теб съм, съзнаващ, че само с Твоята помощ, само ако Ти си с мен, мога да направя това, което искаш от мен“. Въобще, смирението е да призная, че аз нямам друго освен това „да“. И все пак това „да“ стига, ако докато го казвам, не започвам да мисля, че мога да се справя сам, ако докато го казвам, съм там, напълно съзнаващ, че без Неговата постоянна помощ аз не мога да измина дори метър. Смирението за мен е това.

Но точно този пръв въпрос, отправен от Исус към Петър, ми помогна да разсъждавам тази година. За да сме точни, първия път Исус не пита Петър: „Обичаш ли Ме?“ и толкова. А: „Любиш ли Ме повече, отколкото тия?“⁷ Да си представим сцената: там наблизко със сигурност е бил и Йоан, а Исус го пита: „Любиш ли Ме повече, отколкото тия? Обичаш ли Ме повече от него? Той, който беше под кръста да прави компания на майка Ми, изтерзана от скръб, докато Ме разпъваха, след като ти се отрече от Мен три пъти! Той, който се беше облегнал на Мен с глава върху сърцето Ми, във великия час на Последната вечеря, той, на когото споделих самоличността на предателя. Той, който, когато бях в синедриона и Ме раз-

⁶ Франциск, „Нека гори в сърцата ви това свято пророческо и мисионерско безпокойство“, цит. пр., с. 15; превод наш.

⁷ Иоан. 21:15.

питвах, оскърбявах Ме, заплувах Ме и Ми удрях плесници, беше там с Мен, винаги наблизо. Той, който, докато ти се отричаше от Мен, имаше смелостта да каже, че е един от Моите, че Ми принадлежи“. „Обичаш ли Ме повече, отколкото той? Можеш ли да кажеш това?“ Ясно е, че на *този* въпрос Петър не можел да отговори с едно „да“, с онова „да“! И действително, не на тази част от въпроса отговаря. Всяко сравнение, всяко измерване относно това кой е по-добрият, по-свестният, по-обичащият или по-умният не важи вече, няма вече значение. Нещо повече, не само не важи вече, но е и още по-хубаво, отколкото така: именно унижение-то на сравнението се превръща в положителна стойност, защото сякаш прави Петровото „да“ толкова по-смирено, тоест именно ясно съзнаващ факта, че той е избран не защото е най-свестният, а напук на неговото недостойнство, на неговата оскъдност пред една задача, за която в крайна сметка никой (дори Йоан!) не е на висота.

Така започваме да долавяме поне един от възможните отговори на този прословут въпрос: защо Петър, а не Йоан? Отговорът, който през тези месеци ми стана все по-ясен, е следният: защото никой повече и по-добре от него, ренегата, не можеше да е наясно, че има нужда, за да изпълни добре своята задача, не само от благодатта на Исус, но и от приноса на Йоан, на Андрей, на Павел и на всички други.

Същото нещо ми се струва вярно за нас: аз имам нужда от Господ, разбира се – и още как имам нужда от Него!, – но имам нужда и от теб. Защото ако не призная, че имам нужда от теб, освен от Господ, накрая лесно бих помислил, че съм аз единственият посредник на Исусовата благодат, изпадайки в персонализма и самореферентността, за които Църквата ни предупреждава. Оттук и нашата тазгодишна настойчивост да фокусираме отново поглед върху нашето *общение*. Без това смирение, смирението, което ни прави съзнаващи, че имаме нужда един от друг, макар и в рамките на едно ясно и чисто следване на посочения авторитет, всички ние ставаме отново пленници на нашата пристрастност, на нашите партикуларизми.

Папа Франциск продължи така: „Тази нагласа на смирение бих обобщил с два глагола: *спомням си*, сиреч „отвеждам към сърцето“ [на италиански думата за „сърце“ е „cuore“, а за „спомням си“ – „ricordare“; б. пр.], да помним срещата с Тайната, Която ни доведе чак дотук; и *пораждам*, гледайки напред с упование, слушайки въздишките, които Духът днес отново изказва. На смирения мъж, смирената жена им е присърце също бъдещето, не само миналото, защото умеят да гледат напред, умеят да гле-

дат кълновете, с памет, натежала от благодарност. Смиреният поражда, смиреният кани и подтиква към това, което не познаваме“.⁸

Така се осъществява „чудото на промяната“, което само следването на Христа прави възможно в нашия живот, както учихме в Училището на общността от тези месеци: „От човека не се иска друго, освен да поддържа вярно и лоялно в себе си желанието и волята да бъде смирен и послушен пред величието на Битието, Което го създава“.⁹

Присъствието на Христос сред нас е, което във времето побеждава всички наши крехкости, нашите малкости, нашите дребнавости. Не защото магически ги изтрива, а защото във времето ги прави не тотално определящи, поставя ги все повече в истинските им граници. Нека да доминира впрочем все повече сред нас привързаността към Христос. Тази привързаност е, действително, единственият верен път към *единството*, към победата на единството над разделението.

Веднага след аудиенцията на 15 октомври ви бях написал тези думи: „Нашата задача се уточни: образователното предложение през следващите години ще има за цел да определи стъпките от пътя, очертан от Светия Отец. Колкото повече сме в готовност да ги следваме, толкова повече нашата компания, във верността към получената харизма, ще бъде живо място на светлина, на единство и на надежда за Църквата и за цялото човечество и ще може да съответства повече – макар и с всички ограничения на нашите бедни личности – на очакването, което Папа Франциск изрази пред нас бащински: от вас „Църквата, а и аз самият, се надява на повече, много повече“.¹⁰

Упражненията, които се готвим да направим, са фундаментален етап от това пътуване, като имаме предвид и препоръката, отправена ни през изминалите месеци от префекта на Ведомството за миряните, семейството и живота, кардинал Кевин Фарел – на когото, освен това, благодаря много, че е тук през тези дни, преживявайки заедно с нас тези духовни упражнения, – препоръката, казах, относно значимостта на една адекватна формация върху темата

⁸ Франциск, „Нека гори в сърцата ви това свято пророческо и мисионерско безпокойство“, цит. пр., с. 14; превод наш.

⁹ Луиджи Джусани, *Да отдадеш живота си за делото на Друг*, © 2022 Fraternità di Comunione e Liberazione, прев. Нина Билева, с. 48, <https://it.clonline.org/libri/don-giussani/da-otdadesh-zhivota-si-za-deloto-na-dруг>.

¹⁰ Д. Проспери, *Послание до цялото движение след аудиенцията с Папа Франциск*, Милано, 20 октомври 2022 г., *clonline*; превод наш.

за харизмата. Затова, заедно с отец Лепори и приятелите, които водят нашата компания, сметнахме за полезно за духовното пътуване на Братството да посветим заниманието с упражненията и работата по възобновяването, която ще свършим после в групите на Братството, на задълбочаването на богословските добродетели – вяра, надежда и любов – през особения поглед на нашата харизма. Тези добродетели обсипват човека с Христовата любов, правейки го способен да живее пълноценно във връзка с Бог. Това основава и определя действието на християнина. Джусани говори и писа много на тази тема: стига да помислим за съдържанието на текстове като *Може ли да се живее така?* и *Може ли (наистина?!) да се живее така?*.

Тази година ще фокусираме вниманието си върху вярата. Какво е вярата? Какъв опит с вярата преживяваме и какъв опит можем да преживеем с нея в нашата компания?

За да започнем заниманието, си позволявам да ви предложа отново думите, които дон Джусани отправил към малка група приятели, събрани като нас за духовните упражнения през 1968 г. Това са думи, които вече ни пусна Хулиан на Първия ден от новия живот на общността през 2018 г. с гласа на Джус. Сякаш са замислени и казани за нас днес! Джусани каза:

„Вярата е, което ние търсим, вярата е, в което искаме да проникнем, вярата е, което искаме да живеем. Наоколо сякаш всичко съдейства, сякаш всичко е съучастник с една действена сила, която тази вяра се стреми да елиминира или да изкърти, или да опразни, или да отведе към чисто рационални категории, към натуралистични категории, извън и в християнския свят, вътре освен вън, сега. Автентичната вяра, или автентичността на вярата, е, което ние търсим. Не търсим друго. Точно затова разговорът тези дни и работата тези дни бележи нещо, в което всеки от нас рискува, рискува себе си. Затова се постаряхме да бъдем ясни в намерението, преди да дойдем тук. Ние сме готови да говорим с целия свят, да идем навсякъде в света, но имаме нужда от дом, имаме нужда от място, където думата да е дума, „израз“, и където връзката да е „сърце“, сърдечна, където компанията да е позитивна, където думите да имат смисъл и намеренията – смисъл, а хлябът да бъде хляб и водата да е вода“.¹¹

¹¹ „Въведението на Луиджи Джусани към духовните упражнения от Културния център „Ш. Пеги“ (Вариготи, 1 ноември 1968 г.)“, под редакцията на Хулиан Карон, във *Vivente è un presente!*, притурка към сп. *Tracce-Litterae Communionis*, бр. 9/2018, Милано 2018, с. 4; превод наш.

Ето, сега можем да отговорим на първоначалния въпрос: защо сме все още тук? За да изпросим Неговото присъствие.

Да се настроим за слушане в модалността, възкресена от думите на Папата, припомнени преди малко: „Смиреният поражда, смиреният кани и подтиква към това, което не познаваме“.

■ ВЪВЕДЕНИЕ
Мауро-Джузепе Лепори

„Очите ми видяха Твоето спасение“

Да съживиш харизмата

В *Житие* на св. Бернар от Клерво се разказва, че за да събуди желанието за обръщане, си повтарял често въпроса: *Bernarde, ad quid venisti?* – „Бернар, за какво си дошъл?“¹² Не става дума да се питаме това, за да оплакваме загубата на първоначалната страст или за да се опитваме да я съживим волево, а за да намерим отново съзнанието, че този първоначален огън остава тайна, скрита в нашия живот или в живота на една общност, или на отношения като брачните.

Св. Павел пише на Тимотей: „Спомням си за твоята нелицемерна вяра, която по-рано я имаше у баба ти Лоида и майка ти Евника, а убеден съм, има я и в тебе. Затова ти напомням да разпалиш Божия дар, който е в тебе чрез моето ръководстване“.¹³

Тимотей е още млад, и все пак Павел го приканва да не отлага ангажмента да разпали огъня на Божия дар (буквално: на Божията харизма), който обитава дълбоко в него. „Нелицемерната вяра“, която е приел по традиция от баба си и майка си, и сакраменталният дар на неговото призвание, получен чрез възлагането на ръцете на Павел, не са реалности, които трябва да се изнамерят носталгично в миналото, както когато разглеждаме албума със снимки от онези паметни дни, а горяща жарава, която имаме отговорността да разпалваме, да раздухваме (буквално гръцкият термин би могъл да бъде преведен като: „обновявай живота на огъня“, на Божия огън).

Първоначалната страст, пламенността, жарта на първата среща, на „първата любов“, както се казва в Книга Откровение,¹⁴ искреността на искрената вяра, нелицемерна, непокрита с прахта на интерпретациите, на теоретизациите, ето: всичко това може да се съживи, да се разпали.

¹² Guglielmo di St. Thierry, *Vita prima*, I, 4; PL 185, 238; превод наш.

¹³ 2 Тим. 1:5-6.

¹⁴ Откр. 2:4.

Защо? Защото пребъдва, не угасва. Как ли? Ами защото не съм аз, който съм запалил всичко това, който съм си дал всичко това! Става дума за „Божия харизма“, за дар на Божията благодат, за проява на Светия Дух. В такъв случай, когато човек забележи, че вместо това е оставил жаравата да се покрие с безкрайни пластове пепел, баналност, немарливост, разсеяност, небрежност, как внезапно можем да забележим с колко пепел са се покрили отношенията със собствената съпруга, със собствения съпруг, собствената общност, собственото призвание, компанията от хора, тясно свързана с харизмата, която сме срещнали, или приетите Тайнства, от Кръщението нататък, и които продължаваме да приемаме, когато човек забележи всичко това, какво трябва да направи?

Би било достатъчно да осъзнаем отново, че харизмата, Божия дар, я има, жива е, гори под всичко това. Не защото сме, така или иначе, малко или много свестни ние, а защото Бог е милосърден и верен! Харизмата е „безвъзмезден дар от Бог“ и както пише св. Павел до римляните във връзка с избраничеството на Израил, „Божии дарове и призванието са неотменни“.¹⁵ Бог, по Своята природа, не може да си вземе обратно някой дар, защото всичко е безвъзмездно в Него, Който е Любов. Да отмени някой дар, за Бог би било като да се откаже да бъде Себе Си. В известен смисъл, адът е „вечното хранилище“ на неотменните Божии дарове.

Една харизма, едно призвание, една благодат, но също и преди всичко, дарът на живота, дарът, че ни има и че сме тези, които сме, че имаме душа, никога не следва да се „преправят“, да се „пресъздават“: те трябва да се съживяват, трябва да се разпалват.

И това, винаги и при всички случаи, дори да сме почти светци. Тимотей бил отличен ученик и отличен млад пастир. Павел му препоръчва обаче да съживява харизмата, също сакраментална, която е получил, защото тя не е никога даденост и не може да бъде такава, защото харизмата е дарът от Някой Друг. Павел пише това Послание до Тимотей вероятно по време на своето последно пленничество, следователно между 58 г. и 62 г. сл. Хр. Кое то означава около тридесет години след Петдесетница. Сякаш за нас смъртта и възкресението на Исус и Петдесетница, настъпила петдесет дни по-късно, са се случили около 1993 г. Ние мислим, че в началото християнската общност е живяла от харизмата на Петдесетница, като че ли нищо не е било. Всъщност, тукаткси Апостолите трябвало винаги да

---

¹⁵ Рим. 11:29.

подновяват поканата да се съживява дара на Духа, да не Го оскърбят,¹⁶ да не Го угасят.¹⁷ И в това виждаме, че Петдесетница не била поток първоначална енергия, която задейства Църквата механично до Парусията, но и тя, като Христос, е винаги настоящо събитие, което свободата трябва непрестанно да приема и оставя да действа. И това е, именно, разпалването на харизмата, към което сме винаги приканвани от Църквата.

„Разпалвай в себе си“

Но как се случва това? Трябва да си признаем: всички страдаме от структурна неспособност да поддържаме жив огъня на харизмата, който е в нас. И колкото повече мислим, че ще остане запален от само себе си, толкова повече виждаме, че замира, че се покрива с пепел, че изпуска повече дим, отколкото пламък. Какъв нежен баща бил св. Павел за любимия си ученик Тимотей и за много други! Сякаш му пише: „Тимотей, не се съблазнявай, ако чувстваш винаги, че отпада онзи плам на Божия дар, който си получил, ако чувстваш, че отпада, с похабяването на дните и на служението, онази страст, която в началото ти се струваше, че не трябва никога да замира. Не се удивявай, че си такъв. Това, което можеш да направиш, е отново да започваш всеки ден да го разпалваш, да го разпалваш в себе си, в теб първо, и това е, което ще го разпали и в хората, поверени на теб, в общностите, за които отговаряш, и в целия свят!“

Често си създаваме представа за харизмата, сякаш е един вид плащ, хвърлен върху определена група хора, и че за да останем верни на харизмата, трябва само да внимаваме да не излезем изпод плаща или, ако предпочитате, от заграждението. А пък, както в деня на Петдесетница, Божият дар е, да, силен вятър, който връхлита всички присъстващи, но огънят, който изпуска, се спуска върху всеки от тях, по един пламък за всеки, сякаш положен от Духа с майчински внимание и грижа. Духът избира за всеки начина и формата на кацането на харизмата върху него. Божият дар е единственият Дух, но става доловим и е живян, когато бива приет лично от всеки. И именно във всяко сърце всеки разпознава специфичната харизма, която някоя компания, народ от хора,

¹⁶ Срв. Еф. 4:30.

¹⁷ Срв. 1 Сол. 5:19.

получава. В крайна сметка, дори общението, което свързва мнозина в особена харизма, не го разпознаваме другаде, освен в сърцето на всеки член. Нещо като да го кажат двамата ученици от Емаус: „Не гореше ли в нас сърцето ни, когато Той ни говореше по пътя и когато ни обясняваше Писанието?“¹⁸ Сърцето и на двамата свидетелствало за харизмата, която ги свързвала.

„Разпалвай в себе си.“ Съзнанието, че Божият дар, дори общ, трябва да се разпалва във всеки от нас, за да го разпалваме сред всички, е фундаментално, за да останем единни в едно пътуване по призвание, в една мисия. Колко пъти, например в брака или в общностите, се оплакваме от угасването на първоначалния дар и се спираме там, оплаквайки се от другите, които не сътрудничат да съживим харизмата. Ако разберем обаче колко е могъща отделната свобода, която смирено започва от себе си, която започва да разпалва в себе си получения дар! Наистина е като да разпалим огън, а огънят, когато гори, се предава по своята природа. Светият Дух, когато обхване един човек, било то най-незначителния, като стрък слама, пламва пожар! Но Духът е Този, Огънят, Който се разпространява, не сламата или дървата, които Му позволяват да гори.

Затова отговорността по отношение на една велика за Църквата и славата на Христос в света харизма е пълна във всеки от нас, разиграва се цялата във всеки.

Това го подчертавам, защото често попадаме на хора, които се оплакват от отпадането на харизмата в нейната съвкупност или у ръководителите, но които пък не си задават въпроса какво се случва с харизмата в собствените им отношения със съпругата или съпруга, в отношенията с децата им или на работа, или в изборите на политически ангажимент, при използването на парите им, в начина на слушане на новините и реагирането на тях, в начина на използване на времето, в молитвата и така нататък. Именно в тази лична тънкост една харизма живее или не живее, било то най-важната в историята на Църквата.

Както ви каза Папата на аудиенцията на 15 октомври м.г.: „Редом със служението на авторитета е от съществено значение във всички членове на Братството да остане жива харизмата, за да запази винаги християнският живот очарованието от първата среща“.¹⁹

¹⁸ Лук. 24:32.

¹⁹ Франциск, „Нека гори в сърцата ви това свято пророческо и мисионерско безпокойство“, цит. пр., с. 17; превод наш.

Въобще, харизмата се разпалва в нашите сърца! И когато се провеждат занимания като тези упражнения, аудиенцията при Папата, големите срещи, всичко е живо, щом харизмата се разпалва в мен, в теб, във всеки от нас.

Една изключителна човешка пълноценност

Евангелието, Новият Завет е пълен с примери за хора, които са преживели това по изключителен начин, и все пак прост, за да може да ни бъде предадена тази очарователна красота на нова човешкост, на нов живот.

Да вземем стареца Симеон, който се появява в деня на представянето на Младенеца Исус в Йерусалимския храм, когато бил на четиридесет дни:

„Тогава имаше в Йерусалим един човек, на име Симеон; и тоя човек беше праведен и благоговееен, и чакаше утехата Израилева; и Дух Светий беше върху него. Нему бе предсказано от Духа Светаго, че няма да види смърт, докато не види Христа Господен. И дойде по вдъхновение в храма. И когато родителите донесоха Младенеца Иисуса, за да извършат на Него обичая по Закона, той Го прегърна, благослови Бога и рече: сега отпусках Твоя раб, Владико, според думата Си, смиром; защото очите ми видяха Твоето спасение, що си приготвил пред лицето на всички народи, – светлина за просвета на езичниците, и слава на Твоя народ Израиля. А Иосиф и майка Му се чудеха на казаното за Него. И благослови ги Симеон и рече на Мария, майка Му: ето, Тоя лежи за падане и ставане на мнозина в Израиля и за предмет на противоречия, – и на сама тебе меч ще пронизе душата, – за да се открият мислите на много сърца“²⁰

Всяка вечер при Повечерието неговата песен идва сякаш да обобщи, да приюти и често да събере смисъла на нашия ден, напомняйки ни, че един ден има смисъл, ако в него живеем смисъла на целия си живот, който се състои в това да желаем и прегърнем Исус Христос. Целият живот важи, има смисъл, дарен ни е, изискван е от нас само за това: да желаем, да очакваме Христос и да Го прегърнем в простотата на Неговото идване в плът: един Младенец на четиридесет дни, Който цял се побира в нашите обятия, Който цял се побира на гърдите ни, тоест в обичта на нашето сърце, Който цял се побира в нашия поглед. *Побира се* не само в смисъла на размерите на Своето малко тяло. *Побира се* като *съгласявам се*, като тайнствена воля, тайнствена свобода на Бог да се съгласи да бъде с нас,

---

²⁰ Лук. 2:25-35.

да се съгласи, да се дари, за да изпълни нашите обятия, нашето сърце, нашия живот, човешкото пространство на нашия живот [На италиански за „побирам се“ и „съгласявам се“ е използван един и същ термин; б. пр.]

Целия си живот Симеон е оставил свободен, празен, ожаднял за това, за тази прегръдка, която го изпълва, която го завършва. За тази прегръдка, отвъд която няма вече друго, освен вечността на прегръдката на Отца.

Един дар на Духа, който прави да прегърнем Христа

Ще видим как вярата е това, трябва да бъде това, за да не е абстрактна, за да не бъде само представа, мозъчно или сантиментално убеждение.

Но това, в което настоявам да се вгледаме тази вечер, облагодетелствани – надявам се! – от тишината, с която ще навлезем в нощта и ще живеем тези дни, е как прегръдката на Симеон и неговото изповядване на вярата – „Той е тук! Той е спасението! Той е светлината на света!“ – са запалването на една харизма на Светия Дух, която изпълва неговата крехка личност и има вселенски измерения.

В този откъс е очевидно, че *харизмата е винаги дар на Духа, който прави да разпознаем и прегърнем Христа.*

Цели три пъти в три стиха Лука подчертава делото на Духа в този възрастен човек. Не знаем кой е бил, с какво се е занимавал в живота. Да го обрисоваме като свещеник, е традиция, сама по себе си необоснована в това Евангелие. Симеон бил просто човек, човек, възпитан в Божия народ, обучен от Закона и пророците, формиран от желанието за спасение, светлина, за святост, тоест за Бог, което изпълвало сърцето му, опразвайки го от всичко останало. Един човек, казва Евангелието, „праведен и благоговееен“²¹ тоест човек, съзнаващ, че въпреки склонността към грях, която носим отвътре, сме създадени за истински план за нас, добър план за нас, за праведност, това да сме праведни, поправени, единствено в който може да намери мир сърцето; в който сърцето може да намери не само позната, но и изпитана истина за себе си.

Симеон знаел, че мъжът и жената са били създадени праведни (че човешкото създание е било създадено праведно), пригодени съвършено за Създателя и за цялото Сътворение, в рамките на любов, която хармо-

---

²¹ Лук. 2:25.

низира всичко в красотата на светлината на Бог, защото са създадени по Негов образ и подобие.²²

Но Симеон знаел също, изпитвал в себе си, цялото наше ограничение да възстановим тази праведност, да се пригодим отново към Бог, сред нас, между мъжа и жената, да се пригодим отново към цялото Сътворение. Затова бил „благоговеен“, тоест копнеел с цялото си същество за спасение, което не можел да си даде от себе си. Копнеел за Спасител. И докато не Го срещнал, цялата негова праведност, истината за праведното положение на неговата личност, се съсредоточавала в желанието, в търсенето, в очакването на Този, Който щял да възплъти утехата Израилева.

„Тогава имаше в Иерусалим един човек, на име Симеон; и тоя човек беше праведен и благоговеен, и чакаше утехата Израилева; и Дух Светий беше върху него.“²³ Може ли да има по-пълнен от този портрет на истински човек? Каква пълнота на човешкост, някой, който желае праведността, съзнаващ, че ще трябва да я очаква и получи от Друг, и който я желае като благо за целия народ, утеха за целия народ! Затова Бог му отговаря и се радва на тази смиренна и пълна истинскост на себе си, дарявайки му компанията на Духа, която е общението на Бог, в Бог. Бог се радва толкова много на човешката истинскост на едно искрено желание за спасение, че я покрива със сянката на Духа, сякаш за да я защити, сякаш за да не остави да угасне онова пламъче, което целият свят заплашва, което всичко се стреми да загаси в сърцето на човека.

Симеон чакал и Духът бил над него. Очаквал и Духът идвал веднага да разпали в него този дар, дара на едно неспокойно сърце в желанието за Бог и за утехата на народа.

Това ни напомня, че *първата харизма на човека, първият и фундаментален Божи дар в нас, е сърцето, създадено да срещне Христа*, сърцето, неспокойно за Бог. Първата (и единствена, в крайна сметка) фундаментална харизма е това, че „сме създадени за Бог“, онтологична харизма, която съвпада с нашето същество, но на която безпокойството е съвест: „Създал си ни за Тебе, Господи, и неспокойно е сърцето ни, докато не намери в Тебе покой“.²⁴

Това е онтологична, структурна харизма, но също историческа, екзистенциална, която се отразява върху всичко, което се случва в нашия живот и в света.

²² Срв. Бит. 1:26-27.

²³ Лук. 2:25.

²⁴ Срв. Св. Аврелий Августин, *Изповеди* I, 1, Изток-Запад, София 2006, прев. Анна Б. Николова, с. 9.

Близостта със Светия Дух

За Симеон задоволството на Бог поради неговото желание било фамилиарност, приятелство: действително, Духът му говори, няма значение как, и движи неговите стъпки, подтиква го и го придружава: „Нему бе предсказано от Духа Светаго, че няма да види смърт, докато не види Христа Господен. И дойде по вдъхновение в храма“.²⁵ Симеон живеел насаме със Светия Дух.

Ние сме като че ли сме свикнали да се отнасяме към Духа като с чужденец или като с Полък без лице. Не сме свикнали да преживяваме близост с Него, да имаме отношение с Него, следователно да разговаряме с Него и да вървим с Него. И все пак, Той го прави с нас, отнася се с нас така. Очевидно е, че близостта със Светия Дух е довела Симеон до срещата и до близостта с Исус, защото Светият Дух е близостта на Бог и в Бог. Светият Дух е Божият Дар пар екселанс, Той е абсолютният Божи дар, Той е Бог, Който ни дарява Своето Себедаряване в Троицата. Който приема велики харизми и иска да ги приеме до края на дара, който са за Църквата, не мисли толкова за приемането на специфичната харизма като такава, а за приемането на Духа, в Чийто дар всички харизми се съдържат и са дарени. Затова тези хора имат близост с Духа най-вече във формата на търсенето. Колко е настоявал дон Джусани върху призива *Veni Sancte Spiritus, veni per Mariam!* Той разкрива и предава близост с Утешителя, на която няма да се научим никога достатъчно.

Който иска да приеме от някой основател особена харизма, изопачава самата харизма, свежда я до „нешчо“, обикновено до пакет от правила, представи, нагласи и думи, ако от основателя не приеме близостта със Светия Дух, Който одухотворява всяка харизма за божествен живот, за благодат и Който ни прави близки с Христа. И Църквата винаги е разбирала, още от Петдесетница, че най-добрата и най-съкровена близост, която можем да имаме със Светия Дух, е тази на Дева Мария, преживяната чрез Богородица, тази, която Апостолите първи са направили своя. Да: *Veni Sancte Spiritus, veni per Mariam!*

По вдъхновение към Христа

Симеон отишъл в Храма в онзи ден „по вдъхновение“. Но не като марионетка, движена дистанционно свише. Защо Симеон е толкова покорен на

²⁵ Лук. 2:26-27.

Духа? Може би защото е Негов роб? Не: покорен е, защото иска да постигне пълнотата на своя живот, която Духът му е обещал. Духът ни движи към нашата завършеност, движи ни към Христа. Движи безпокойството на сърцето към Своя мир. Както го обяснява св. Павел, друг близък и приятел на Светия Дух: „Духът ни подкрепя в нашите немощи; защото не знаем, за какво да се помолим, както трябва, но Сам Духът ходатайства за нас с неизказани въздишки. А Оня, Който изпитва сърцата, знае, каква е мисълта на Духа, понеже Той по волята на Бога ходатайства за светиите“.²⁶

Ние не сме способни да желаем по чист, искрен начин това, което придава завършек на нашето сърце, това, което струва повече от живота, това, за което съществуваме; замърсяваме това желание с много самонадеяност или амбиция, желяйки други неща, които не са наистина нашата завършеност. Нямаме нужда само от завършеността, а и от решимостта да я преследваме, от пътя, за да стигнем до нея, и от срещата, за да я прегърнем. Духът е Този, Който, по Божия благодат, по милостта на Отца, ни дарява всичко това, по време на целия ни живот, през тайнствени етапи и пътища. И когато човек стига до Христа, разбира, че всичко приема смисъл, че е имало водач през цялата тази гора, изпълнена с мрак и клопки: водачеството на Светия Дух, Който говори на сърцето, Който посочва пътя и ни подтиква да го следваме, и ни отвежда до целта. Това беше водачът, който ни отвеждаше към Христа!

Спирали ли сме се някога да погледнем назад, да мислим отново за нашия път? Никога ли не сме забелязвали, че някой ни води, тайнствено, чрез хиляди инструменти: една дума, една среща, четиво, преживяване, болка, разочарование, падение или удивление, вълнение пред красивото, доброто, пред истинското?

Може би никога не сме благодарили на Светия Дух за всичко това. И това не е лошо за Него, а за нас, които така се лишаваме от благодарно съзнание за нашия живот, каквото и да се е случило. И ако много неща в живота ни се струват недостойни за благодарност и ни подтикват по-скоро към оплакване и злопаметност, може би би трябвало да ги преосмислим в светлината на истинската цел на живота, която Духът ни разкрива, това, което обеща на Симеон: „Нему бе предсказано от Духа Светаго, че няма да види смърт, докато не види Христа Господен“.

---

²⁶ Рим. 8:26-27.

Да видим Христа, да прегърнем Христа: това е стойността и целта на целия живот, макар срещата да се случи едва накрая, както за Симеон, както за Анна пророчица или Добрия разбойник. Духът не ни обещава успех, богатство, здраве, почести. *Духът не ни отнема това, че трябва да умрем. Духът ни обещава и кара да изпитаме в сърцето си, че нашият живот не е дефиниран* [на италиански – „definita“; б. пр.] *от смъртта, а от срещата с Исус.* „Definire“ е съставен от глагола „finire“ [„свършвам“, „довършвам“; б. пр.], подсилен от частицата „de“. Равнозначно е на „de-terminare“ [„determinare“ – „определям“, „terminare“ – „свършвам“, „довършвам“; б. пр.]. Е, какво би ни дефинирало (de-finirebbe) и определило (de-terminerebbe) по-мощно от смъртта [Нещо като игра на думи – изречението има смисъл и на: „Е, какво би ни довършило по-мощно от смъртта?“; б. пр.]? Смъртта, в човешкия опит, сякаш дефинира и определя целия живот, цялата човешка история. Да помислим за зрелището на смъртта, което са войната в Украйна, бедствието с мигранти в Средиземно море, земетресението в Турция и Сирия, престрелките в Съединените Щати, а да не говорим за постоянното и скрито зрелище на смърт, което са милионите абортирани деца... И все пак, ето че Духът известява на Симеон, че това чувство не е истинско, не е редно: вместо от смъртта, неговият дълъг живот е определен от срещата с Христос. И това е определеност, която смъртта няма да може да надскочи, да отстрани. Срещайки Исус, прегръщайки Исус, Симеон ликува в увереността и в мира, че Исус е Този, Който определя неговия живот отечно и завинаги, във всичко, включително неговата смърт.

Универсалното излъчване на всяка харизма

Срещата с Христос поваля всички ограничения на живота: не само смъртта, но и самотата, дори затварянето по отношение на нас самите или по отношение на нашите едновеерци. Действително, Симеон възпява веднага универсалността на спасението, донесено от Христос:

„Сега отпусках Твоя раб, Владико, според думата Си, смиром;
защото очите ми видяха Твоего спасение,
що си приготвил пред лицето на всички народи, –

светлина за просвета на езичниците, и слава на Твоя народ Израилия²⁷.

Този човек, в телесната старост, носи едно желание, страст на влюбен младеж, на дете, което се оставя да бъде удивено от недоловими знаци, които никои друг не вижда, като онази двойка млади съпрузи, която в безкрайния храм и сред гълпата носи едно новородено и два гълъба за обрета на представянето. Кой знае колко двойки и колко деца се представяли всеки ден в Йерусалимския храм! Но този човек не бил „праведен и благоговееен“ само за себе си, не очаквал Месията само за себе си. Носел в себе си очакването на целия Божи народ, нещо повече: очакването на „всички народи“, на „всички езичници“. Никои Божи дар, никоя харизма, действително, не е само за нас самите или само за тесен кръг, защото това би означавало, че нейният пламък не би бил такъв, не би бил пламтящ, не би осветявал с истинска светлина. Светлината е най-изричният символ на харизмата, на дара на Бог, на любовта на Бог, защото ако не се пречи, ако не среща препятствия, се излъчва безкрайно. И ако срещне препятствия, осветява ги и тях, превръща ги в отражение на Неговия дар.

Божите дарове, казахме, са неотменни, но ние можем да ги задушим, можем да намалим тяхното излъчване. Всяка харизма е за безкрайно излъчване, било то най-незначителната, най-скрита харизма. Все си мисля за една госпожа, която в Етиопия ни покани на кафе. При тях, когато каниш на кафе, не е като при нас, които за трийсет секунди слагаме капсулата в машината, натискаме копчето, пълним чашата, вземаме я и пием за десет секунди, продължавайки да бърбим и забравяйки веднага, че сме пили кафе. Беше цяла церемония.

Св. Павел, когато изброява различните дарове на Духа, между другите споменал и своя: „И понеже, по дадената нам благодат, имаме разни дарби, то, имаш ли пророчество, пророчествувай според вярата; имаш ли служба, пребъдвай в службата; учител ли си, – в учението; наставник ли си, – наставлявай; дарител ли си, – дарувай простосърдечно; предстоятел ли си, – предстоявай с усърдие; благотворител ли си, – благотвори на радо сърце“²⁸.

Красотата на онова сервиране и приемане съответстваше на незадушавана в своето излъчване харизма, поради което този момент продължава буквално да ме поучава, години по-късно. Това обслужване, това кафе

---

²⁷ Лук. 2:29-32.

²⁸ Рим. 12:6-8.

ме поучава, поучава моя живот. Именно защото даровете на Духа, дори най-незначителните, са пламъци, чиято светлина се излъчва безкрайно. Но може да се каже същото за вярната дума, която ни е казал някой свещеник, за милосърдната, но искрена забележка, която ни е направил някой приятел, или за жест на великодушие, или за приношението, което някой болен е направил от своето страдание, за безвъзмездната усмивка, която някой, може би чужд човек, ти е дал, докато си бил твърде затворен в своята сивота...; св. Майка Тереза от Калкута казваше: „Няма да узнаем никога колко добро може да направи една проста усмивка“.²⁹

Често сме загрижени, и то основателно, нашият живот да е полезен, да принесе плод. Обаче това добро желание за житейска пълноценност го задушаваме почти веднага в претенцията плодът да бъде наш, а не този на Духа, не този на харизмата, на Божия дар, който ни е поверен. И така започваме да мечтаем за илюзорни плодове, славни, но на *нашата* слава. Поради което прахосваме безкрайната гама от плодовитост, която Божи-ят Дух иска да изрази във всичко, което преживяваме, правим, казваме, мислим, за което се молим.

Като се връщаме на стареца Симеон, е изключително да видим как желанието на неговото сърце, страстта на неговото желание за спасение, когато стигат до края си, до толкова очакваната и желана цел, не се затварят дори за миг в задушавашо притежание на Божия дар. Напротив – отразяват незабавно неговия блясък. Симеон обгръща Младенеца, но тази прегръдка я прави, за да разкрие на всички колко светлина се излъчва от Него, колко е ценно за всички това съкровище. Жестът, думите, лицето на този старец отразяват цялата Христова светлина. Фра Анджелико го е изразил дивно във фреската, която съпътства тези упражнения.³⁰ И това отразяване е смисълът на целия му живот. Сега може и да умре. Не само защото е прегърнал Христос, а и защото е могъл да Го извести, с толкова мощно, толкова прозрачно, толкова смирено и уверено свидетелство, което стига до нас и до днес със същата сила на оня ден и ще продължи да излъчва Христа до свършека на света.

Но защо да подчертаваме това, ако не за да се подбудим към съзнание-то, че никой от нас не е призван към по-малко от това! Всеки от нас притежава дарба за разпознаване на Христос, която да отразява до пределите

²⁹ Teresa di Calcutta, *La gioia di amare*, Mondadori, Milano 1997, p. 131; превод наш.

³⁰ Блажен Анджелико, *Представяне на Исус в Храма*, фреска, детайл, 1442, Флоренция, Музей „Сан Марко“.

на Земята и до свършека на света! Всеки от нас е създаден и призван, за да стигне дотам да може да запее лично *Nunc dimittis* на Симеон като изчерпателна дефиниция на цялото си съществуване. Не като крайна точка на живота, като „лебедова песен“, а като кулминация, която признава, че смъртта и тя е дар, дарен, за да излъчваме вечно отражението на Христовата светлина. Вижте, в Рая няма да правим друго, освен да отразяваме безкрай светлината на благото лице на Бог, и всеки от нас ще изразява тази красота, самобитна у всеки, и все пак цялата от лицето на Господ. Красотата на блажените е самобитното отражение, което всеки е призван да даде, на лицето на Бог; самобитно отражение като погледа, който Бог има върху всяко човешко създание, върху всеки от нас.

Но това съзнание не трябва да чакаме да го имаме само накрая, преди да умрем. Църквата, Литургията ни възпитават да го упражняваме всяка вечер, в края на всеки ден, който може да бъде последният. Да мислим за него, да го упражняваме (щом преживяваме упражнения), когато, при Повечерието, се молим с *Nunc dimittis* на Симеон.

Ето как изразява това дон Джусани, размишлявайки именно върху песента на Симеон:

„Колко е хубаво да четем всеки ден Симеоновата песен: „Очите ми видяха Твоето спасение“. [...] Да четем молитвено песента *Nunc dimittis*, вечер при Повечерието, е да четем – като песента на Дева Мария – пророчество за нещо, вече случило се: Небесното царство сред нас, Тайната, съобщена на плътта, на времето и на пространството. [...] Да можем да кажем на Господ, че е Спасителят, че е, че съществува така, както вече съществува, изтръгва благодатта, въпреки нашето зло, и ни отпуска, както стареца Симеон, смирно. [...] Всичко е казано в тази дума или в това гледано, въобразимо и невъобразимо Присъствие: въобразимо, защото е това на човек като теб, и невъобразимо, защото е това на Бог, Тайната, Която е в този човек; и именно в този човек потъва тайната на моето зло, така че съм изкупен, отпуснат, опростен от Него“.³¹

Утре ще видим как тази лъчиста човешка пълнота, движена от Духа към срещата с Христос, е вярата.

³¹ L. Giussani, *La verità nasce dalla carne*, Bur, Milano 2019, pp. 214-216; превод наш.

СВЕТА ЛИТУРГИЯ

Литургия на Светата евхаристия: Деян. 4:1-12, Пс. 117; Иоан. 21:1-14

**ПРОПОВЕД НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО
МОНСЕНЬОР ДЖУЗЕПЕ БАТУРИ
АРХИЕПИСКОП НА КАЛЯРИ И ГЛАВЕН СЕКРЕТАР
НА ИТАЛИАНСКАТА ЕПИСКОПСКА КОНФЕРЕНЦИЯ**

„Господ е.“ Йоан изказва на приятеля си Петър присъствието на Господ, Който стоял до тях. И Йоан, този, който е обичан и обича, точно той може да разпознае Обичащия и Обичния, защото само любовта умее да разпознава. Йоановото разпознаване, изпълнено с изненада, но и с обич, сме го чувствали много пъти и у нашите учители и отци, особено в думите, в погледа, в пълното старание на личността на дон Джусани. Той е този, който отвори нашия поглед за разпознаването: „Господ е“, това е Присъствието, чрез което сърцето желае и се надява, това е силата, която подтиква да търсим щастието и свободата, това е идеалът, чрез който да изградим нов свят, да кажем своето „да“ завинаги и да възпитаваме децата си. Присъстващият Господ е причината за всичко това.

Дон Джусани даде име и ни отвори очите за великото Присъствие, което е в сърцето на света, и така събуди нашата надежда, защото Господ е тук, с нас е. Тогава живота можем да го почувстваме обитаван от Бог, уловен в безкраен и вечен хоризонт, способен да придаде смисъл на всичко и способен да гравитира над един център: Той е, Господ. Да изкажем тогава, в началото на тези дни, нашата благодарност към Бог за срещата с харизмата на дон Джусани и да си спомним за тези, които са помагали на нас и продължават да отварят нашия поглед и нашия ум за разпознаването на вярата, което е винаги разпознаване на едно Присъствие, което ни привлича и което е причината за всичко.

Петър – чухме – се хвърля в морето и тръгва към Исус. Беше изпитал страх, беше взел нож, за да ранява, беше се отрекъл и беше избягал. Но сега отива при Исус без колебание, защото е Той Възлюбеният. И така, в това преоткрито приятелство, в тази близост, която Исус предлага, позволявайки Си дори ястие, всичко се помирява в очакване на великия въпрос: „Обичаш ли Ме?“. Но вече всичко е помирено, защото няма възможност за мир и за помирение с нас самите и с нашата история, с цялото

наше минало, без да стоим пред присъстващия Господ, без да стоим в пространството на Неговия поглед. Защото Петър отива при Исус, за да бъде погледнат.

Не разсъждаване, не тълкуване или спомен, често изтъкан от угризения, а една жива среща ни спасява сега! И отново отваря живота за ново начало, за възможността за рестарт с Исус, пред Него. В приятелството с Него всичко може винаги да започне отначало, всичко може да стане ново. В личния живот, както и в плетеницата на нашето приятелство, всичко придобива отново сила и може да се надява на ново начало. Да бъде с Исус, е за Петър също възможността, около онзи запален огън, да може да живее по нов начин с другите ученици, защото Исус е Този, Който ги събира.

Да приемем и ние през тези дни поканата на Исус да бъдем с Него, за да можем да се научим да живеем сред нас и да отиваме сред хората, да четем тяхното желание и да кажем на всички, че Господ е Този, Когото търсят в радост или тревога. Защото да кажем на света, че Господ присъства, е винаги също да интерпретираме желанието на хората.

Ето, разпознаването на Господ обаче се случва по време на риболов и по причина на риболова. В работата, в изграждането на семейството, в професионалния или политически ангажимент, въобще, в развитието на страстта към живота можем да разпознаем знака на присъстващия Господ, Чийто число е винаги свръхизобилие (Толкова много риба! Повече от това, което са били способни да съберат със собствени сили.). Има винаги несъразмерност между нашите сили и способности и плодовитостта, която получаваме в дар. Господ се оставя да бъде разпознат в този излишък между това, което правим, и това, което получаваме в свръхизобилие на живот, на радост и на истинскост. Излишък, който не може да има друга причина, освен благодат, дара на едно Присъствие, за което благодарим, защото изпълва живота, и което винаги призоваваме, просещи, защото сега Господ е тук, сред нас е и Го молим: „Дойди отново при нас, о, Учителю и Господи Исусе“.

Събота сутрин, 15 април

Йохан Себастиан Бах

Кантата BWV 82, *Ich habe genug*, The Monteverdi Choir – The English Baroque Soloists –

Джон Елиът Гардинър – Edizioni Archiv

Мотет BWV 229, *Komm, Jesu, Komm*, Monteverdi Choir – Джон Елиът Гардинър –

Edizioni Erato

„Ангел Господен“

Утрень

■ ПЪРВО РАЗМИШЛЕНИЕ

Мауро-Джузепе Лепори

Вярата, която оформя живота

Облакът свидетели

Заглавието на тези упражнения е вдъхновено от един пасаж от Посланието до Евреите:

„Затова и ние, заобиколени от такъв голям облак свидетели, нека свалим от себе си всякакво бреме и греха, който ни лесно омотава, и нека с търпение изминем предстоящото нам поприще, *имайки пред очи началника и завършителя на вярата – Исуса*“.³²

Авторът на Посланието до Евреите току-що е изредил, в предходната глава, дълга поредица от свидетели от Стария Завет, които са правили избори и изразявали действия, които не биха имали смисъл без вярата в обещанието на Господ, което се е реализирало в Христос след тяхната смърт. Всички тези свидетели, от Авел до Ной, от Авраам и Сарра до Яков, от Мойсей до Давид, до майката на Макавеите, са множество, буквално „облак“, който ни обгръща. Какво означава „облак свидетели“? Преведено е с „множество“ [в италианския текст; б. пр.], защото авторът

³² Евр. 12:1-2; курсив мой.

е искал да изрази с образа на облака реалност, която ни заобикаля с безброй елементи, като пясъчен облак в пустинята. Но облакът за евреите напомня също тайнственото и свещено присъствие на Бог, Който придружавал Израилевия народ в пустинята, предпазвайки го денем и осветявайки го нощем. Свещен облак, в който Мойсей влизал, за да се срещне с Господ, да Го слуша и разговаря с Него. Свидетелите на вярата оформят около нас този тайнствен облак, който прави видимо невидимото присъствие на Бог. Също на планината на преображението именно в облака проникват всички присъстващи – Исус, Мойсей, Илия и Тримата апостоли, – изцяло погълнати в тайната на Отца, Който прави да се чуе гласът Му. И това, сякаш Бог поискал да реагира на инстинктивното слово на Петър: „Наставниче, добре ни е да бъдем тук; да направим три сенника: за Тебе един, за Моисея един, и един за Илия.“³³ По човешки чистосърдечно слово, но което в крайна сметка банализирало цялата сакралност на събитието, свеждайки го до... хубав къмпинг в планината с приятели!

„... без да знаеше, що говори – продължава Евангелието от Лука. – Когато говореше това, ето, яви се облак и ги засени; и се уплашиха, когато влязоха в облака. И чу се из облака глас, който казваше: Този е Моят възлюбен Син: Него слушайте.“³⁴

В сянката на този облак Петър, Яков и Йоан осъзнават отново сакралността на тайната, на която са били свидетели, която е тайната на Христос, „светлина за просвета на езичниците“, каза старецът Симеон, тайната, разкрита от Отца, Който Го представя като възлюбен и иска от нас да Го слушаме.

Тогава бихме могли да помислим, че „облакът свидетели“, за който говори Посланието до Евреите, означава за нас, че свидетелите на вярата, които ни осветяват и ни говорят от Свещеното Писание, от историята на святост на Църквата и в истинските и авторитетни хора, които познаваме лично, е, добре, всички тези свидетели представляват за нас онзи облак на Светия Дух, в който Отец ни разкрива дара на възлюбения Син, Когото сме призвани да слушаме, на Когото сме призвани да сме послушни, Когото сме призвани да следваме.

Това е тайнственият, светъл и авторитетен блясък на Църквата, в която, макар и в сянката на нашата човешкост, на човешкостта на всеки

---

³³ Лук. 9:33.

³⁴ Лук. 9:33-35.

светец, на всеки кръстен, който дава свидетелство на вяра, Тайната се проявява в компания от хора.

Изненадани от свидетелството на вяра

Колко пъти се чувстваме като Петър и другите, унизени и изплашени пред проявата на някое изключително свидетелство на вяра, което ни изненадва, от страна на хора, с които може би общуваме всеки ден, без да забелязваме светлината, която носят! Виждали сме всичко на повърхността на човешкото, с всички положителни и отрицателни страни на един темперамент, на начин да бъдеш и да вършиш или да не бъдеш и да не вършиш. Били сме с тези хора лекомислено, без да ги гледаме наистина или гледайки това, което ни е харесвало, и толкова; били сме с тях, без да ги слушаме или слушайки ги невнимателно. И изведнъж, поради някоя причина или поради друга, може би в случай, в който най-накрая имаме нужда от тях, или защото тези хора си отиват, ето че облакът ни покрива и в него, когато цялата привидност изчезне, слушаме именно тяхното свидетелство на вяра и трябва да признаем, объркани, че е проява на Бог, на Христос, на Тайната, която ни създава и ни спасява.

В автобиографията на Такаши Павел Нагай, която току-що излезе със заглавие *Това, което не умира никога*³⁵ – текст, който ми идва да приравня с *Изповеди* на св. Августин, – той разказва своя път на вяра, пътя, който го отвел до християнската вяра и после дотам да живее във вярата интензивен и драматичен живот, дотолкова че се оказал физически и духовно в сърцето на атомното опустошение на Нагасаки, със съзнанието на вяра, че то било жертва на Агнеца за мира в целия свят. Но самият Такаши Нагай си дава сметка, почти едва накрая – особено след като открил овъглените кости на своята съпруга Мидори под пепелта на разрушения от атомната бомба дом, а до нея верижката на броеницата, с която тя се молела, – колко е била вярата на съпругата му тази, която е изпросила и получила от Бог неговата вяра и изключителната плодотворност на живота му. Марииното присъствие на Мидори му се разкрило накрая като най-очевидното присъствие на Тайната в неговия живот. А той не

³⁵ Takashi Paolo Nagai, *Ciò che non muore mai. Il cammino di un uomo*, San Paolo, Cinisello Balsamo-MI 2023.

бил забелязал това! Поради което разбрал, че след бомбата трябва и той да живее, засвидетелствайки вярата така, от дъното на своята немощ, болен от левкемия, все на легло, в колиба от няколко квадратни метра, принасяйки себе си с Христос и изпитвайки невероятна плодовитост на свидетелство.

Изпитах същото вълнение и объркване, когато преди няколко месеца, посещавайки стаята на моя стар приятел Лучано – дърводелеца, който, със съпругата си Нела, ме среща с Движението през 1976 г., – след като беше претърпял тежък мозъчен кръвоизлив, който го отведе на Небето преди месец, видях, че върху гардероба на стаята си държеше листче с написани най-важните дати от моя път на призвание, и особено датата на нашата първа среща: „Извънземно приятелство. 25 февруари 1976 г. 44 години... на благодат“ (беше го написал през 2020 г.). В този миг сякаш видях отново целия си живот, побран в паметта и в молитвата на този обикновен човек, побран в неговата вяра, която в човешките срещи вижда благодатното събитие, което няма край и което е нещо извънземно. Бих могъл да кажа това за много други хора, може би за хора, които не познавам, с които ще се запозная едва на Небето, и всеки от нас може да го каже за много хора. Да, точно си има „облак свидетели“, свещен облак, в който Бог присъства и ни говори, облак, който ръководи и закриля живота, както закрилял Божия народ в пустинята.

Тези свидетели ни разкриват, че има точка на зрялост на вярата, която за всички се състои в приемането, че сме житно зрънце, което пада в земята и умира, за да даде плод, който не е вече собственият, макар цялото същество на житното зрънце да е било създадено, за да даде този плод.

„Истина, истина ви казвам: ако житното зърно, паднало в земята, не умре, остава си само; ако ли умре, принася много плод.“³⁶ Някои разбират това веднага и го живеят дори наред с плодотворна и резултатна дейност. И следователно, живеят също пълноценната дейност, пълноценната мисия, влагайки душа на постоянно просене. Мисля си за дон Джусани, за Папите, които през тези десетилетия Духът дари и дарява на Църквата, за Майка Тереза... Често обаче от нас се иска да изпитаме нещо като рухване на нашата резултатност, за да открием с изненада, че именно оттам, а не на върха на нашите вавилонски кули, никога довършени, нашата вяра е жива и дава плод.

---

³⁶ Иоан. 12:24.

Свидетели на вярата

Ето, това, което искаме да разберем, е точно фактът, че този „облак“, който ни изявява Тайната, е съставен от *свидетели на вярата*. И всеки от нас е призван да е част от тях. Те са онова множество, което описва Книга Откровение, давайки ни представа за избраните на Небето: „Видях, и ето, голямо множество народ, което никоой не можеше да преброи, – от всички племена и колена, народи и езици; те стояха пред престола и пред Агнеца, облечени в бели дрехи и с палмови вейки в ръце. И възкличаваха с висок глас, думайки: спасението дължим на нашия Бог, Който седи на престола, и на Агнеца!“³⁷

Това са мъчениците [на италиански – „martiri“; б. пр.], термин, който буквално означава именно „свидетели“, които с цялото си тяло, душа, глас обявяват на всеослушание своето вечно свидетелство, подпечатано на Земята с тяхната кръв, свидетелството на спасението, извършено от Бог в Сина, заклан и славен Агнец: „Спасението дължим на нашия Бог, Който седи на престола, и на Агнеца!“ Вярата крещи, че само Бог ни спасява!

Защо облакът свидетели, пред нас на Земята и пред Бог на Небето, дава свидетелство за вярата, би могло да се каже „само“ за вярата? Защо не за любовта, за надеждата, за истината, за праведността, за великодушното? Разбира се, свидетелите на вярата са свидетели и за всичко това, и за още повече. Но как именно за вярата те са изрично свидетели? Защо Новият Завет, Апостолите, но и още Самият Исус в Евангелието настояват главно върху вярата?

Откъсът от Посланието до Евреите ни подсказва веднага една следа, нещо повече, *следата*, за да се опитаме да разберем какво е вярата, която ни е дарена и която се иска от нас с толкова настойчивост. Казва ни, че трябва преди всичко да вървим, нещо повече: *да тичаме* с поглед, вперен в Исус, Който дава начало на вярата и я води до изпълнение.

Това означава, че само впервайки поглед в Христос, разбираме нещо от вярата. Нещо повече, не нещо, а всичко, разбираме началото и завършека на вярата и разбираме, че началото (Авторът) и завършекът (целта, тоест съвършенството) на вярата са Самият Христос. Сякаш вярата съвпада с Христос. В какъв смисъл?

³⁷ Откр. 7:9-10.

Вярата спасява

Има една оценка, или по-скоро известяване, което Исус прави на някои хора, които Го удивяват заради вярата си. Например, на кръвотечивата, която повярвала, че дори само като се допре до крайчеца на дрехата на Господ, ще бъде изцерена от своята болест,³⁸ или на слепия Вартимей,³⁹ или на грешницата, която в дома на фарисея Симон идва и облива нозете на Исус със своите сълзи, целува ги и ги маже с миро,⁴⁰ или на Иаир, преди да възкреси дъщеря му,⁴¹ или на единствения от десетимата изцерени прокажени, който се връща да Му благодари.⁴²

Какво казва Исус на всички тези хора, на чиято вяра се възхищава? Казва на всички основно едно и също: „Твоята вяра те спаси!“.

Какво означава това? Какво ни спасява? Нима само Христос не е Този, Който ни спасява? Да, именно! И това ни кара да открием значението, стойността, смисъла на вярата, това, което ни интересува наистина във вярата и ни кара да я желаем повече от всичко, повече от всяка добродетел. *Вярата е това, което ни отваря за Христос, Спасител на живота и на света.*

Това ни дава да разберем дълбочината на още един отговор, който Исус дава на тези, които искат от Него каквото и да е с вяра, както когато казва на стотника: „Както си повярвал, нека ти бъде“;⁴³ или на двамата слепци, които Го умоляват да ги изцери: „Нека ви бъде по вашата вяра“.⁴⁴

Вярата е пространството в нас, което съответства на събитието Христос, на дошлия и присъстващ, за да ни спаси, Христос. Вярата е отварянето в нас за събитието Христос, наш Спасител.

Няма нищо повече и по-важно от това, което трябва да разберем относно вярата, относно това какво е вярата, относно това, което трябва да означава за нас. Не вярата е това, което ни спасява: вярата позволява на Спасителя да ни спаси, да спаси света.

Без Христос, без събитие Христос, вярата няма съдържание и няма смисъл. Дон Джусани пише: „*Вярата* като реално отношение, което

³⁸ Срв. Мат. 9:20-22.

³⁹ Срв. Марк. 10:46-52.

⁴⁰ Срв. Лук. 7:36-50.

⁴¹ Срв. Лук. 8:49-56.

⁴² Срв. Лук. 17:12-19.

⁴³ Мат. 8:13.

⁴⁴ Мат. 9:29.

човекът преживява спрямо Бог, не е неопределена: *тя е вяра в Христос, Знака на всички знаци, Човека, чрез Когото Тайната се разкри*.⁴⁵

Или, в *Да генерираш следи в историята на света*: „Вярата е част от християнското събитие, защото е част от благодатта, която събитието представлява, от това, което е то. Вярата принадлежи на събитието, защото, доколкото е *любящо разпознаване* на присъствието на нещо изключително, е дар, тя е благодат. Както Христос се отдава на мен в едно настоящо събитие, така оживотворява в мен способността да го схвана и да го разпозна в неговата изключителност. Така моята свобода приема това събитие, приема да го разпознае. Затова в нас вярата е и разпознаването на изключителното настояще, и простодушното и искрено съгласие, което казва „да“ и не противопоставя възражения: разпознаване и съгласие са част от мига, в който Господ, чрез силата на Своя Дух [за която говорихме снощи], се разкрива на нас, те са част от мига, в който събитието Христос влиза в нашия живот”.⁴⁶

Също вярата на Авраам, на патриарсите, на Мойсей, на пророците имала Христос като хоризонт и съдържание. Била голяма, била огромна, защото била вече изпълнена със събитието Христос. Както Исус каза на юдеите: „Авраам, вашият баща, би се зарадвал да види Моя ден, и видя, и се възрадва. На това иудеите Му рекоха: нямаш още петдесет години – и си видял Авраама? Исус им рече: истина, истина ви казвам: преди Авраам да е бил, Аз съм”.⁴⁷ Не е казал, че е видял Авраам, а че Авраам видял Него във вярата: Авраам бил вече изпълнен със събитието Христос и с радостта, което то носи.

Но тези думи на Исус ни дават да разберем, че „събитието“, в което вярата вярва, не е само нещо, което ще се случи в бъдещето. Авраам „видя и се възрадва“, защото неговата вяра виждала Христос. Събитието, спасението, с което вярата се съгласява, е личността на Христос. Авраам е видял, че Исус е „Аз съм“, присъстващият Бог, Който спасява. Затова Исус винаги е искал от учениците Си вярата в Неговата Личност, а не толкова в това, което вършел. Това, което вършел, било причина или помощ, за да вярват, не съдържанието на вярата: „Вярвайте Ми, че Аз съм

⁴⁵ Луиджи Джусани, *Да отдадеш живота си за делото на Друг*, цит. пр., с. 60.

⁴⁶ L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Bur, Milano 2019, p. 44; превод наш.

⁴⁷ Иоан. 8:56-58.

в Отца, и Отец е в Мене; ако ли не, то за самите дела вярвайте в Мене“.⁴⁸ Не става дума да вярваме в делата, а да вярваме в Христос чрез делата, които върши.

Има един прекрасен текст на дон Джусани, който не издържам да не ви прочета. Той е от 1968 г.; става дума за въведението към духовните упражнения от Културния център „Шарл Пеги“ във Вариготи: „Да си кажем тогава: как ли са започнали да вярват? В какво се е състояло онова събитие, което предизвикало такъв интерес, произвело такава впечатление, че хората за пръв път рискували с това, което стояло пред тях, че хората за пръв път имали в себе си разпадена вярата, че християнинът започнал да бъде в света? Какво било онова събитие, от какъв вид било онова събитие? Не повярвали, защото Христос говорел, казвайки онези неща, не повярвали, защото Христос извършил онези чудеса, не повярвали, защото Христос цитирал пророците, не повярвали, защото Христос възкресил мъртвите. Колко хора, в огромната си част, Го чули да говори така, чули Го да казва онези думи, видели Го да върши онези чудеса, а събитието не настъпило за тях! Събитието било нещо, на което чудото или речта били предмети, били сегменти, били фактори, но било нещо друго, повече, толкова различно, че на речта и на чудото придало тяхното значение. Повярвали заради това, за което Христос се появил. Повярвали поради онова присъствие, не поради това или онова, което извършил и което казал. Повярвали поради едно присъствие. Присъствие не гладко или тъпоумно, присъствие не без лице: присъствие със съвсем точно лице, присъствие, заредено със слово, тоест заредено с предложение. Повярвали поради присъствие, заредено с предложение“.⁴⁹

Ако делата, чудесата, не ме доведат дотам да вярвам, че присъствието на личността на Исус е това, което ме спасява, а не това, което прави, било то да възкресява мъртвите, или да умножава хлябовете и рибите, моята вяра е суетна, моята вяра не е вяра. Ако не вярвам, че Христос е възкръснал и че е именно *това*, което ми спасява живота, било живея ли, било умирам ли,⁵⁰ нямам вяра или имам вяра, изтъкана от хубави споме-

⁴⁸ Иоан. 14:11.

⁴⁹ „Въведението на Луиджи Джусани към духовните упражнения от Културния център „Ш. Пеги“ (Вариготи, 1 ноември 1968 г.)“, под редакцията на Хулиан Карон, във *Vivente è un presente!*, цит. пр., с. 8; превод наш.

⁵⁰ Срв. Фил. 1:20.

ни за един велик пророк, но не вяра, която ме кара да докосна Спасението на целия живот. Ако Христос не е възкръснал, бихме могли да продължаваме да вярваме в Неговите чудеса, както вярваме, че Илия, Елисей или светците са извършили много чудеса. Но за какво му е на моя живот сега да си спомня това? Какво променя от моя живот този спомен? Нищо. Може би ме кара да се надявам, че някое чудо се случва все още, ще се случи на мен. Но моят живот остава отдаден на това, което е или не е. Нищо не го спасява *сега*, нищо не го изпълва сега със смисъл.

Да приемеш формата на събитието Христос

Но ако вярата е да разпознаем и да се отворим за това събитие, каква промяна на човешкост, каква промяна на нас трябва да предизвика? В негативен план: какво губим от Христос и от нас самите, когато нямаме вяра, когато не вярваме, когато не позволяваме на вярата да ни спаси, отваряйки ни за събитието Христос?

Да помислим за многото пъти, в които Исус е трябвало да упреква Своите ученици, Своите Апостоли, че нямат вяра, че имат малка, жалка вяра. Как трябва да са се почувствали голи, засрамени, неспособни да отговорят като Адам, когато Бог дошъл да го попита къде е след грехопадението. Ако не беше съгрешил, щеше да остане в Божието присъствие, неговото сърце щеше да остане в Божието присъствие. Адам и Ева се скрили в своето укриване, не сред храстите. Тоест, скрили се зад своята свобода да се откажат от дара на приятелството на един присъстващ Бог, на един близък Бог, на един Бог, на Когото били непосредствен образ, непосредствено отражение. Нашата свобода е тази, която ни скрива зад своето измъкване от любящото присъствие на Господ. Така и учениците, когато нямат вяра, се оказват открити като скрити деца, защото са ги надробили едни, като малките деца, които смятат, че са се скрили, слагайки ръчички на лицето, когато майка им ги гледа уж строго. Действително, Евангелието не предава практически никога дори една-единствена реакция на учениците на упрека на Исус, че нямат вяра, че имат жалка вяра, че нямат все още вяра. Оставали там вцепенени, объркани, сякаш не разбират дори за какво Исус говори! А Исус, за да превиши дозата, за да ги постави в още по-неудобно положение: „Има повече вяра у езичниците, у митарите и у блудниците, отколкото у вас, които живеете винаги

с Мен, които Ме слушате да говоря по цял ден, които сте видели стотици чудеса! И все пак, би ви стигнало синапово зърно вяра, за да премествате планини!⁵¹

Исус правел така поради безкрайната любов, която хранил към тях. Как можел да не се ожесточи, виждайки, че отказвали да приемат Него, живеейки с Него, най-ценния дар, това, което ги отваряло за дара на всичко, за преживяването на всичко, за общението с Неговата най-дълбока и преобразяваща всичко в добро тайна! Както когато една майка вижда, че детето ѝ отказва да яде, отказва млякото, което тя му поднася, и следователно отказва живота. Какво страдание за Христос да ни вижда, че отказваме вярата в Него, да ни вижда затворени или небрежни, или по-лошо, безразлични към дара да се отворим за Неговото присъствие, което спасява нашия живот, което спасява света! Не само със спасение в последния час, *in extremis*, а със спасение, което спасява живота, докато живеем, което спасява целия живот, което го спасява не само от смъртта, а и от не-живота, от живеенето зле, от жалкото живеене, от несъзнателното живеене, от повърхностното живеене, от живеенето, без да живееш, от живеенето само за да оцелееш, от живеенето, без да искаш повече от живота, в живота, от живеенето, без да желаш безкрайното. Каква болка за Христос и за Бог Отец, какво стенание на Светия Дух да ни виждат да отказваме пълнотата на живота, за която сме създадени! И това, за да сграбчим плод, изяден за няколко минути, за удовлетворение, което угасва след трийсет секунди, за да трупаме победи, които ни разочароват, още когато вдигаме трофея при възгласите на тълпата, на света...

С каква болка Исус трябва да е казал на фарисеите: „И пратилият Ме Отец Сам засвидетелствува за Мене. А вие ни гласа Му някога сте чули, ни вида Му сте видели; и словото Му не пребъдва у вас, понеже вие не вярвате Ономува, Когото е Той пратил. Изследвайте Писанията, защото вие мислите чрез тях да имате живот вечен. И те са, които свидетелствуват за Мене. Но не искате да дойдете при Мене, за да имате живот“⁵²

⁵¹ Срв. Мат. 21:31; Мат. 17:20; Марк. 11:23; Лук. 17:6.

⁵² Иоан. 5:37-40.

„Син Човеческий, кога дойде, ще намери ли вяра на земята?“

Болката на Христос стига дотам да заплаче за Йерусалим, защото не е повярвал, защото не е приел дара на Неговото спасение:

„И когато се приближи и видя града, заплака за него и рече: да беше и ти узнал поне в този твой ден, какво служи за твой мир! Но сега това е скрито от очите ти, понеже ще настанат за тебе дни, и враговете ти ще те обиколят с окопи и ще те окръжат, и ще те стеснят отвред, и ще съспият тебе и децата ти в тебе, и няма да оставят в тебе камък на камък, понеже ти не узна времето, когато беше посетен“.⁵³

Исус не е плакал, защото Йерусалим щял да бъде разрушен, защото щял да умре: плакал, защото отказал живота, живота, който го посещавал в Него, Божи Син, дошъл в света, за да имат живот в Него. Исус плакал, защото Йерусалим не приел дара на вярата, дара да разпознае посещение-то на Бог, присъствието на Бог, Който идва заради нас. Йерусалим не прегърнал Исус като Симеон, не ликувал, че е посетен от Господ. „И Словото стана плът, и живя между нас“,⁵⁴ пише св. Йоан в началото на своето Евангелие, но пише също: „Дойде у Своите Си, и Своите Го не приеха“.⁵⁵ Каква загуба, каква разруха да не приемем Христос, да нямаме вяра в Христос! Защо? Защото „а на всички ония, които Го приеха,“ продължава Йоан, „- на вярващите в Неговото име, – даде възможност да станат чедо Божии“.⁵⁶

Значимостта на вярата е изцяло в значимостта на събитието Христос за нас. Който вярва в името на Христос, тоест в Неговото присъствие, се превръща по благодат в Божие чедо. Така че му е дарен пълният завършек на неговата човешкост, това, което Адам и Ева искали да измъкнат от Бог скришом, вместо да го приемат от Неговата любов и Неговото присъствие.

Точно затова, защото копнее да ни дари това, което за нас е всичко, което би било всичко, защото умира, за да ни дари това, Исус в един момент спрял, като обхванат от поразяваща тревога, от внезапно безпокойство, и се запитал: „Но Син Човеческий, кога дойде, ще намери ли вяра на земята?“⁵⁷

⁵³ Лук. 19:41-44.

⁵⁴ Иоан. 1:14.

⁵⁵ Иоан. 1:11.

⁵⁶ Иоан. 1:12.

⁵⁷ Лук. 18:8.

Този въпрос, който Исус си задава, ни поставя винаги в неудобно положение. Питаме се какво може да означава. Питаме се, в крайна сметка, каква оценка на историята той представлява. Той ни дава да разберем, че проблемът с края на света няма да бъде толкова въпрос на галактически катастрофи и дори на големи бичове, войни и земетресения. Проблемът с края на света ще бъде нещо много по-човешко, по-тясно свързано с нас, с нашето сърце, с нашата свобода. Сякаш Исус прогнозира, че при Неговото последно пришествие, Парусията, рискът е да няма никой, който да Го чака, да Му каже: „Дойди, Господи Иисусе!“⁵⁸

Сякаш четем горчивото изречение от Примо Леви, в неговата автобиографична книга *Примирието*, в която разказва за сложното прибиране в Италия, след като е освободен от Освиенцим: „Къщата бе невредима, близките ми – живи. Никой не ме чакаше“.⁵⁹

Но ако този въпрос на Исус засяга само свършека на света, в крайна сметка бих могъл да вдигна рамене и да си кажа, сякаш не ме засяга: „Колкото повече остарявам, толкова повече намаляват възможностите светът да свърши по време на моя живот. На въпроса на Исус ще отговорят други, и то кой знае кога!“ Обаче безпокойството, което въпросът предизвиква в нас, или може би не толкова въпросът сам по себе си, а безпокойството, което предизвиква в нас фактът, че Исус си го задава и че Той не успява да си отговори, да предвиди какво ще стане с вярата в края на света, Той, Който знае всичко, Той, Който предвижда всичко, това ни доказва, че този въпрос ни засяга и че всеки от нас е призван да отговори. Този въпрос наранява моята свобода. Именно от мен трябва да дойде отговор на този въпрос. Когато за мен светът свърши, Христос ще намери ли вяра? Но и когато целият свят свърши, Христос ще намери ли в мен вяра?

Фактът, че Исус казва на друго място, че Синът не знае кога ще дойде краят,⁶⁰ и че си задава, без да си даде отговор, този въпрос относно нашата вяра, ни дава да разберем, че освен от славното идване на Христос, краят на света зависи и от нашата вяра. Защото краят на света ще бъде не толкова крайна точка на Космоса и на историята, а завършекът, целта на Космоса и на историята. И този завършек няма да бъде, така да се каже, „само“

⁵⁸ Откр. 22:20.

⁵⁹ Примо Леви, *Нима това е човек. Примирието*, Ангелинов и партньори, София 1995, прев. Божан Христов, с. 321.

⁶⁰ Срв. Мат. 24:36.

Христос, а Христос, признат и желан като завършек на всичко. Само вярата може да позволи това. Да помислим с каква напрегнатост светците са очаквали този завършек, желали са този край на света, този завършек на света. Слава Богу, тяхната вяра го е просила и желала и за цялото човечество. Вярата е викът „Дойди, Господи Исусе!“, изразяван във всеки миг и обстоятелство, което се отваря за завършека, който присъствието на Христос придава на живота, на времето, на нещата, на всичко.

Да умреш с пълна вяра

Но ако това е вярно, вярата, моята вяра, нашата вяра засяга целия свят, дори цялото несъзнаващо или безразлично към Христос човечество. Затова имаме нужда от този облак свидетели, който да живее от тази вяра за нас, с нас, за да расте в нея.

Все си мисля за един израз на епископ Еудженио Кореко – моят отец в живота на вяра, – който седем месеца преди да почине, ми написа: „Да продължаваме така или иначе [току-що беше говорил за молитвата за неговото оздравяване] да се молим преди всичко да умрем с пълна вяра, защото това е и остава най-голямата благодат“.⁶¹

На една монахиня написа в същия дух: „Искушението на врага изплува отново и още веднъж чувствам колко е трудно без пълна вяра да посрещнеш Господ не само с примирение, което е наистина малко, а и с радост. Ако ме иска, Го моля да ми даде тази последна благодат, защото струва безкрайно повече от живота. Това е всичко. (Срв. Пс. 62:4)“.⁶²

Да умреш, да посрещнеш Господ, с пълна вяра, като най-голямата благодат, която струва повече от живота. Именно тази „пълна вяра“ е това, което Христос ще дойде да търси в края, на нашия живот и на живота на света.

Но какво означава „пълна вяра“? В какъв смисъл вярата може да бъде пълна? Така ли е умрял старецът Симеон, след като разпознал и прегърнал Исус? Така ли е умрял св. Павел, ако помислим за това, което написал

⁶¹ E. Corecco, „Lettera del 23 giugno 1994“, in A. Moretti, *Eugenio Corecco. La grazia di una vita*, Cantagalli-Eupress FTL, Siena-Lugano 2020, p. 371; превод наш.

⁶² E. Corecco, „Lettera del 5 giugno 1994“, in *Associazione Internazionale Amici di Eugenio Corecco, Vescovo di Lugano*, Bollettino n. 2 (1997), L'Epistolario: „Farsi ricostituire dallo Spirito Santo“, Lettere di Eugenio Corecco ai contemplativi, a cura di P. Mauro-Giuseppe Lepori, p. 102; превод наш.

на Тимотей? „Защото аз вече ставам жертва, и времето на моето отхождане настъпи. С добрия подвиг се подвизах, пътя свърших, вярата опазих; прочее, очаква ме венецът на правдата, който ще ми даде в оня ден Господ, Праведният Съдия; и не само на мене, но и на всички, които са възлюбили Неговото явяване.“⁶³

Виждаме, че и у св. Павел, и у монсеньор Кореко смисълът на смъртта има измеренията на Парусия: това е посрещане на Господ, Който идва, Негово посрещане „с радост“, пише Кореко, или „с любов“, пише св. Павел. Всичкото, обобщено във вярата. Като стареца Симеон.

Обаче разбираме, че няма да има пълна вяра в края на нашия живот и при края на света, ако вярата не започва да бъде тук и сега това, което в нас посреща Господ, Който идва, нашето отваряне за Неговото присъствие, нашето желание да Го срещнем, да Го обичаме, да Го прегърнем сега. Как да не помислим за изречението, изключително по същество, на св. Павел към галатяните: „Разпнах се с Христа, и вече не аз живея, а Христос живее в мене. А дете живея сега в плът, живея с вярата в Сина Божий, Който ме възлюби и предаде Себе Си за мене.“⁶⁴

Докато започвах да подготвям тези лекции, бях както винаги обсаден от различни въпроси и проблеми, засягащи моя орден или други хора и реалности (винаги съм така, но този беше за мен по-драматичен момент). Често става дума за проблеми, пред които се чувстваме безсилни, защото е на карта малко или много откровената свобода на хората. И това често предизвиква в мен тъга, раздразнение, дискомфорт. Но размишлявайки върху вярата, точно докато се блъсках да търся, без да го намеря, решение на едно влошено положение, и следователно бях тъжен, внезапно разбрах, че извънземния въпрос на Исус трябва да си го задам незабавно, точно там, наред сложното и заплетено положение, с което трябваше да се справя. И си казвах: „Но аз имам ли вяра? Имам ли вярата? Стоя ли пред този случай най-вече с вяра, преди да търся други позиции, други решения, друго разрешение?“. И така финалният въпрос на Исус започнах да си го чувствам задаван от всичко, във всичко, от всички, винаги. Защото какво става с моята вяра, докато съм спокойно с някого или се занимавам с всекидневни неща, или ме връхлита умора след някоя работа, или когато чета имейл, когато отговарям, когато подготвям изказване, когато отивам на църква да

⁶³ 2 Тим. 4:6-8.

⁶⁴ Гал. 2:19-20.

се помоля, когато разговарям на масата, когато чувам новините от света, за войната в Украйна и така нататък? Във всичко това Исус, Който идва, намира ли вярата в мен? Намира ли в мен вярата?

Животът е постоянен разпит, от страна на всички и на всичко. Дори този, който не ни пита нищо, ни разпитва. Всичко разпитва нашия Аз, всичко ни казва: „Ама ти как си застанал пред мен? Кой си, какво те определя пред мен?“

Исус ни известява, че единственият адекватен отговор, единственият, който отговаря наистина, единственият, който е отговорен, единственият, който съответства на цялата реалност, на реалността, която от мига, който преживявам, стига до Този, Който я прави и ще дойде да я съди, единственото лице, което ни определя адекватно пред целия живот и пред цялата реалност, е вярата, само вярата.

Разбирате, че е много важно нещо, жизненоважно, без което, когато дойде мигът на равносметката, тоест когато цялата наша реалност се окаже лице в лице със славния Господ и Той ни отрази в Своите очи цялата реалност, която сме срещнали и преживели, ако нямаме вярата, ще останем като зашеметени, без думи, без нищо в ръцете, без способност да кажем „аз“, защото сме неспособни да кажем „Ти“. Защото без вяра няма да съумеем дори да изфъфлим дума на разкаяние, молба за прошка! Не нашият грях ни кара да молим за милост Отца: това е вярата, признаването, дори едва *in extremis*, че Бог е единствената любов, която може да придаде завършек на живота.

Вярата е молба към Христос

Този изпит, този последен съд, би могъл да ни ужаси. Всъщност, въпросът дали ще има вяра на Земята, в Евангелието от Лука не е ненадеен – той е заключението на една притча за молитвата, за настойчивата и доверчива молба:

„Каза им и притча за това, че трябва винаги да се молят и да не падат духом, като рече: в един град имаше съдия, който ни от Бога се боеше, нито от човеци се срамуваше. В същия град имаше една вдовица, и тя дохождаше при него и казваше: защити ме от противника ми. Но той дълго време не рачи. А сетне рече си сам: макар и от Бога да се не боя и от човеци да се не срамувам, но, понеже тая вдовица ми не дава мира, ще

я защита, та да не дохожда вече да ми додява. И рече Господ: чуйте, що казва несправедният съдия! Та Бог ли няма да защити избраниците Си, които викат към Него денем и нощем, макар и да забавя да ги защити? Казвам ви, ще ги защити наскоро. Но Син Човеческий, кога дойде, ще намери ли вяра на земята?⁶⁵

Вярата Христос я иска от нас, изисква я, и то я иска голяма, защото по принцип вярата е молба, тя е просене, настойчивост в моленето. Молейки ни за вяра, Христос иска от нас молба. Очаквайки нашата вяра, Христос очаква нашето очакване.

Въобще, когато дойде Човешкият Син, ще намери ли молба на Земята, ще намери ли молитва, ще намери ли такива, които молят за Неговото пришествие? Ще намери ли такива, които не са престанали до края да разгласяват вика на Духа и на Невестата, Църквата, който е практически последното слово от Книга Откровение, и следователно, от цялата Библия: „Дойди, Господи Иисусе!“⁶⁶

Тогава разбираме, че да имаме вяра, да бъдем хора на вярата, които стоят твърдо във вярата пред живота, дори когато той е бурен и заплашителен, не е въпрос на сила и мощ. Не е въпрос на храбра добродетел. Това е въпрос на бедност, на бедност духом. Защото бедният моли, бедният проси.

Без вяра сме неадекватни пред живота, защото без вяра адекватността я искаме от нас самите или от другите, като претенция, тоест я искаме там, където я няма.

С вярата адекватността е молена от Бог, тя е молена и приета благодат. И тогава може да бъде също чудодейна адекватност, адекватност иначе невъзможна, защото идва от Бог.

Без вяра не молим за нищо и така преживяваме всичко, сякаш е наше и наше дело. Без вярата нищо не е дар, нищо не е благодат и тогава нищо не ни удивява, всичко е даденост, всичко става отегчително, уморява ни, дори най-прекрасните и велики неща от човешкия опит, като любимия човек, децата, семейството, събратята, работата, празника.

Това отъждествяване на вярването с моленето (идва ни на ума принципът на теологията: *Lex orandi, lex credendi* – „Законът на молитвата е

⁶⁵ Лук. 18:1-8.

⁶⁶ Срв. Откр. 22:17.20.

законът на вярването“)⁶⁷ не изпразва вярата от всички нейни богословски и нравствени съдържания: изпразва я обаче от всички претенции, че ги произвеждаме ние, че ги разбираме сами, че ги знаем ние. Всичко във вярата е молба, всичко е просено. И следователно, всичко във вярата е дарено, то е благодат. Затова вярата по принцип има за съдържание Божията любов, тя е вяра в Божията любов.

Тогава става и по-лесно да се запитаме дали имаме вяра, или не, става по-лесно да проверим дали, пред живота, стоим с вяра или не. Нека се запитаме дали просим, дали се молим, дали живеем, молейки за всичко Господ, Който ни устройва, просейки всичко. Няма по-правилно и ортодоксално изповядване на вярата от това да признаем, просейки всичко, че Бог е Любов и пълната устойчивост на нас самите, така както на всички и на всичко. Всичко идва от Него, всичко е преливане на Неговата любов на Отец към Сина в Светия Дух. Няма тогава по-угодно на Бог изповядване на вярата от това да Го молим като наш Баща, разпознавайки Го като добър Баща. Няма по-праведно и истинско изповядване на вярата от молитвата *Отче наши*, молена с Христос, защото Той е, Който ни я дава.

Какво променя Исус в живота?

Но ако вярата е по същество вяра в Исус Христос, какво съществено, жизненоважно проси вярата, ако не Самия Исус Христос, Неговото присъствие, което придава завършек на сърцето и живота на човека?

Една приятелка, майка и баба, която преподава вероучение, ми написа за мощна провокация, която получила от момиченце в пети клас, което я попитало: „Ами ако Исус не се е родил? Ами ако не присъства? Какво би се променило в нашия живот?“

Това е именно предизвикателство относно вярата. Действително, приятелката ми катехистка ми написа: „Каква невероятна провокация! Това момиченце ме задължи да си задам отново въпроса, който изненадващо съвпада с това, което учим в Училището на общността: вярата като съгласяване с това разпознато Присъствие и на което признаваме конкретното въздействие върху всички житейски аспекти. Силата на децата е, че те не

⁶⁷ „Законът на молитвата е закон на вярата, Църквата вярва, както се моли“ (Катехизис на Католическата църква, п. 1124, Католическа църква в България, 2002, с. 343).

очакват богословски отговор, искат факти! И това ме задължи да задълбая в мен, за да намеря отговора. Не да задълбая в смисъл, че не знам какво да кажа, а че за да отговоря, трябваше да започна да отхвърлям всички излишни отговори, които ми идваха инстинктивно, за да стигна до сърцевината на въпроса: Исусе, наистина ли си ми необходим, за да живея?“.

Моята приятелка продължава: „Търсенето на отговора така ме отведе до едно непроницаемо „насаме“ с Него, защото – и приключвам – преоткрих, че отговорът не може да бъде друг, освен едно настоящо Присъствие в този момент, което ме прегръща сега, цялата, такава, каквато съм. „Сега имам нужда от Теб!“ И накрая извиквам към Него: „Исусе, не ме изоставяй!“

Въобще, вярата не се засвидетелства без Христос. Не само без Христос като съдържание на вярата, а без присъстващия Христос, разпознат тук и сега от вярата, от очите на вярата, които се взират в Него. Въпросът, който това дете в пети клас е формулирало толкова добре, с толкова инстинктивност, е парещият въпрос, често мълчалив или формулиран зле, който ни задава целият свят и който, от друга страна, ни задава Самият Христос.

Какво променя събитието Христос, Неговото присъствие, в моя живот? Запитах се това отново през тези седмици на честване на Страданията, смъртта и Възкресението на Господ. Какво променя Великден в моя живот? Какъв знак остава, каква решимост остава? Има един сбъркан, неплоден начин да си задаваме този въпрос, който е моралистично или сантиментално, или интелектуално гледане на себе си, изпитване на себе си. Както ако една майка по време на бременността мисли само за това как се променя тя, как се променя нейната форма, нейното тегло, как се променят нейните сили, а не мисли за детето, за присъствието на детето, което расте в нея. Моята приятелка катехистка е уловила сърцевината на въпроса, истинския залог. Въздействието на присъствието на Христос в нашия живот е преди всичко, по същество, присъствието на Христос. И ако трябва да се промени нещо в мен, е аз да чувствам, изпитвам, да страдам колко Той ми е необходим, колко ми липсва Христос, ако Го няма или не Му обръщам внимание; и колко Неговото присъствие изпълва моя живот, придава му смисъл и красота.

Да, това, което променя живота, е, че присъствието на Господ го има. Онова, което променя коренно живота, е фактът, че Той присъства. Пора-

ди което именно в едно „насаме“ разбираме какво променя или не променя от живота фактът, че Христос Го има или не. Това „насаме“ е онова разпознаване, онова казване „Ти“ на Христос, което ми позволява да забележа, че Той вече ми казва „ти“, още преди аз да съм забелязал. Като учениците от Емаус, които, дори без да Го разпознаят, по целия път, слушайки Го, гледайки този странник в полумрака на вечерта, после си дали сметка, че вече Го долавят, че вече техният живот се е променил, приема нова форма, че в тях вече гори сякаш огън, който позволявал на сърцето да извика „ТИ!“, още преди съзнанието да може да Го назове по име.

Това ме кара да мисля за коментара на срещата на Исус с Магдалина, в който св. Григорий Велики, в 25-тата проповед върху Евангелията, кара Исус, обърнал се към Мария от Магдала, да каже: „Разпознай Този, от Когото си разпозната!“.⁶⁸ Сякаш казва: „Кажи „Ти“ на Този, Който казва „ти“ на теб!“.

Преди една-две седмици вечерях при скъпия ми приятел Карас в Мадрид и се запознах с Йоне, съпругата му, която ми разказа как е преживяла началото на тежкото заболяване, което я парализирало напълно в продължение на месеци. В рамките на няколко часа се оказала обездвижена и интубирана, способна само да вижда и да слуша. И там казала „Ти“ на Христос, започнала да казва „Ти“ на Христос, и това дало незабавно чувство на самоустойчивост, на достойнство на това, че е създадена и обикната от Бог, Който повече не я изоставил, Който я определил повече от всичко останало. И ни разказа как лекарите, които я лекували, без да могат да говорят с нея, просто гледайки я такава, каквато била, признавали, че тя, наред с всичко, притежава сила, мир, които другите болни не притежавали: вярата.

Вярата, която оформя живота

Тук е сърцевината на въпроса за вярата. Само ако вярата е разпознаване на едно „настоящо Присъствие в този момент“, както написа приятелката ми катехистка, Присъствие, на което казваш „ТИ“ като Йоне, закотвяйки се в това „Ти“ като устойчивост на целия живот, която те спасява дори

---

⁶⁸ San Gregorio Magno, papa, „Omellie sui vangeli“, Om. 25, 1-2, 4-5; PL 76, 1189-1193; превод наш.

когато всичко ти отпада; само ако вярата е това, тя става в нас изворната точка, лъчистото ядро на един живот, реално преобразен от Христос и който преобразява цялата реалност отвътре. Вярата ни е дадена и искана, за да възвърнем на цялата реалност устойчивостта, изгубена далеч от Този, който я прави.

Откакто прочетох първия път в моето юношество *Дневникът на един селски свещеник* на Жорж Бернанос, ме съпътства едно съображение, което свещеникът главен герой пише наред с изпитанието, което преживява, в своето болно тяло, в сложните отношения със своето паство, в своя дух, борещ се с един скрит Бог, Който го държи в агонията от Гетсиманската градина.

В своя *Дневник* пише: „Не, не съм изгубил вярата си! Изразът „губя вярата си“, както се губи кесия или връзка ключове, винаги ми се е струвал някак глуповат. Вероятно принадлежи на речника на благоприличното буржоазно благочестие, наследен от посредствените и бърбиви свещеници от осемнайсети век. Вярата не се губи – тя просто престава да напътства живота. [...] Когато образованият човек постепенно и неусетно прогони вярата си в някой отдалечен кът на своя мозък, където я открива само с усилие на мисълта и паметта, това вече не е вяра. Дори все още да изпитва нежност към онова, което вече го няма, а би могло да бъде, не можем да назовем вяра този абстрактен символ, който прилича на вярата толкова, колкото съзвездието Лебед на лебеда“.⁶⁹

„Вярата не се губи – тя просто престава да напътства живота.“ Тоест, престава да придава форма на живота отвътре [В италианския текст вместо „напътства“, е използван терминът „informa“ – „оформя“; б. пр.]. *In-formare*, етимологично, преди да означава само и банално „информирам“, означава „придавам форма вътре“, „оформям отвътре“.

И това ни помага да осъзнаем истинския проблем с кризата на вярата, която преживяваме всички, която преживява християнският народ, която преживява съвременният човек, син на векове абстрактна или моралистична, откъсната от реалността и от разума вяра. Това ни помага също да осъзнаем как нашата вяра трябва да се съживява, трябва да се открива отново в нас в кътчето на нашия живот и съвест, в което сме я заточили. Не сме я изгубили, както казва Бернанос, но сме я сложили

⁶⁹ Жорж Бернанос, *Дневникът на един селски свещеник*, София – С. А., София 2009, прев. Нели Захариева, с. 95.

настрани, в килера на излишните неща, които не изхвърляме, но с които не знаем вече какво да правим, за какво да послужат.

Въпросът е, че вярата служи именно да оформя живота, да придава форма на живота; разбираме за какво служи вярата само когато оформя живота, само когато придава на живота форма, която само вярата може да му придаде. Да сложиш настрани вярата, я прави безполезна. Но не става безполезна, защото не е полезна сама по себе си. Става безполезна, защото я слагаме настрани. Защото една вяра, сложена настрани, няма вече място, от което може да оформя живота, от което може да придава форма на живота и да преобразява така света.

Царице небесна

СВЕТА ЛИТУРГИЯ

*Литургия на Светата евхаристия: събота в Осмината
на Възкресение Христово, година А: Деян. 4:13-21; Пс. 117; Марк. 16:9-15*

ПРОПОВЕД НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО

КАРДИНАЛ КЕВИН ДЖОУЗЕФ ФАРЕЛ

ПРЕФЕКТ НА ВЕДОМСТВОТО ЗА МИРЯНИТЕ, СЕМЕЙСТВОТО И ЖИВОТА

Скъпи братя и сестри,

В тази Осмина на Възкресение Христово живеем все още от пълно-тата на светлина, мир и на радост, която се излъчва от победата на Исус Христос над смъртта. Евангелието, което изслушахме, е взето от т.нар. „каноничен финал на Марко“, отсъстващ в най-древните ръкописи на Второто евангелие, но богат на съдържания за нашата вяра. Повтаря се неколккратно темата за неверието на Апостолите: те не вярват на свидетелството на Мария Магдалина, която им казва, че е видяла Исус жив, не вярват дори на свидетелството на други двама ученици, които са срещнали Исус „по пътя, когато отиваха в село“. Самият Исус, накрая, явявайки им се, „когато вечеряха“, ги смъмря „за неверието и жестокосърдието им“.

Това упорито и почти твърдоглаво неверие на Апостолите е важен аспект, който новозаветното откровение ни е предало, без да го елиминира, нито „смекчава“. Много пъти в историята са се опитвали да атакуват християнското верую, казвайки, че възкресението на Исус било мит, създаден от общността на Неговите първи ученици, плод на колективна екзалтация или на посмъртното прославяне на учителя, както се е случвало в много други религиозни вярвания от миналото.

Всъщност, именно изненадващото свидетелство на евангелските разкази опровергава всички тези хипотези. Групата на Исусовите ученици не се намирала изобщо в състояние на „колективна екзалтация“. Напротив, Евангелията ни казват, че били боязливи, тревожни и сломени. И дори не срещаме в тях нагласа на лековерие или на склонност към религиозен мистицизъм. Ясно е, наистина, както чухме от днешното Евангелие, че самата идея, че Исус е още жив, изглеждала невероятна за Апостолите. Било изключително трудно за тях да се убедят, че Исус е победил смъртта!

Впрочем именно неверието на Апостолите е силен знак за достоверност на Евангелието. В сърцето на нашата вяра няма мит, няма колектив-

на илюзия, няма легенда, създадена от общността с утешителна цел. Не! Основата на нашата вяра е един факт: Христос възкръсна! Христос наистина победи смъртта! Христос, възкръсвайки, навлезе със Своята свята човешкост в самото измерение на Бог и на вечността! Това неочаквано и зашеметяващо събитие е било сверено от много очевидци, както слушаме през тези дни в разказите за явяванията на Възкръсналия, които Литургията ни предлага.

Убеден съм, че и вие сте имали опит с възкръсналия Христос във вашия живот, затова сте тук, затова сте в Църквата, затова се стараете да живеете като християни в днешния свят. Възкръсналия Христос сте Го срещнали в християнската общност, която ви е предала авторитетно Неговото слово: в словото на Църквата, наистина, разпознаваме самия глас на живия Христос, Който говори на дълбините на сърцето ни. В християнската общност сте разпознали възкръсналия Христос „при преломяването на хляба“, както станало за учениците от Емаус. В християнската общност сте срещнали милосърдното лице на възкръсналия Исус, Който е отговорил с опрощение на нашия грях, на нашето безразличие, на нашата надменност, както станало за св. Павел на път за Дамаск. В християнската общност сте срещнали възкръсналия Исус, Който ни е дарил Своя Дух, Който е станал в нас източник на обновление, на възраждане, на просветление и на безкрайни творчески енергии, които да поставяме в услуга на братята, както станало за учениците на Петдесетница.

Възлюбени, християнската общност, в която сте срещнали възкръсналия Христос, е приела за вас конкретния облик на Братство „Comunione e Liberazione“. Тук може би ви се е случвало да срещнете някоя Мария Магдалина, която ви е говорила за Исус с благодарност и увлечение. Тук сте попадали на двамата ученици, „върщащи се от полето“, които ентусиазирано са ви казали, че са имали разтърсваща среща.

Може би и вие в началото сте реагирали с „неверие“ и „жестокосърдие“, но малко по малко ведростта, основателността на вярата и радостта на тези, които ви донесли благовестието, са ви завладели. Онези християни се показвали уверени в една добра участ, която е в началото и в кулминацията на нашето съществуване, участ, която ни е посрещнала и която сме познали. Това ви е очаровало. Начинът на живот и на съвместно съществуване на тези, които казвали, че са срещнали Христос, тяхното страстно замесване с живота, което не изключвало нищо от техните интереси, всичко това ви е изненадало и е породило във вас желанието

да живеете и вие по този начин. Помислили сте, че ако Христос е Този, Който помага на хората да живеят по толкова пълноценен и щастлив начин, и толкова автентично човешки, то си струва да Го приемем и да Го следваме.

И действително, започвайки да следвате Исус и да живеете в компанията на Неговите ученици, сте започнали да изпитвате голям мир, започнали сте да откривате с изненада, че в Христос ги има отговорите на вашите въпроси и на вашите най-дълбоки желания и че вашият поглед върху живота, вашата човешкост, вашата работа, вашите приятелства, вашата способност да обичате, всичко е придобило нова дълбочина и по-голяма „истинскост“. Това, в действителност, означава да срещнем възкръсналия Христос. Това е събитие на възраждане, на преобразяване, на вътрешно и външно помирение.

Запазете винаги благодарност към Господ за тази безкрайна благодат и също за онези конкретни „инструменти“, с които Господ си е послужил: хората, харизмата, общността. Запазете също яснотата и свободата да ги смятате за инструменти за същинската среща, сиреч тази с възкръсналия Христос.

В разказа на Марко чухме, че именно на толкова „невярващите и жестокосърдечни“ ученици Исус поверява мисията да „проповядват Евангелието на всички твари“. На всички нас, макар и слаби и с често колеблива вяра, Исус поверява велики задачи. Порази ме пасажът от едно писмо, което ми се случи да прочета наскоро, написано от дон Джусани през 1960 г., когато мечтаел да иде мисионер в Бразилия заедно с група младежи.

„Само „целият свят“ е хоризонтът на християнина и „този, който работи без този идеал, може и да е настървено честен, богато аскет, може би героичен, но не истински християнин“.⁷⁰ Верни са тези думи на дон Джусани! Така и много други негови думи, на които още трябва да се придаде стойност и да се асимилират напълно. Затова ви приканвам да се завърнете към целокупността на учението на дон Джусани, което представлява голямо богатство за Църквата днес.

Наистина срещата с възкръсналия Христос разширява нашите хоризонти и ни отваря към „целия свят“, слага ни в сърцето желанието да стигнем до всеки човек и да занесем на всички радостта на Благата вест. Вие

---

⁷⁰ Л. Джусани, цитиран в Л. Брунели, във вложката „Religio“, с. 1, *Осерваторе Романо*, сряда, 8 март 2023 г.; превод наш.

също не губете никога този вселенски поглед, този мисионерски импулс и тази голяма любов към всички хора, която Исус посочва на Своите ученици и която дон Джусани винаги е чувствал, че гори в него.

Тази вселенска мисия на Църквата, макар и придвижвана с устрем и ентузиазъм, няма да бъде никога лесна, дори ще среща съпротива, както чухме в първото четиво. Разказът от Деяния обаче свидетелства, че пред забраните да известяват Христос и да извършват изцеления „в името Иисусово“ Петър и Йоан запазват голяма дързост и свобода на духа и твърдят: „Не можем да не говорим за това, що сме видели и чули“.

Това апостолско свидетелство е от голяма помощ за нас. Тук изглежда, че „харизмата“ на Петър и на Апостолите е именно тази да поддържат живо евангелското благовестие, дори когато то се сблъсква с безразличието или дори с отказа на света. Затова само ако поддържахме твърдо общението с Петър и с Църквата, ще имаме и ние силата да кажем: „Трябва да се покоряваме повече на Бога, нежели на човеци“. Нашата връзка с приемниците на Апостолите удостоява с гаранция за църковност и авторитетност нашето благовестие и ще ни помогне да не бъдем „вестители на себе си“, а хора, сграбчени от Тайната, възкръснали и ние с Христос и вестители на Неговата победа над смъртта. Това е ценното служение, което ние, християните, сме призвани да извършваме от любов към мъжете и жените на нашето време: да поддържахме света отворен за тайната на Бог, да известяваме с живота си несъмнения „факт“ на Христовото възкресение, с цялата светлина и надеждата, които от него се излъчват.

Дева Мария да ви подкрепя във вашия християнски път и в мисията, която Господ поверява на вашето братство и на всеки от вас индивидуално! Амин.

ПРЕДИ БЛАГОСЛОВА

Давиде Проспери. Ваше Високопреосвещенство, позволете ми да отправя към Вас, от името на цялото Братство „CL“, нашата искрена тройна благодарност.

Благодаря, че приехте нашата покана да споделите с нас пътя на задълбочаване на съдържанието на вярата, който изминаваме през тези дни. Благодаря за ценните думи, които току-що направихте към нас в проповедта, които ни приканват да възстановим целокупността на уче-

нието и на мисионерската страст на дон Джусани: това е и нашето голямо желание! Благодаря за бащинското внимание, с което ни придружавате отблизо заедно със Светия Отец в тази фаза от нашата история. Това е за нас мощен знак и постоянно потвърждение за действието на Светия Дух в нашия живот и в нашето общение.

Не ни интересува друго, освен да живеем за славата на Христа на Земята, и следователно да служим на Църквата с нашия живот и нашето бедно, но сигурно свидетелство, че само Христос е способен да отговори на въпросите и на суматохата, в която се гърчи сърцето на човека на нашето време.

Ваше Високопреосвещенство, да продължаваме да вървим заедно по този път!

На разположение сме. Благодаря!

Кардинал Фарел. Преди заключителния благослов бих искал да благодаря на всички вас.

Вие получихте призиванието да бъдете членове на Братство „Comunione e Liberazione“, което – това съм научил в живота си – е едно от най-важните църковни движения днес в Църквата.

Аз смятам дон Джусани за един от най-великите пророци на Църквата, на модерната Църква. И вашето призвание е призвание, направено, вдъхновено, за културата на нашите дни. То е за този момент, един от най-трудните моменти в живота на Църквата. Но с вас, нас, аз смятам, че Църквата ще върви все напред, защото това, което е казвал много пъти дон Джусани, е вярно.

Ние сме апостолите на бъдещето, вие сте апостолите на бъдещето.

Значи, аз ви благодаря за свидетелството на християнски живот, което давате всеки ден на всички нас. Бог, наш Господ, да благослови всички вас! Благодаря.

Събота следобед, 15 април

Арво Перт

„Which was the son of...“ и „Nunc Dimittis“, Estonian Philharmonic Chamber Choir – Пол Хилиър – Edizioni Harmonia Mundi
„Fratres“, Hungarian State Opera Orchestra – Тамаш Бенедек – Edizioni Naxos
„The Deer’s Cry“, „The Sixteen“ – Хари Кристофърс – Edizioni Coro

Давиде Проспери

Имаме една приятна изненада: дойде ни на гости новият Епископ на Римини, Негово Високопреосвещенство монсеньор Николò Анселми, който наследи Негово Високопреосвещенство монсеньор Франческо Ламбази от едва три месеца, така че е прясноназначен. От Генуа е.

Монсеньор Николò Анселми

Благодаря за това посрещане. За мен наистина е чест да бъда тук. В очите ми е – казвам истината – събранието отпреди седмица, когато тук имаше 3.500 младежи. Вие сте много по-многобройни, по-хубави, по всичко, разбира се; да не се подхлъзваме веднага!

Исках да ви благодаря, че сте тук, също от името на Диоцеза на Римини, на който Господ чрез Папата ме призова да служа от почти три месеца. Щастливи сме да ви приветстваме и да ви уверим в нашата молитва за този толкова важен момент, като ви благодарим за всичкото добро, което правите във вашите, в нашите диоцези. Отправлям поздрав и към многото хора, които ни проследяват във видеовръзка.

Проспери

Те са повече от 25.000.

Монсеньор Анселми

Сега отивам да отслужа Литургия в катедралата и ще се помоля за вас, за отец Мауро и за цялото братство, Светият Дух наистина да докосне сърцето ви. Благодаря.

Проспери

Благодаря.

■ ВТОРО РАЗМИШЛЕНИЕ
Мауро-Джузепе Лепори

За да повярва светът

„Чрез вярата да се всели Христос в сърцата ви“ (Еф. 3:17)

„Вярата не се губи – тя просто престава да напътства живота“,⁷¹ пишел селският свещеник на Бернанос. Но коя е формата, която вярата иска да придаде на живота?

Св. Павел ни го обяснява великолепно в Посланието до Ефесяните, един от най-прекрасните и възвишени Павлови откъси, който пише от пленничеството, пленничество, което тревожи ефесяните, сякаш може да омаловажи апостолата на Павел, в тяхна вреда и във вреда на Църквата и на езическия свят, който очаква Евангелието. Както и ние често мислим, че нашата болест и недъг или на нашите приятели може да умъртви едно призвание, една мисия, плодотворността на една харизма. Обаче Павел успокоява без увъртания ефесяните: „Поради това моля ви, не падайте духом пред моите заради вас скърби, които са ваша слава“.⁷²

И веднага обяснява защо, разкривайки своята позиция пред Бог, тоест своята вяра, и как вярата трябва да оформя техния живот, както оформя неговия:

„Прекланям колене пред Отеца на Господа нашего Иисуса Христа, от Когото се именува всеки род на небесата и на земята, да ви даде, по богатството на славата Си, крепко да се утвърдите чрез Духа Му във вътрешния човек, и чрез вярата да се всели Христос в сърцата ви, та, вкоренени и утвърдени в любов, да можете проумя с всички светии, що е ширина и дължина, дълбочина и височина, и да узнаете Христовата любов, която превъзхожда всяко знание, за да се изпълните във всичката пълнота Божия“.⁷³

⁷¹ Вж. тук, с. 46.

⁷² Еф. 3:13.

⁷³ Еф. 3:14-19.

Вярата е именно онова съгласие на сърцето с дареното присъствие на Христос, Който идва да се всели в сърцата ни, дарявайки ни това да се вкореним и утвърдим в любовта, в Божията любов, така че със и като всички светии, тоест „облака свидетели“, за които ни говореше Посланието до Евреите, сърцето и животът, именно защото са оформени от вярата, стават по благодат способни да разберат, да си присвоят измеренията на Христовата любов, „ширина и дължина, дълбочина и височина“ на тази безмерна, безкрайна любов. И това е форма на нас самите, на нашия живот, която, казва Павел, „превъзхожда всяко знание“, която ни превъзхожда тотално, като тайна, защото е тайна, абсолютната Тайна. Така „се изпълваме във всичката пълнота Божия“!

Иначе всичко се отпуска

Но разбирате ли от какво се отказваме, когато сложим вярата на тавана, в някое кътче на нашия мозък, както пише Бернанос, или в някое сантиментално кътче? Разбирате ли от какво се е отказал западният свят, едно време християнски, поставяйки вярата извън обсега на разума, на мисълта, на културата, на политическия и социален живот и дори извън обсега на религиозността? *Отказали сме се, отказваме се, сякаш без да забележим, от „всичката пълнота Божия“!* Отказали сме се от безкрайните измерения на Христовата тайна, на Христовата любов! Така че всичко се е, така да се каже, *отпуснало*, всичко! Живеем в отпусната култура, в отпуснато общество, в семеен живот, в образование, в работене, обичане, забавляване, молене, вярване отпуснати, спаднали като огромен балон или като много балони, от които е изтекъл, през мъничка дупка от карфица, която никой не е забелязал, въздухът, който им е придавал форма, който им е придавал пълнота. Но също много богопосветен, монашески живот, общностният живот, мисията, ангажиментът за мира, за развитието, или изкуството, така както много душепастирска дейност или ангажиментът в медиите, в политиката, сякаш всичко се отпуска, спаднало откъм пълнота, откъм онази пълнота, с която вярата иска да ни „оформи“, с която Христос дойде да ни оформи, дотам че би било достатъчно едно синапово зърно вяра, за да се случи това,⁷⁴ за да проникне

⁷⁴ Срв. Мат. 17:20.

това в нас, за да проникне Христос в нас, в живота, карайки ни, така да се каже, да избухнем с всичката пълнота Божия, с всичката ширина, дължина, дълбочина и височина на Неговата безкрайна и вечна любов.

Но тази криза не е само на нашето общество, на нашето време, на Църквата днес. В противен случай св. Павел не би говорил за нея преди две хиляди години; в противен случай, най-вече, Христос не би дошъл да стане човек, за да се всели между нас, да извести тайната, с която свободата е призвана да се съгласи, да се съгласи с „да“-то на вярата. Това е кризата на човечеството, това е кризата на човека, още от първородния грях, когато човекът се поддаде на изкушението, че животът може да има форма, алтернативна на цялата пълнота на любов, която Бог му предлагал.

Какво внушава змията на Ева, ако не илюзията, че притежава божествена пълнота, без да я получи от Бог? „Бог знае, че в деня, в който вкусите от тях [от плодовете], ще ви се отворят очите, и ще бъдете като богове, знаещи добро и зло.“⁷⁵

Мъжът и жената се оказват незабавно празни, защото това познание за доброто и за злото е познанието за реалността, каквато не е в действителност, каквато не е, както Бог я прави, защото Бог прави всичко добро, всичко красиво, всичко позитивно, всичко дарено, всичко безвъзмездно. Изпълнени с тази фалшива пълнота, с това съмнение относно Бог в Неговото вършене и даряване на нас на всичко, в Неговото създаване на нас, за да приемем живота и всичко от Него, Адам и Ева се оказват празни, голи, сякаш откривайки срамна форма на себе си, която трябва да бъде скрита.

Но именно на този човек, опуснат в своя Аз, изпразнен от себе си, защото е опразнен от любящата и доверчива връзка със Създателя, Христос идва да донесе в Себе Си пълнота на реално познание, на познание за цялата реалност. Да, както пише св. Павел: „Чрез вярата да се всели Христос в сърцата ви, та, вкоренени и утвърдени в любов, да можете *проумя* с всички светии, що е ширина и дължина, дълбочина и височина, и да *узнаете* Христовата любов, която превъзхожда всяко знание, за да се изпълните във всичката пълнота Божия“.⁷⁶

Ако искаме да живеем, позволявайки животът ни да бъде оформен от вярата, трябва да научим тези думи наизуст и да си ги повтаряме в еже-

⁷⁵ Бит. 3:5.

⁷⁶ Еф. 3:17-19; курсив мой.

дневието. То е като да живеем, *виждайки* Предназначението на живота и на света, да живеем, имайки пред себе си, във всичко, с всички, винаги, Възкръсналия, Който се явява в горницата вечерта на Великден и Който, с целия блясък на Своята красота и доброта, духва над нас Светия Дух, за да направи нашия живот мисия на Своя мир и на Своето опрощение: „Мир вам! Както Ме Отец прати, тъй и Аз ви пращам. И като рече това, духна и им каза: приемете Духа Светаго. На които простите греховете, тям ще се простят“.⁷⁷

Само така отпуснатият човек, без вяра, приема отново форма, намира отново формата на своята истинна, оригинална, оригинална в сърцето и в мисълта на Бог, на Отца, същност.

Христос, всичко във всички

Christ with me, Christ before me, Christ behind me. „Христос с мен, Христос пред мен, Христос зад мен, / Христос в мен, Христос под мен, Христос над мен, / Христос отдясно на мен, Христос отляво на мен, / Христос, когато лягам, Христос, когато сядам, / Христос в мен, Христос, когато ставам, / Христос в сърцето на всеки човек, който мисли за мен, / Христос на устните на всеки човек, който говори за мен, / Христос в очите, които ме виждат, / Христос в ушите, които ме слушат, / Христос с мен.“⁷⁸

Това е така наречената молитва на св. Патрик (която естонският православен композитор Арво Перт композира през 2007 г.), която изразява съзнанието на един човек, напълно оформен, изваян в Аз-а, от вярата в Христос. Перт успява да изрази добре с музиката, която акомпанира на тези думи, чувството за израстването на Христос в нас към една все по-голяма и лъчиста пълнота.

Това човечество, в което Христос е всичко, всичко в нас самите, всичко във всички и всичко във всичко, в цялата реалност, е новото човечество, новото творение, което вярата прави възможно, което вярата приема,

⁷⁷ Иоан. 20:21-23.

⁷⁸ „Christ with me, Christ before me, Christ behind me, / Christ in me, Christ beneath me, Christ above me, / Christ on my right, Christ on my left, / Christ when I lie down, Christ when I sit down, / Christ in me, Christ when I arise, / Christ in the heart of every man who thinks of me, / Christ in the mouth of every man who speaks of me, / Christ in every eye that sees me, / Christ in every ear that hears me, / Christ with me.“ (Уилям Бърд – Арво Перт, *The Deer's Cry* (2007), according to the Loric of St. Patrick (ca. 377), хор „The Sixteen“, дирижиран от Хари Кристофърс, 2016, © Coro).

което вярата оформя, което вярата извайва, отваряйки се за пасхалното събитие на Христос, което Духът от Петдесетница прави същевременно съкровено в сърцето и излъчващо до пределите на света и на времето.

Дори от музикална гледна точка, композиторът прави музиката да расте, сякаш за да даде чувството за пълнотата, която изпълва сърцето, която изпълва живота, колкото повече човек осъзнава, че Христос е в него, че Христос е пред него, че Христос е отдясно на него, отляво на него, че Христос е всичко. Всичко, винаги, във всичко и във всички.

От Галилея до свършека на света

„А единайсетте ученици отидоха в Галилея, на планината, дето им бе заповядал Иисус; и като Го видяха, поклониха Му се; а някои се усъмниха. И като се приближи Иисус, заговори и им рече: даде Ми се всяка власт на небето и на земята. И тъй, идете, научете всички народи, като ги кръщавате в името на Отца и Сина и Светаго Духа, и като ги учите да пазят всичко, що съм ви заповядал, и ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света.“⁷⁹

Тази последна сцена от Евангелието на Матей ме кара да мисля за това, което Папата поиска в края на своето обръщение към Братството на 15 октомври м.г.: „Не забравяйте никога за онази ранна Галилея на призива, за онази ранна Галилея на срещата. Винаги да се връщаме там, към онази ранна Галилея, която всеки от нас е преживял“⁸⁰

Да се връщаме там, към ранната Галилея, означава да се връщаме към срещата, при която Христос ни е дарил вяра, която е изпълнила сърцето ни с Него, при която Христос се е наложил на нашето сърце като Всичко-то на живота, Живота на нашия живот. И когато Исус, след Възкресението, поискал да се срещне отново със Своите ученици в Галилея, вместо там, в Йерусалим, в Юдея, го е направил, за да разберат, че онази велика мисия, към която били призвани, трябва винаги да блика от срещата с Него, от онази първа и вечна среща с Него, която всеки от нас е имал, има винаги отново, когато открива, че изворът на неговото житие е Самият Христос, Който живее посредством вярата в нашите сърца, карайки ни

⁷⁹ Мат. 28:16-20.

⁸⁰ Франциск, „Нека гори в сърцата ви това свято пророческо и мисионерско безпокойство“, цит. пр., сс. 17-18; превод наш.

винаги отново и все повече да изпитваме „с всички светии, що е ширина и дължина, дълбочина и височина“ и „да узнаем Христовата любов, която превъзхожда всяко знание“, за да се „изпълним във всичката пълнота Божия“.

Но не отиваме наистина в Галилея, не се връщаме към първата среща с Исус, към извора на харизмата, с която сме обсипани, и следователно, не я съживяваме, ако това отиване, това връщане към онази изходна среща, ако тази първа компания и приятелство, което трябва да ни я напомня, не го откриваме незабавно *изпратено на мисия*, до всички народи, до цялото човечество, все още некръстено в името на Отца и Сина, и Светия Дух, тоест невръхлетяно от великото Присъствие на Бог, Който е Любов, Който е Общение, отворено към човека, Който иска да прегърне всеки човек, всички човеци.

Да се върнем в Галилея, означава да се върнем към първата среща, която е запалила в нас *християнската харизма, която е божественият дар да можем да прегърнем Бог, Който се дарява*, да живеем, принадлежейки на дара на Присъствието на Бог с нас във възплътения Син, запалено в света от Духа на Отца.

Но не се връщаме към това, без да слушаме Възкръсналия, Който точно там ни казва, отново и отново: „Идете! Идете при всички народи!“, обещавайки ни, че който отиде, който тръгне, Галилея я носи със себе си, защото носи в себе си присъствието на Христос, всекидневното, близко, постоянно присъствие на Христос: „И ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света“.⁸¹

Ама Христос може ли да ни даде по-хубаво, по-радващо, по-окуражаващо обещание от това?

Да, наистина: „Христос с мен, Христос пред мен, Христос зад мен, / Христос в мен, Христос под мен, Христос над мен, / Христос отдясно на мен, Христос отляво на мен...“.

Вратата е онзи поглед, онова слушане, онова внимание на сърцето, което вижда, което чувства, което си спомня, възпоменава, което вече не е възможно да излезе, да се окаже вън от ширината, от дължината, от височината и от дълбочината на Христовата любов, изпитана лично и заедно.

---

⁸¹ Мат. 28:20.

Христос е Този, Който разрешава съмненията на вярата

И тази позиция, това съзнание, тази увереност, тази непоклатима сигурност е именно въпрос на вяра, това е вярата. Виждаме това, именно, в последната сцена от Евангелието на Матей, която току-що споменах: „А единайсетте ученици отидоха в Галилея, на планината, дето им бе заповядал Исус; и като Го видяха, поклониха Му се; а някои се усъмниха“.⁸²

Идва ни да си помислим: ама не е възможно! Какво бедствие! Единайсетте? Апостолите? След четиредесет дни, които Го виждат възкръснал! Които Го чуват да говори, които Го виждат дори да яде риба и хляб, които са видели и докоснали Неговите рани върху живота Му и славно Тяло! Които са избухвали от радост всеки път, когато Го виждали! *Съмняват се?!* Тоест, нямат все още вяра. Не са наистина убедени в Него, че Той е тук, че Той е жив и присъства.

Как да не се разпознаем в тази абсурдна нагласа, как да не признаем, че и ние сме все така!

А какво прави Исус? Да не би да ги упреква отново? Не. *Исус се приближава повече.* „А някои се усъмниха. И като се приближи Исус, заговори и им рече: даде Ми се всяка власт на небето и на земята. И тъй, идете [...]. И ето, Аз съм с вас през всички дни до свършека на света.“

Сякаш трябва да разберем, че проблемите на вярата, кризите на вярата, не ги разрешаваме ние, а Христос. И ги разрешава, правейки по-близко, по-видимо, по-чуваемо, по-осезаемо, изпитваме Своето присъствие.

Нима не е опитът, който имаме всички? Колко пъти се съмняваме, най-вече ако се окажем като Петър наред разбушваното море, и ни се струва, че Бог не Го е грижа вече за нас или за света, и дори за Църквата, а после, внезапно, настъпва нещо, настъпва някой, в когото ни изненадва отново присъствието на Господ! Точно както при явяванията на Възкръсналия. Прекарвали сме нощта, не уловявайки дори раче, самочувствието и настроението ни са нулеви, и ето че се явява на брега Някой, Когото после разпознаваме като Господ, Който е с нас през всички дни до свършека на света.⁸³ И тогава забелязваме, че този момент на съмнение, на маловерие, на чувство за изоставяне, който ни е карал да живеем зле, който ни е

⁸² Мат. 28:16-17.

⁸³ Срв. Иоан. 21:1-7.

правил опърничави към реалността, към хората и нещата, потиснати и яростни, капризни към всичко и с всички; е, забелязваме, че дори това време не е било скоба в присъствието на Христос, а в нашата вяра.

Но – слава Богу! – вярата не се произвежда от само себе си, а се поражда и възкръсва от срещата с Него, а Той е винаги присъстващ, винаги на вратата, хлопайки, винаги се приближава отново, повече, за да се срещне с нас.

Да вдигнеш очи с Исус

Обаче да внимаваме! Христос не се приближава само за да запали отново нашата вяра, или по-точно, за да запали отново вярата, както я разбираме ние, задушевно, сякаш е само инструментът, който трябва на мен, за да съм по-добре аз. Когато Исус упреква учениците, Петър, за тяхното „маловерие“, буквално за тяхната „малка вяра“, може би е мислел именно за това: за вяра, която чувстваме, че ни липсва, само когато нещо не е наред с нас. Следователно, вяра, която ни стига, нека се запалва на пресекулки, когато чувстваме нуждата от нея, когато нямаме други по-мощни светлини, или която така или иначе ни стига, за да направим трите крачки, необходими, за да се въртим около себе си. Колко пъти Папа Франциск разобличава вяра, докарана дотам!

Не, вярата, която присъствието на Христос иска да запали отново, е онази светлина, която старецът Симеон видял и веднага известил: „Очите ми видяха Твоето спасение, що си приготвил пред лицето на всички народи, – светлина за просвета на езичниците, и слава на Твоя народ Израила“.⁸⁴ Не му стигала една вяра, за да утеши своята старост. Действително, имал е вяра, която обгърнала света.

Вярата е жалка, и следователно неплодна, дори за да освети всекидневния живот, ако нейният хоризонт не е очертан от линеене по спасението на целия свят.

Действително, Папа Франциск, размишлявайки върху харизмата на дон Джусани, заключи, казвайки: „Има толкова много мъже и толкова много жени, които все още не са имали онази среща с Господ, която промени и направи прекрасен вашия живот!“⁸⁵

⁸⁴ Лук. 2:30-32.

⁸⁵ Франциск, „Нека гори в сърцата ви това свято пророческо и мисионерско безпокойство“, цит. пр., с. 15; превод наш.

Можем ли да спим спокойно, след като сме чули такова изречение?

Мисля си винаги за това, когато Исус се оттеглил с учениците на планината, за да си почине малко, защото голяма тълпа Го следвала непрестанно. Бил там, говорейки със Своите ученици, седнали пред Него. И изведнъж учениците виждат, че погледът, който се взираше в тях, се вдига и гледа отвъд, далече (както ако аз сега гледам отвъд дъното на залата). Инстинктивно всички се обръщат и виждат, че Исус е видял, че идва отдалеч, иззад гърба им, отново и все пак, „множеството народ“. Това е сцената, разказана в началото на глава 6 от Евангелието на св. Йоан: „Иисус се възкачи на планината и там седеше с учениците Си. И приближаваше Пасха, празникът иудейски. А Иисус, като дигна очи и видя, че множество народ иде към Него, казва на Филипа: отде да купим хляб, за да ядат тия? А това казваше, за да го изпита; понеже Сам знаеше, какво щеше да направи“.⁸⁶

Ето какво трябва да се случи на този, който държи наистина „поглед, вперен в Исус“, своите очи, взряни в очите на Исус. Обикновено когато гледаме някое лице, гледаме очите. И така, който държи очите си взряни в Исус, вижда, че Неговият поглед очертава хоризонт без граници, изпълнен със състрадание, изпълнен със съзнание за това, което липсва на човечеството, изпълнен със съзнание за това, за което е гладно сърцето на човека. Исус провокира Филип относно хляба, който храни тялото, но вече знае, че след чудото на умножаването на хлябовете и рибите ще им предложи благовестието за Хляба на живота, който е Неговото Евхаристично тяло: „Аз съм живият хляб, слязъл от небето; който яде от тоя хляб, ще живее вовеки; а хлябът, който аз ще дам, е Моята плът, която ще отдам за живота на света“.⁸⁷

„Моята плът, която ще отдам за живота на света.“ Как ще да са изслушали тези думи учениците, малцината, които от този момент ще останат с Него? И как чуваме ние призив като този на Папата: „Има толкова много мъже и толкова много жени, които все още не са имали онази среща с Господ, която промени и направи прекрасен вашия живот!“?

---

⁸⁶ Иоан. 6:3-6.

⁸⁷ Иоан. 6:51.

Събрани във вярата, за да излъчваме вярата в целия свят

Молитвата на св. Патрик, композирана от Арво Перт, ме накара да се замисля отново за посещението, което великият музикант осъществи преди години в моето абатство в Швейцария, където пребивавах, преди да бъда повикан в Рим. Преживя с нас двадесет и четири часа, защото организаторите на Фестивала на църковната музика във Фрибур му бяха предложили престой в манастира, за да видят дали ще го вдъхнови за композиция. Неговото присъствие впечатли много нас, монасите, заради простодушието на сърцето, с което преживя с нас всеки миг от нашия живот. Мъж с детско сърце и поглед, който виждаше във всичко основание за удивление, което ни заразяваше. Накара ме много да мисля за дон Джус, за неговата личност.

Е, Арво Перт остана много поразен от хора от XV век на моето абатство, в който са представени образите на Дванайсетте апостоли, съчетани с дванайсет пророци. Всеки апостол казва един член на Веруюто, а всеки пророк – фраза от своята книга, която се адаптира към члена от Веруюто. Анри дьо Любак пише в своята *Средновековна екзегеза*, че хорът на Абатство Отерив е последното развитие на легендарната традиция, според която Апостолите, преди да се разделят, за да идат да евангелизират света, са произнесли всеки по един член от Веруюто.⁸⁸

За съжаление, Арво Перт не е създал, поне досега – на 87 години е, – музикално произведение, вдъхновено от този хор. Обаче ни направи по-съзнаващи вдъхновението, което тези образи трябваше да предават на нас, монасите, които в този хор се молим всеки ден по седем пъти на ден, вдъхновението, което трябва да дават на нашата вяра и на нашия общностен живот, на общение.

Защото тази легенда, ако не е исторически правдоподобна, е правилна богословски, правилна е в начина, по който сме призвани да живеем Църквата, вярата и мисията. Правилна е най-вече в това, че ни напомня, че християнската вяра е неотлъчна от общението. Църковното общение е формулирало вярата и е ядрото на нейното постоянно и универсално разпространение.

⁸⁸ H. de Lubac, *Esegesi medievale. I quattro sensi della scrittura*, vol. 4, Jaca Book, Milano 2006, pp. 455-456.

Само едно, за да повярва светът

Кое е делото, призиванието, мисията, която събитието Христос осъществява в нас и сред нас, ако имаме вяра, вярата на Дева Мария, на Апостолите, на мъчениците, на „облака свидетели“, която води и осветява Църквата от две хиляди години?

Исус говори за това в най-тържественния момент от Последната вечеря, като говори за това, молейки Отца, разкривайки ни съдържанието на Своята молитва, на Своето дълбоко упование в Отца. Не съществува по-реално и здраво отношение от това на Божия Син с Отца в любовта на Светия Дух. Цялата реалност е създадена и получава битие и устойчивост от това отношение. Битието е това вечно и безкрайно Общение и всичко, което съществува, особено ние и нашите отношения, всичко води началото си и получава участта си в Троичното общение. Поради което думите, които Исус изказва, молейки Отца, са като че ли кулминацията и обобщението на цялото Откровение. Какво по-велико, по-ценно, по-истинско, по-добро, по-хубаво може да ни разкрие Христос освен Своя диалог с Отца? В продължение на трийсет години Мария Го е виждала да потъва в молитвата към Отца и със сигурност го е правел, оттегляйки се често през нощта, на пусти и скришни места. Така са Го виждали учениците, в продължение на три години, да се оттегля в тайната на Своята молитва. Когато Го помолили да ги научи да се молят, Исус им предал *Отче наш*, отглас от Неговата молитва, но така да се каже, преведен в думи и прошения, подходящи за нас, за нас, грешниците, за нас, длъжниците. Поради което трябвало да бъде голяма изненада за Апостолите, когато, в края на възвишените разговори от Последната вечеря, Исус ненадейно замълчал, вдигнал очи към небето и започнал да моли Отца на глас, сякаш забравял, че те са там, сякаш се мисли за оттеглил се в пустинята, докато те спели. И в тази молитва Исус се помолил за тях, както трябва да го е правил винаги, когато се молел тайно. Помолил се за тях, за тяхната мисия, за тяхната връзка със света. И се е молил и за нас, за всички ученици, които от две хиляди години са повярвали в Христос чрез благовестието на Апостолите и на техните приемници, и за всички ученици, които ще последват до свършека на света. За всички е поискал особено едно нещо, съществено нещо, бихме казали „единственото потребно“, за което говорил на Марта,⁸⁹ ценно

⁸⁹ Срв. Лук. 10:41-42.

не само за учениците, не само за нас, а и за целия свят, най-важното нещо за всички:

„Както Ти Мене прати в света, и Аз ги пратих в света; и за тях Аз посветявам Себе Си, та и те да бъдат осветени чрез истината. И не само за тях се моля, но и за ония, които по тяхното слово повярват в Мене, да бъдат всички едно: както Ти, Отче, си в Мене, и Аз в Тебе, тъй и те да бъдат в Нас едно, – та да повярва светът, че Ти си Ме пратил. И славата, която Ми бе дал, Аз дадох тям, за да бъдат едно, както Ние сме едно; Аз съм в тях, и Ти в Мене, за да бъдат в пълно единство, и за да познае светът, че Ти си Ме пратил и си ги възлюбил, както Мене възлюби“⁹⁰

Нашата вяра, предадена ни от Апостолите, предадена ни от Църквата, и вярата на света, тоест вярата на човечеството, което не вярва все още, което не познава Сина, изпратен от Отца да спаси света, вярата не живее в нас и не се ражда в света, ако липсва единството на учениците, *ако не настъпи общението*, общението между нас. *Общението е плод на вярата на Църквата, на учениците; но за света, в света, вярата е плод на общението.*

Чувството за принадлежност

Но бихме могли да се запитаме: защо е тази настойчивост на Исус върху единството, за да повярва светът? Защо да настоява практически само върху единството, за да позволи на света да приеме вярата? Защо Исус се е молил само за това? Защо не е поискал за учениците Си, например, благодатта на светостта или да вършат чудеса, да бъдат свестни хора, честни, последователни, безупречни, способни да убеждават със словото си, делата си? Какво специално притежава единството, какво единствено по рода си – прощавайте за играта на думи – притежава единството?

Струва ми се, че Исус е поискал учениците да бъдат единни, за да не каже светът: „Гледайте колко са свестни!“, а да каже: „Гледайте колко са Христови! Как Му принадлежат! Колко е ценен Христос за тях и... въпреки тях!“.

Христос моли за благодатта на единството, та в него да се разпознае, да се долови поне, че това единство не е дело на учениците, нито дори на

⁹⁰ Иоан. 17:18-23.

най-бележития сред тях, а е дело на Христос, нещо повече: то е Христос, то е Христовото тяло! Общението е Христовото тяло.

Св. Павел бил изгарян от това съзнание и от неотложността да го припомни. Както в Първото послание до Коринтяни: „Верен е Бог, чрез Когото сте призвани за общение със Сина Му Исуса Христа, Господа нашего. Моля ви, братя, в името на Господа нашего Исуса Христа, да говорите всички едно и също, и да няма помежду ви разцепления, а да бъдете съединени в един дух и в една мисъл [много дълбоко единство]. Защото узнах от домашните на Хлоя за вас, братя мои, че помежду ви имало раздори. А това казвам, защото един от вас дума: „аз съм Павлов“, друг: „аз пък – Аполосов“, трети: „аз съм Кифин“, а друг: „аз пък – Христов“. Нима Христос се е разделил? нима Павел биде разпнат за вас? или в име Павлово се кръстихте?“⁹¹

Каква болка за един апостол, за един баща, който живее и изгаря, за да роди за Христос, за да роди Христос у всички, да се види манипулиран, за да създава разделения в самото Тяло Христово! Какъв ужас за Павел да чуе за хора, които се считат, че принадлежат на него вместо на Господ!

Но откъде идват тези изкривявания? Идват от изкривена вяра, на такива, които претендират, че притежават Христос, вместо да се оставят да бъдат притежавани от Него, вместо да бъдат Негови, вместо да принадлежат на Него. Това е липса на вяра, която наранява сърцето на Тайната, която ни е съобщена във включването ни в общението на Църквата чрез Кръщението. Ние сме кръстени „в името на Отца и Сина, и Светия Дух“ и поради това същото сме включени в онова единство на Отца и на Сина в Духа, за което Христос помолил Отца за нас, преди да умре на кръста и да възкръсне от мъртвите.

„Не само за тях се моля, но и за ония, които по тяхното слово повярват в Мене, да бъдат всички едно: както Ти, Отче, си в Мене, и Аз в Тебе, тъй и те да бъдат в Нас едно, – та да повярва светът, че Ти си Ме пратил.“⁹²

Всяка човешка принадлежност – дори към ученици с голяма стойност и изпълнени с харизма, като Петър, Павел или Аполос, – която не служи да израстваме в принадлежността към Христос, която на свой ред ни включва в Неговото общение с Отца в Светия Дух, не разрушава само единството на Църквата или на някоя църковна общност, на някое брат-

⁹¹ 1 Кор. 1:9-13.

⁹² Иоан. 17:20-21.

ство, и не осуetyава само мисията на свидетелство, което трябва да се даде на света, та да повярва. *Разрушава ни нас*, унищожава личността, прави я отчуждена от своята изконна истина, от своята участ, както Исус го е казал за Юда: „Един от вас е дявол“.⁹³ Юда не е вече себе си, обладан е от отчуждение, от друго, който не го представлява, както ни представлява Христос, както ни представлява Отец. Единството на нашата личност, единството на нашето сърце, се разиграва в единството на Църквата, изгражда се и укрепва в единството на Църквата, в братството, към което Господ ни дарява да принадлежим, за да бъдем Негови, за да принадлежим на Него. Моят приятел Лучано, дърводелец, все ми пишеше: „Господ ни срещна, защото принадлежим на Него, сприятели ни, защото принадлежим на Него“.

Нима не е очевидно, осезаемо, в нашите общности, че който най-много се посвещава и се жертва за братското общение, има най-много устойчивост като личност? Може да е най-оскъдният откъм дарове и харизми, най-малко способният да действа и говори, най-малко умният. И все пак, колко е очевидно, че общността издържа, защото го има този човек, има го това смирение, това присъствие, този поглед, това внимание, това братолюбие, тази вяра!

Изглежда, че в момента на смъртта на св. Тереза от Лизио монахинята не знаели какво да напишат за нея в некролога именно защото била „само“ обикнала и благоприятствала общението в общността. Не била направила нищо друго специално.

Колко такива хора съм срещал в манастирите и в много други общности, в нашите общности! Хора, обичани от всички, без да знаят защо. Действително, не са живели за нещо, а за Някого. Общението между нас не е „нещо“: то е присъстващият Бог, то е Бог, Който е любов, то е Светият Дух, то е Троицата, единосьщността на Трите лица, която съвпада с тяхното Битие. Само един поглед на вяра вижда това и да ни възпитава във вярата, е, за да ни отведе все повече дотам да видим това, да видим Тайната сред нас, изпълвайки се с мълчание, с удивление, с неудобство заради нашия грях, но радостно, благодарно, уверено в милосърдието на Отца неудобство, и изпълвайки се с желание да не задушаваме тази красота, този блясък на приятелство, което гори между нас, въпреки нас, и именно защото гори, излъчва безгранично. И кара света да повярва.

⁹³ Иоан. 6:70.

Благодатта на единството

Защото единството е благодат. Такова е най-вече защото е изпросено от Исус от Отца. Всичко, за което Исус моли Отца, е сигурна благодат, то е харизма, Божи дар. Истинската съблазън на разделенията в Църквата, между християните, е, че ако възникнат, те трябва да дойдат при всички положения от отказването на една сигурна благодат, на една със сигурност дарена харизма, защото не е възможно Отец да отхвърли една толкова настойчива молитва на Сина в навечерието на Неговото Страдание и смърт. Невъзможно е. Сякаш Исус е казал на Отца: „Вземи, ако щеш, Моя живот, остави Ме, ако щеш, да умра на кръста, но Ми дай общението за тях, стор да умра, за да бъде нашето единство в тях, за да го има между тях нашето Битие, нашата Любов!“.

Не е възможно Отец да не удовлетвори предсмъртната молитва на Сина. Предсмъртна, но не последна. Исус се моли така в края на живота Си, за да ни разкрие Своята вечна молитва, това, за което моли извечно за нас, това, за което моли сега.

Впечатлява ме винаги едно изречение от Посланието до Евреите: „Защото Христос влезе не в ръкотворно светилище, което е само образ на истинското, но в самото небе, за да се яви сега пред Божието лице за нас“.⁹⁴

Исус се явява *сега* пред Отца в наша полза, говори хубави неща за нас, застъпва се за нас, разговаря с Отца, говорейки за нас като приятел, изпълнен със загриженост към приятеля си, като майка към сина си, като невеста към съпруга си. Впечатлява ме това „сега“, включено във вечността. Следователно, едно вечно на Небето „сега“, но което докосва, така да се каже, всеки миг от моя и наш живот. Мигът, който преживявам сега, усилието, което преживявам сега, падението, което изпитвам сега, моят грях сега, радостта, която преживявам сега, Христос говори за това на Отца, поверява го на милосърдието на Отца. Това е същото, което казваме във всяко *Радвай се*: „Моли се нас, грешници, *сега* [сега!] и на смъртния ни час“. Богородица също стои пред Бога, поверявайки мига, който преживявам, обстоятелството, в което се намирам, всичко, миг по миг, час след час, до моя последен миг, до моя смъртен час, тоест мига, в който ще вляза във вечността, в която Христос е моят застъпник пред Отца, моят съдия защитник.

---

⁹⁴ Евр. 9:24.

Ако съзнаваме това, с каква сила бихме преживявали всеки миг! И ако съзнаваме, че Исус в този миг моли Отца за нашето общение, общението с брата или сестрата, които бихме искали да удушим, какъв трепет бихме изпитали заради това как третираме отношението с другите, с което живеем заедността в общността, с което мислим за другите! Бихме изпитали поне чувство на съкрушение заради небрежността, с която може би се отнасяме, с мисли, думи, дела и най-вече опущения, към хората, с които Христос иска от нас, нещо повече, дарява ни да бъдем единни, както Той е единен с Отца в Пресветата Троица. Единството не е само изискване на християнския живот; то е дар на християнския живот, защото Христос го измолва като благодат.

Обаче трябва винаги да ни утешава мисълта, увереността, също на вяра, че това, за което Синът моли Отца, е винаги удовлетворено в дара на Светия Дух.

Най-лошото нещо, което може да ни се случи, е тогава да свикнем с разделението, да се настаним удобно в разделението, приемайки го за даденост, да го преживяваме повърхностно, например подхранвайки го с клюки. Към дар, за който Бог моли Бог, който Бог проси от Бог и който Бог дава със сигурност на Бог, ние се отнасяме повърхностно, сякаш единството, изпросено от Христос от Отца е Негова приумица, а не нещо съществено за Неговата мисия, нещо, за което Той е умрял, пролял кървава пот и пролял Кръвта Си. Да забравим за пламенното, терзаещо желание на Христос за нашето единство, за нашето общение, е най-позорната разсеяност, която можем да проявим спрямо Тайната.

Да не би да е това грехът срещу Светия Дух, който няма да бъде никога простен?⁹⁵

„Господи, при кого да отидем?“ (Иоан. 6:68)

Но тогава е спешно да се запитаме: как можем да вземем насериозно единството, за което Христос моли и което Отец дарява? Какво се иска от нас, за да приемем тази харизма, която прави от Църквата отражение в света на Троицата, която прави от християнската общност доказателство, че всичко се състои в една вечна Любов, че всичко има начало и край, и

⁹⁵ Срв. Мат. 12:31-32.

следователно смисъл, в една безкрайна Любов? А какво грешно правим, когато отказваме този дар?

Може би грешката е именно в мисленето, че единството трябва да бъде наша конструкция вместо предаване пред благодатта, тоест пред онтологията на Битието, което прави всяко нещо и ни дарява съзнание за него. За да бъдем единни, не се иска от нас да имаме нещо повече, а по-скоро да се откажем от нещо. От какво? Папа Франциск обича да го нарича „само-референтност“;⁹⁶ св. Бенедикт го нарича „собствена воля“ или „самонадеяност“; Исус обобщава всичко това в претенцията, че можем да спасяваме себе си, нашия живот и този на другите, или, ако предпочитаме, в това, че нямаме вяра в Него, в това, че не се доверяваме на Него.

И тук разбираме, че фундаментален пункт от вярата е именно твърдението, че *само Христос ни спасява*. Вярата не подхранва общението, защото ни прави по-свестни и „свети“ или защото елиминира раздори-те, конфликтите, различните представи, които имаме. Вярата, колкото е по-голяма, толкова повече обгръща всичко в уповаването на Христос, в доверяването на Отца, и само това позволява да останем единни също и най-вече с този, който е различен, който ти е враг, който мисли различно, който действа зле, и също да останем единни въпреки всичко, което в нас е неспособно да изгражда единството. Единството на Църквата и в Църквата, единството на учениците, за което Христос моли Отца, та да повярва светът, е изцяло основано в онова деяние на вяра на Петър, който, въпреки всичко и всички, и най-вече въпреки себе си, вика от дъното на сърцето си: „Господи, при кого да отидем? Ти имаш думи за вечен живот, и ние повярвахме и познахме, че Ти си Христос, Синът на Бога Живий“.⁹⁷

„Ние повярвахме“: наистина е деяние на вяра това, което Петър изказва, в множественото число, което го единява с братята му. Прави деяние на вяра в общение с братята си. Оставайки привързан към Исус, позволява на всички ученици да останат привързани един към друг. Вярата, която ни обединява, е това съзнание на Петър, че не можем да изоставим Христос, без да се окажем в нищото, в самота, в която не бихме знаели вече къде да отидем, напълно изгубени: „Господи, къде да отидем?“

⁹⁶ Сръ., например: Франциск, *Аудиенция за Движение „Comunione e Liberazione“*, 7 март 2015 г.

⁹⁷ Иоан. 6:68-69.

Претенцията относно себе си, която се проваля

Но Исус отговаря на Петър с много горчиво изречение, което трябва да ни изпълни не толкова със страх, а със смирение в живеенето на вярата и в живеенето в Църквата, в нашата общност. „Исус им отговори: не Аз ли избрах вас дванайсетте? Но един от вас е дявол. Говореше за Иуда Симонов Искариот, защото той, бидейки един от дванайсетте, щеше да Го предаде.“⁹⁸

„Един от вас е дявол“, тоест един, който разделя, който откъсва толкова своето сърце от Христос, че става за всички изкушение да се откъснат от Него, и следователно изкушение да изгубим опорната точка на нашето единство, която е само Христос. Единството е Христос в центъра и привързаността на вяра към Него като единствено спасение на живота, като единствен източник на пълноценен, вечен живот.

Който, дори падайки, подновява съзнанието и вика, че без Христос сме загубени, утвърждава вярата на другите: „Симоне, Симоне! Ето, сатаната поиска да ви сее като пшеница; но Аз се молих за тебе, да не оскъдне вярата ти; и ти някога, кога се обърнеш, утвърди братята си“.⁹⁹

Вярата на Петър не е основана на него, на неговите качества, неговата сила, неговата смелост. Вярата на Петър е вяра на покаял се за предателството, като вярата на всеки от нас. Вярата на Петър е основана изцяло на молитвата на Исус за него, същата молитва, която основава нашето единство: „Аз се молих за тебе“. Вярата на Петър е привързаността към Исус, това, че не се е разделял от Исус, дори когато викал, че не Го познава. Как се е почувствал да лъже себе си, Петър, как се е почувствал да се отрече от себе си, когато се отричал от Господ!

Отричането на Петър достига връхната си точка във вик, изразен с нечувана ярост: „Тогава той почна да проклина и да се кълне: не познавам Човека“.¹⁰⁰ Ярост, породена от страха. Страх от какво? Страх да не загуби живота си, страх да не бъде арестуван, да не понесе враждебността и малтретирането на юдеите, страх да не умре, страх най-вече от неопределена, неизвестна опасност. И все пак беше казал: „Душата си за Тебе ще положи“.¹⁰¹ Кой от нас не е преживявал това да стане агресивен и яростен от страх от

⁹⁸ Иоан. 6:70-71.

⁹⁹ Лук. 22:31-32.

¹⁰⁰ Мат. 26:74.

¹⁰¹ Иоан. 13:37.

неизвестна, незнайна опасност? Агресивността, действително, е инстинкт за защита. При опасност, която не успяваме да определим, губим контрола на нашите възможности за защита. Понеже не измерваме опасността, понеже ни е неизвестна, и защитата губи мярка, не знае каква мярка да вземе. Грешката на Петър е тази, че се е подготвял да защити Исус, представяйки си опасността, която ще го заплаши. Подготвял се е да даде живота си *срещу* тези, които заплашвали Исус, вместо за Самия Исус. Също така е вярно, че се бил снабдил с нож, мислейки, че ще трябва да се бори срещу въоръжени стражи. И не се бил подготвил да се бори срещу една вратарка клюкарка! С други думи, подготвил се да даде живота си, доверявайки се на себе си вместо на Исус, премервайки се спрямо себе си вместо спрямо Исус. Подготвил се да даде живота си, вместо да се остави да му бъде отнет. В крайна сметка, подготвил се да даде живота си, доверявайки се повече на себе си вместо на Господ, имайки повече вяра в себе си, отколкото в Христос. Ако се беше доверил на Исус, щеше да чака онова „сетне“, което Исус искал от него да чака, за да Го последва: „Където Аз отивам, ти не можеш да дойдеш подире Ми сега, а сетне ще Ме последваш“.¹⁰²

Въобщо, Петър опитал да даде живота си за Христос без вярата, без да се доверява на Него. Това е фундаменталният пункт, който трябва да разберем и да живеем в живота. Без вяра не даряваме живота си, не обичаме, нямаме братолюбие.

Една голяма вяра

Тогава да се запитаме в какво се състои една голяма вяра, онази, която Исус бил похвалил у езичниците и която желаел от Своите ученици. Щом Исус упреква Петър и учениците, че имат малка вяра, жалка вяра, в какво се състои една голяма вяра? В какво се състои вяра, която има измерения, съответстващи на безкрайността на мисията, която Христос поверява на Църквата, които са измеренията на Неговото състрадание към цялото човечество? Колко е голяма вярата на Симеон, щом вижда, че присъствието на Христос осветява света още само поради факта, че „Той е тук“,¹⁰³ младенец, който не говори, който не върви, който не прави нищо! Колко

¹⁰² Иоан. 13:36.

¹⁰³ Срв. Лук. 2:34 [В синодалното издание на Библията на български език: “Тоя лежи“; б. пр.].

е голяма вярата на Мария, която, когато Исус бил все още едва от един-два дни в нейната утроба, възпява вече във *Величит* Неговото безкрайно спасително въздействие в света и в историята!

За да го разберем, ви предлагам последна сцена от Евангелието; да се оставим да бъдем водени от удивлението на Самия Исус пред голямата вяра на някои хора, често тотално извън рамките на онези, от които би трябвало да очакваме вярата. Епизодът, който най-много ме провокира от няколко месеца, в този смисъл, е онзи за благочестивия стотник, който умолява Исус да изцери разслабения му слуга, който люто страда.¹⁰⁴ Лука казва, че стотникът „много ценеше“ този слуга.¹⁰⁵

Матей предава, че Исус е склонен да отиде веднага в дома му. Но той Му казва изречението, с което отчасти се молим на всяка Евхаристия преди причастяването: „Господи, аз не съм достоен да влезеш под покрива ми; но кажи само дума и слугата ми ще оздравее; защото и аз съм подвластен човек и имам мен подчинени войници; едному казвам: върви, и отива; и другиму: дойди, и дохожда; и на слугата си: направи това, и прави“.¹⁰⁶

Реакцията на Исус е учудването пред вярата на този езичник: „Като чу това, Исус се почуди и рече на ония, които вървяха подире Му: истина ви казвам, нито в Израила намерих толкова голяма вяра“.¹⁰⁷ И казва на стотника: „Иди си и, както си повярвал, нека ти бъде“.¹⁰⁸

В Евангелието от Лука този епизод следва непосредствено раздела, който съответства на *проповедта на планината* от Матей, която започва с Блаженствата. Лука въвежда епизода със стотника с тези думи: „Когато свърши всичките Си речи към народа, който слушаше, Той влезе в Капернаум“.¹⁰⁹ И там Го посреща стотникът. Лука ни дава да разберем, че вярата на стотника е най-адекватният на думите на Христос отговор, на Божието Слово, Кое току-що е изказало връхната точка на Своето учение, същността на цялото Евангелие.

В какво се състои тогава тази вяра, която позволява на Христос да изпълни съвършено в нас Своята мисия? Състои се в приемането на

¹⁰⁴ Срв. Мат. 8:5-13.

¹⁰⁵ Лук. 7:2.

¹⁰⁶ Мат. 8:8-9.

¹⁰⁷ Мат. 8:10.

¹⁰⁸ Мат. 8:13.

¹⁰⁹ Лук. 7:1.

Исусовото слово със смирена отзивчивост, която позволява на Самия Христос да осъществи в нас Своето слово, Своята мисия. Стотникът дава пример със своя военен авторитет: „Имам мен подчинени войници; одному казвам: върви, и отива; и другиму: дойди, и дохожда; и на слугата си: направи това, и прави“. С няколко думи, стотникът *вярва с упование, че словото на Христос се превръща в събитие*, вярва, че Словото се реализира, ако помолим за него и го оставим да действа. Той е уверен, че Този, Който реализира словото, заповедта, е Самият Христос. Разбира, тоест, че не трябва да възприемаме послушанието само като нещо, което правим ние, с наши сили, а че Самият Христос е Този, Който знае и може да реализира за нас и в нас това, което казва. Послушанието е да оставим Христос да направи това, което ни заповядва, това, което ни заръчва.

Думите, които използва стотникът, не се ограничават, в такъв случай, с това да опишат чудото с изцелението на неговия слуга; описват живота, който Христос дойде да живее в нас, който Христос иска да живее в нас. Когато Исус ни казва: „Дойди!“, цялото наше *призвание* е обобщено в тази дума. Когато Исус казва: „Върви!“, цялата наша *мисия* е синтезирана в тази дума. А когато казва: „Направи!“, в тази заръка е обобщено цялото Божие *дело*, което Исус иска да извърши в нас и чрез нас.

Вярата не позволява само на Бог да извърши някое чудо за нас: *вярата позволява на Христос да се превърне в истинския субект на нашия живот*, да живее в нас Своето слово, да живее в нас Словото, което Той е като Божие Слово. *Вярата позволява на Христос да се въплъти в нашия живот, както в Дева Мария, и да живее в нас Своето призвание, мисия и дело, тоест Своето пришествие в света, за да извърши делото на Отца.*

Всичко е обобщено от Самия Исус в края на епизода, когато казва на стотника: „Иди си и, както си повярвал, нека ти бъде“ – *Vade, et sicut credidisti, fiat tibi!*

Как да не чуем в тези думи ехото от отговора на Мария към ангела? „Ето рабинята Господня; нека ми бъде [*fiat mihi*] по думата ти.“¹¹⁰ Исус, в известен смисъл, произнася върху нас, върху нашата вяра, това „Ето ме!“ на Мария, за да стане и нашият живот *въплъщение* на Неговото присъствие и мисия.

---

¹¹⁰ Лук. 1:38.

Правилната позиция между реалността и Христос

Когато Исус, след като изслушал стотника, казва: „Истина ви казвам, нито в Израила намерих толкова голяма вяра“,¹¹¹ сякаш казва, че в Израил има криза на вярата и че вярата на стотника е пророческа присъда, която би трябвало да разкрие на Израил неговия истински проблем, истинското естество на неговата криза.

Дори по времето на Исус, както днес, народът се чувствал в криза. Всички долавяли, че не вървят на добре, че е необходима промяна. Обаче почти всички казвали, че вината е на римляните или че е на партията противник на собствената им. Фарисеите казвали, че вината за кризата е на садукееите, а садукееите казвали, че вината е на фарисеите. Както често днес в Църквата: ако не обвиним враговете на Църквата, ще обвиним тенденцията, противоположна на собствената ни, в самата Църква.

Да си представим, че наред всичко това дойде Исус. Какво би ни казал? Би потърсил някой римски стотник или жена хананейка,¹¹² или разкажала се блудница,¹¹³ би погледнал с удивление на тяхната вяра, а после би ни казал: „Вижте, истинският проблем е, че нямате тази вяра. Вашата криза е криза на вярата. Не толкова кризата на една теоретична, догматична вяра, защото всички сте достатъчно добре катехизирани, а кризата на вярата като позиция пред Мен и пред цялата реалност, пред целия живот“.

Да имаме вяра, не означава да не правим нищо и да оставим Бог да върши всичко, не означава да живеем само от чудеса и личби, а да заемем правилното място между реалността и Бог, например, между ситуацията на света и Бог, Който ни спасява. Става дума да станем посредници между Бог Спасител и реалността, която трябва да се спаси, да бъдем тези, които позволяват на Бог да действа в света. Затова вярата е съществена за мисията.

Вярата на стотника е правилната позиция между неговия болен слуга и Христос. Този човек е застанал с истина пред своя слуга и пред Христос. От една страна, погледнал към болния си слуга с голямо състрадание, голяма любов, голяма страст по неговото добро. От друга, погледнал към Христос с истина, признавайки Го за Бог, разпознавайки Го като един-

¹¹¹ Мат. 8:10.

¹¹² Срв. Марк. 7:25-30.

¹¹³ Срв. Лук. 7:37-50.

ствения Спасител, Който може да изцери човечеството, Който може да отговори на нуждата от живот и от спасение, която я има във всеки човек. *Вярата е тази правилна позиция на свободата*, на нашата свобода, *между нуждата на човечеството и Бог*. На цялото човечество, в нас и в целия свят. Вярата е правилната позиция, която позволява на Бог да прегърне света, да го спаси, да го промени, да го преобрази, да го обнови, тоест всичко, от което имаме нужда всички и винаги.

Исус изтъква вярата на стотника не за да осъди народа на Израил или Своите ученици, а за да се научат всички от този езичник да се отворят за великото чудо, което Христос иска да извърши в нашия живот: чудото не само и не толкова да изцери някой болен, а да направи нашия живот пространство, в което да може да се осъществи това „Дойди!“ „Върви!“ и „Направи!“ , което Христос произнася върху нас, тоест нашето призвание да станем плът на Неговото присъствие в днешния свят.

Първото и фундаментално чудо на вярата е нашето обръщане да оставим да заживее Христос в нас, в общността, и следователно, в света. Истинското чудо е, че се подчиняваме на Христос с простодушие на сърцето и упование, както войниците и слугите, подчинени на стотника. Стотникът казва: „Казвам [...] на слугата си: направи това, и прави.“¹¹⁴ Може би говорел точно за своя скъп болен слуга. И е именно той, когото Исус изцереява, когото връща на тази „безвъзвратна“ послушност, би казал св. Бенедикт, „присъща на ония, които не считат нищо по-скъпо от Христа“.¹¹⁵ Исус изцереява слугата, за да може да заживее отново това послушание, обаче отсега нататък ще е, сякаш той се подчинява повече на Исус, отколкото на стотника, защото отсега нататък ще се подчинява, ще работи, ще прави всичко с живота, който Христос му е дарил, който е животът на Самия Христос в него. Цялото му идване, отиване и вършене ще бъде на Христос в него.

Но помислете каква пълнота на живот би ни дала да живеем вярата!

Ние имаме спешна нужда от тази вяра, за да не живеем повече ние самите, а за да заживее в нас Христос, както казва св. Павел на галатяните, за да стане присъствието на Христос цялото призвание, мисията и делото на нашия живот.¹¹⁶

¹¹⁴ Мат. 8:9.

¹¹⁵ *Правилото на Свети Бенедикт*, Сестри Бенедиктинки Мисионерки от Тутцинг. Българска Мисия, 2011, прев. Бл. Епископ Евгени Босилков, СР, с. 16.

¹¹⁶ Срв. Гал. 2:20.

Да признаем, че имаме нужда от спасение

Да гледаме в лицето кризата, не означава да бъдем песимисти, а да признаем, че човешкостта, човешкото положение, е в перманентно състояние на нужда от спасение. Истинската криза не моли за решения. Кризата моли за спасение, спасение на хората и на общностите, спасение на народите, на воюващите народи. Кризата е разрешена, когато я преживяваме като изкупени, спасени мъже и жени, и следователно, като мъже и жени, които дори наред кризата, дори ако кризата остава, имат основание да бъдат радостни и омиротворени, което никое решение на кризата няма да може никога да замени.

Голямата вяра е вярата на онези, на които Христос може да каже: „Иди си и, както си повярвал, нека ти бъде“. Да, вярата е нашето просещо отваряне за събитието Христос, тя е жадното позволение, което даваме на Христос, да направи да настъпи в нашия живот Неговото спасение, доброто, което само Той може да реализира.

Няма нищо по-спешно и необходимо за всеки от нас, за нашите общности, за Църквата и за света, освен тази вяра, защото нищо не ни е по-необходимо, освен събитието Христос Спасител на света.

Царице небесна

Неделя сутрин, 16 април

Волфганг Амадеус Моцарт

„Концерт за пиано и оркестър № 20 в ре минор“, К 466

Клара Хаскил, пиано – Игор Маркевич – Orchestre des Concerts Lamoureux

„Spirto Gentil“ 32, (Philips) Universal

„Ангел Господен“

Утрень

■ СЪБРАНИЕ

Давиде Проспери. Изслушахме *Моето лице*, тази великолепна песен на Адриана Маскани, за която си спомняме с голяма обич. „Боже мой, гледам се и ето, откривам, че нямам лице.“¹¹⁷ Колко пъти ни се случва да имаме това преживяване? Идва ни да кажем, че когато не се случва, е по-скоро от разсеяност. Ставаме сутрин и поглеждайки се в огледалото, забелязваме, че нямаме лице. И колкото повече гледаме в дълбочина, толкова повече ни се явява безкрайният мрак. И все пак, от мрака, от дъното на този мрак, който би било нашето съществуване, ако беше изоставено на себе си, изплува светлина. „Едва когато забележа, че Ти си, / като ехо чувам отново гласа си / и се раждам отново като времето от спомена.“ Тази светлина става все по-силна, заливайки цялото пространство на нашия ден: светлината на спомена за факта, че сме пожелани, очаквани сме днес от Този, Който ни е пожелал извечно. Не сме сами, има Го Него, Който ни чака, има Го него, Който ни зове. Песента на Анас, която токущо изслушахме, е събитие, което настъпва отново и отново всяка сутрин, когато отворим очи: „Ако знаеш колко съм те чакал, / колко съм мислил за теб, колко съм те искал“,¹¹⁸ ни казва Този, Който ни устройва сега.

Снощи се развихрихте. След хиляда и седемстотин пристигнали въпроса свърши тонерът на принтера! Това са наистина много хубави въпроси, не само онези, които сме избрали и на които отец Мауро ще

¹¹⁷ А. Mascagni, „Il mio volto“, in *Canti*, Società Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2014, p. 196; превод наш.

¹¹⁸ Антонио Анастасио, „Ако знаеш“, от албума *Няколко крачки*, записан при „Tappeti Sonori Recording Studio“, 2022; аранжират: Валтер Мутто, © Свещеническо братство „Св. Карл“ .

отговори. Това свидетелства, че през тези дни отец Мауро ни вкара в нов поглед върху нас самите и върху цялата реалност, също така е вярно, че въпросите са повече екзистенциални и засягат фундаменталните пасажии от въведението и най-вече от двете лекции в събота. Така че, без да губя повече време, ще прочета избраните въпроси.

„Апостолите повярвали не заради това, което казвал, или заради чудесата, които вършел, а заради Неговото „присъствие, заредено с предложение“. Може ли да задълбочиш този пасаж? Как това е валидно и за днешния човек (например, за децата ни)?“

„Дали ние сме необлагодетелствани спрямо предишните хора?“ „Един образован човек, европеец от наши дни, може ли да повярва, именно да повярва, в божеството на Божия Син, Исус Христос?“ (Достоевски)“

О. Мауро-Джузепе Лепори. Мисля, че щом сме тук, щом следваме една харизма, означава, че Духът не ни необлагодетелства, както не необлагодетелства никоя епоха, никое човешко създание. В какво не ни необлагодетелства? В дара на едно присъствие, в дара на една жива среща с Христос, и следователно, в предложението, което присъствието на Христос е. Предложението на вярата е присъствието, събитието на Христос сред нас. „Аз съм с вас през всички дни [всеки ден] до свършека на света“:¹¹⁹ ето голямото обещание на Възкръсналия. Не е възможно, щом Христос присъства всеки ден, да бъде по-малко присъстващ, отколкото е бил за Апостолите, защото Христос не може да бъде по-малко от Себе Си. Щом ни е обещано Присъствието, дарът на Неговото присъствие, и щом е то, което прекосява цялата история до свършека на света всеки ден, всеки месец, всяка година, и следователно, винаги, дори в нашата епоха, това не може да бъде дарено по-малко на нас, отколкото на Апостолите. Това, което може да ни необлагодетелства, е да живеем в епоха, в културно време, белязано от манталитет, който замъглява нашите очи и нашата свобода в разпознаването на това Присъствие и в приемането на предложението, което то е. Може да има мъгла, която ни пречи да живеем чистосърдечно нашата вяра. Св. Павел казвал на Тимотей: „Разпалий в тебе нелицемерната вяра [в италианския текст – „чистосърдечна“; б. пр.], която си получил от баба ти, от майка ти“¹²⁰ което означава буквално нели-

¹¹⁹ Мат. 28:20.

¹²⁰ Срв. 2 Тим. 1:5-6.

цемерна вяра, чистосърдечна, изрична, искрена вяра. Та, и затова не можем да не вярваме, че вярата също е дар, тя е дарът, свързан с присъствието на Христос, тя е дарът, който Духът ни прави, за да разпознаем Христос. Симеон отишъл, разпознал присъствието в Младенеца, защото Светият Дух го подтикнал към това.¹²¹ И смятам, че трябва именно да имаме вяра в Светия Дух, Който не може да не увеличи – какво ти необлагодетелстване! – дара на способността да разпознаем Христос в една епоха, в която всичко съдейства да не Го разпознаем. Това трябва да забележим: дори между нас и в днешната Църква има свидетелства, които удивяват поради своята изключителност именно на тъмния фон на една култура, един манталитет, едно време, което не облагодетелства в нищо вярата. Та, мисля, че това трябва дори да ни кара да се чувстваме по-привилегировани спрямо други епохи.

Проспери. „Ти говори да разпалваме жаравата на вярата и че вярата е дар – дори сега го повтори, – който впрочем не си правим ние. Искам да разбера по-добре как мога да разпалвам вярата си.“

Ленори. Да разпалваме, тоест да молим да разпалваме вярата. Св. Павел моли за нещо, което свободата на Тимотей трябва да направи. Вярата не е разпалена от само себе си, това е дар, благодат, която е принесена на нашата свобода, която е предложена на нашата свобода. Да я разпалваме, е задачата на отговаряне на нашата свобода на тази благодат. Мисля, че в крайна сметка трябва да съзнаваме, че и свободата е дар, тя е харизма. И свободата също – както казах – е неотменен дар; Бог не е отменил този дар след грехопадението и след всичко, което се е случило в историята поради неправилна употреба на свободата. Бог остава верен на неотменността на всеки Свой дар, особено на дара на свободата. Та, трябва да съзнаваме, че именно поради това, че не е поискал да отмени този дар, Христос умря на кръста. Отиде на кръста, защото не отне на Юда свободата да Го предаде, на фарисеите – свободата да Го осъдят, на Пилат – свободата да Го разпитва, и така нататък. Стигна до дъното на дара на свободата, понасяйки нейните последствия. По този начин сякаш ни я препотвърди, дари ни я още повече, направи ни я още по-ценна, ценна обаче в това как Той я спасява, как Той я прави добра, един не пропилян дар, а който дава плод. А плодът на свободата е именно да се превърне в едно „да“, да се превърне в „да“ за

¹²¹ Срв. Лук. 2:25-27.

събитието, да се отвори напълно, да бъде отваряне, отварянето на Мария, отварянето на Богородица за събитието Христос. Това е връхната точка на свободата, на свободата, изкупена в Мария още от Неговото зачеване, и на нашата свобода, изкупена от Христос на кръста, следователно способна да разпали вярата, да се разпали като вяра, да бъде живяна като отваряне за присъствието на Христос.

Проспери. Прекрасно е това нещо, което казваш, тоест че свободата е първият неотменен дар на Бог, и е именно свидетелството за истината на това, което каза първата вечер: Бог не отменя никога Своите дарове. И това е извор на надежда и на увереност и за всички нас: Христос не отменя никога ангажимента на обещанията, които дава на нашия живот.

Ленори. Да, в крайна сметка свободата се приема като дар, когато се превръща в доверие в Бог, приема се като дар, когато е доверие, което ние даряваме на Него. Вярата е доверие в Христос, да се доверяваме на Него, да вярваме на Него, да Го следваме, да Му кажем „да“, да имаме упование във факта, че Той ни желае доброто и че ни обича. Вярата е именно да приемем дара докрай, като го връщаме.

Проспери. „На моменти днес ми се стори, че всичко идва от Бог: вяра-та идва от Бог, единството го прави Бог, кризите ги разрешава Бог, сякаш Бог е отговор на всичко, като че ли свален свише. Но къде съм аз?“

„Вярата е метод на познание, който предполага използването на моя разум. Ти каза, че „вярата позволява на Христос да стане истинският субект на нашия живот“. Сякаш чувствам отчасти елиминирана моята човешкост. Как моята човешкост може да бъде път, а не препятствие за израстването на моята вяра?“

Ленори. Кога използваме разума като разум, а не като лудост? Когато той обгръща и разпознава реалността цяла-целеничка, когато оста-не отворен за цялата реалност. Разумът, който се затваря върху една представа, върху тясно понятие, разумът, който отказва да бъде поглед, отворен за реалността цяла-целеничка, и да я разбере, не обгръща без-края (а безкраят е част от реалността!). Откровението в крайна сметка ни разкрива и ни предлага да проверим, че реалността цяла-целенич-ка е Бог, Който я прави, Бог е, Който я прави чрез любовта, която Той

е. Следователно, моят разум, тоест моят Аз, го има, ако е отворен за това, ако проверява това. И Откровението позволява и възвеличава докрай именно Аз-а на човека, доколкото е способен да се отвори за цялата реалност. Да разбере, че моята човешкост е устроена, за да провери това, за да провери, че е устроена да приеме една безкрайна любов, прави цялата ми човешкост като поле, което вярата прави плодносно, именно отваряйки я за цялата реалност, разширявайки моята човешкост. Къде съм аз? Аз съм там, където се отварям за цялата реалност, не съм там, където се крия (като Адам и Ева в храстите) при идването към мен на един Бог, Който ми предлага Своята компания, Своето приятелство, Който ми предлага да живея цялата реалност при извора на Неговото приятелство към всичко, на този Бог, Който идва да се разходи в градината, която е създал, която е направил прекрасна, която е дарил на човека, за да му покаже, че всичко е дар. И все пак, човекът се крие при това, затваря се за това! Та, ако моят Аз се затваря за това, затваря се за себе си, тоест умъртвява себе си и не знае вече къде е. Когато Бог пита: „(Адаме,) где си?“,¹²² в крайна сметка Адам не може да Му каже къде е, защото не знае вече къде е неговият Аз, защото мястото, истинската позиция на нашия Аз е „Ти“. То е да кажеш „Ти“ на Бог, на това „Ти“, което го прави. Само ако сме намерени, знаем къде сме.

Ако се оставим да бъдем намерени от това отношение, което ни обича, което идва при нас, което се предлага на нас и което ни казва „ти“, за да отговорим „Ти“, ето, тогава там знаем къде сме. Ние знаем къде сме само ако пред нас го има това „ти“ на безкрайния Бог, Който ни дарява всичко. Това е, което превръща Христос в субекта на нашия живот, което ни кара да живеем като нов субект, поради което не аз вече живея, а Христос живее в мен. Но какво Христос живее в мен? Пълнотата на моя Аз, пълнотата на моето съществуване, създадено да бъде Божие чедо, съществуването, създадено в Христос. Ние сме създадени в Христос и Христос живее в нас, това е именно преживяване на пълнота на Аз-а, която само Христос прави възможна. И само приемайки, забелязвайки – като св. Павел, с удивление, – че „вече не аз живея, а Христос живее в мене“,¹²³ само живеешки това удивление, човек си дава сметка кой е наистина. Мисля, че тези, които познавали св. Павел – това личи и от посланията, – признавали, че

¹²² Бит. 3:9.

¹²³ Гал. 2:20.

бил личност, абсолютно охарактеризирана повече от много други, при- тежавал много силна личност, и все пак, дори човек като него трябвало да забележи, че пълнотата на неговия Аз, точно тази негова личност е устроена да има субект, който не бил Аз-ът, който мислел, че е.

Проспери. По отношение на съществуването пред едно „Ти“ и по отношение на удивлението, че сме чеда, припомням, че сред брошурите от миналите години е тази с образа на Марселино, с ококорени очи пред едно присъствие, което не е нещо, което се съчетава с неговия Аз, а е източник на удивление.¹²⁴ Понякога ние имаме изкушението – като всички – да се възприемаме в крайна сметка като самостоятелни; сякаш Бог не е наистина баща, а някой, който ти дава началния тласък, а после трябва да вървиш напред със своите крака. А пък Бог прави всичко; да, Бог прави всичко и това е хубавото. Затова Джусани настояваше винаги, че нашата изначална поза е тази на детето. Затова направихме тази брошура. Детето е изцяло зависимо и в тази зависимост не е само неговото екзистенциално положение, но и вкусът, мирът и непрестанното удивление поради една новост, пред Един Друг, Който прави всичко за нас и в нашия живот.

Лепори. Погледът на Марселино е същият поглед, който ме изненадваше у Джусани, онзи негов поглед върху мен, удивен от мен, който ми разкриваше мен самия, който ме удивяваше и следователно, ме отваряше, не ме караше да живея затворен в себе си. Както си казахме, да живеем затворени в себе си, е именно отрицанието на Аз-а, то е задушаването на Аз-а като отношение, като създаден по образ на Троицата. Затова казах, че християнската вяра е неотлъчна от общението.

Проспери. Можем да прочетем следващия въпрос, който е именно относно този пункт: „Християнската вяра не е разделима от общението“. Каква е връзката между вяра и общение?“

Избрахме този въпрос именно защото ни вкарва в червената нишка на пътуването през тези дни относно вярата. Цялата втора лекция е съсредоточена върху това.

¹²⁴ Препратката е към главния герой от филма *Марселино, хляб и вино* (режисьор Л. Вайда, Falco Film-Chamartin, Испания 1955), чийто образ е възпроизведен във Великденската брошура от 1992 г.

Лепори. Християнската вяра не е разделима от общението поради простия факт, че вярата е да вярваш в Троицата. Реалността цяла-целеничка, в която вярата вярва, е Троицата, Която ни устройва, Която пожела да ни създаде, Която е създала цялата Вселена и Която дава на всичко устойчивост и битие, начало и край на всичко. Бог е вечно общение на Лица и създаде човека именно за да бъде съпричастен на тази Негова природа, на божествената природа, която е любовта, която е това общение между Трите лица, и следователно, за да влезе в това отношение. В крайна сметка, цялото благовестие на Христос и на цялото Откровение се състои в това да ни вкара в троичното отношение като че да на Отца в Светия Дух, тоест ни е дадено място, което е мястото на Христос, синовно място вътре в Троицата. И цялата вяра е да познаем и изпитаме именно това, както Исус казва в глава 15 от св. Йоан: „Както Отец възлюби Мене, и аз възлюбих вас: пребъдете в Моята любов. Ако любите един другото, ще пребъдете в любовта Ми“. Има всичко: „Аз ви възлюбих, както Отец възлюби Мене“.¹²⁵ Какво може да има по-велико, по-безкрайно, освен да бъдем обичани от Христос, както Отец Го обича? Няма нищо, няма битие, няма реалност извън тази: „Аз ви възлюбих, както Отец възлюби Мене“. И: „Пребъдете в Моята любов“. Исус свързва това пребъждане в Неговата любов, това да бъдем обичани от Него, както Отец Го обича, с това да се обичаме между нас. Затова единството е свързано с целокупността на християнския опит. Да живеем общението между нас, е да се отваряме – което се иска от нас, което ни е дарено – за това безкрайно преживяване, което е разпознато само от вярата, което вярата разпознава и което вярата приема. Вярата е да вярваш в тази любов, в предложението на тази любов. Затова не може да се разлъчи животът на общение от живота на вяра, нито животът на вяра от живота на общение, защото няма вяра извън общението и няма общение извън вярата. Това е толкова велика тайна, че не може да се отговори, в крайна сметка.

Проспери. Това ни въвежда тогава в следващите въпроси.

„Какво означава да бъдем единни и в същото време да поддържаме собствената си уникалност и различност?“

„Ти много настоя върху единството. При аудиенцията на 15 октомври Папата ни каза, че „единството не е еднаквост“. Действително, първите

¹²⁵ Сrv. Иоан. 15:9-17.

цистерцианци [виж *Тримата братя бунтовници*], а после св. Бернар, са основали нов орден, а дон Джусани се оказал инициатор на нещо ново в Църквата. Какъв е приносът на моята човешкост?“

Ленори. И тук единството, за което Христос моли Отца за нас, е в подражание на това колко са единни Отец и Синът в Светия Дух. От малкото, което Ги познавам, ми се струва, че Трите лица на Троицата са много различни едно от друго. Не мисля, че има по-очевидно различие. Разбирате ли, че общението е именно единството на едно различие, защото личността е „различие“? Тя е оригиналността, нали? Но има една любов в Битието, има една любов, която е Битието, която свързва това, което е възможно най-малко еднаквото, не знам как да кажа. И това се отразява в църковното общение. Виждам го в живота на манастирите: колкото повече монасите и монахините остаряват, толкова повече тяхната личност става оригинална; но не че стават оригинали, защото се откъсват от общението и правят, каквото си искат, напротив, често са най-единните, най-послушните, най-навътре, тези, които най-много са съгласни с живота на общността. И все пак, тяхната личност става все по-оригинална, наистина, и те удивява оригиналността на личността като дар, който е именно нейната харизма, дарът да бъдат това, което Господ им дава да бъдат, Аз-ът, който им дава да бъдат. Та, еднаквостта, която Папата осъжда, е единство, което сляпо подражава на троичното общение, общението на Църквата, вместо да го живее. Действително, общението не отнема на Духа – как да кажа – Неговото богатство на дар, направен на всеки, на харизмата, която е необходима на общението и която прави богато общението между нас. Това важи в рамките на една общност, семейство, братство, орден и на целокупната Църква. Това, за което трябва да внимаваме, е да не възприемаме самоличността на всеки като нещо, което разделя. Обикновено това се случва, когато един дар е откъснат от общението, тоест когато е живян като нещо, което не изгражда общението, което не е подхранвано от общението и което не подхранва общението. Та, това е истинският, единственият проблем. Когато обаче приемаме оригиналността на всеки като дар на Духа, разбираме, че всеки дар е живот на единственото Христово тяло. Това дава мир в живеенето на собствения дар или даровете, които нямам, ако човек има съзнанието, че живее в тяло. На мен, например, казват: „Ех, ама вие, монасите, не отивате, не мисионерствате!“; разбира се, но Църквата го прави! Аз съм член

на едно тяло и знам, че съм свързан с този, който отива на мисия, така както който отива на мисия, знае, че е свързан с този, който се моли, с този, който принася живота си по друг начин. Та, това ни кара именно да докоснем и изпитаме цялото богатство на общението, което не убива самоличността на всеки и което не е еднаквост, която умъртвява дара, излъчването на дара на Христос към света.

Проспери. Има някои въпроси, които засягат пункта за оригиналността, когато минава общението или единството. Сред разните избрахме този:

„В един пасаж от сутрешната лекция ти спомена един от твоите манастири, говорейки за проблеми, които въвличат „малко или много искрената свобода на хората“, които са ти поверени. Говори също за реакциите на гняв, дискомфорт, тъга, които обземат и теб при всичко това. Понякога аз преживявам подобно нещо. Пред такива, които утвърждават себе си (собственото мнение, собствената власт или дори просто нуждата си от внимание) [това важи също в рамките на едно семейство] по враждебен начин спрямо труда, който други извършват, за да изградят или подхранват единството, говорейки двулично, манипулирайки реалността на фактите и хората (и често от това страдат най-уязвимите), не мога винаги да кажа, че намирам в мен способност за поверяване на Бог, което да ми даде мир. Съзнанието, че единството на общността не зависи от мен, а е дар, понякога се замъглява в мен, ако не като изконна присъда, поне като чувство, което ме задръства. И все пак, има истина в съображението, че на мен е поверена и задачата да защитавам единството и уязвимите. Как живееш ти това отношение със злото на разделението, на свобода, която не признава и „гребе насреща“?“

Лепори. Мислейки си за моя опит най-вече, смятам, че точно там е важно да държим очите си, вперени в Исус, а не в човека или хората, които в общността (или в ордена, в движението и така нататък) възплъщават позиция, която разделя, нещо като Юда; не казвам, че всички са Юда, а че в известен смисъл стават разделители, създават разделение.

Проспери. Имаме малко или много всички изкушението на Юда.

Лепори. Изкушението го носим в себе си всички. Затова първото нещо, което да съзнаваме, е, че аз също бих могъл да бъда този човек и че поня-

кога, без да забележа, съм такъв за другите. Юда за Исус е бил болка, бил е рана, но не е бил „идея фикс“, също така е вярно, че никой не бил забелязал, че Юда е проблем до края, и учениците са живели заедно с него три години. В известен смисъл, изглежда, че Исус винаги е поприкривал неговата ситуация – как да кажа – именно от любов към него, поради неотменността на дара, който му бил направил, че го призовава, че му дава свобода, че го е избрал. Сякаш Христос не е могъл да му каже: „Не, иди си!“; действително, отишъл си той, отхвърлил Го той, но дарът останал. Това ни кара да изхождаме винаги в нашето третиране на хората и ситуацияите, които ни тормозят, със запас от мистерия, поради която личността не е никога определяна само от своето поведение, от това, което прави, от това, което може би крои. Така или иначе, има нещо, което много ме освободи в едно време, в което търпях известна по-очевидна враждебност: това да си дам сметка, че Бог не иска от нас да посрещаме враговете гърди срещу гърди, тоест да идем като Петър срещу враговете с нашия нож, защото врагът е по-силен от нас, най-вече врагът с главно „В“, този, който се крие често зад крехкостта на хората. Юда бил крехка натура, в своята амбиция бил една крехка натура, която демонът успял да направи свой инструмент за разделение. На мен много добре ми се отразява да чета псалмите, в които го има винаги образа на Бог, Който побеждава врага, защото си давам сметка, че врагът е по-силен от мен, но Бог е по-силен от врага. Това какво означава? Означава, че преживяването на враждебността, на неприязънта, на лъжата и така нататък не трябва да го посрещам гърди срещу гърди, а трябва да го посрещна в отношението с Христос, тоест трябва да мина през Него, поверявайки преди всичко себе си. Означава да вперя поглед в Него, вместо в проблема, който другият е за мен. И това не е упражняване на аскеза, защото е вярно, че когато някой ни тормози, се превръща в идея фикс, тоест не успяваме вече да не мислим за него, не спим нощем, защото ни тормози психически. В крайна сметка и това – може би затова Исус оставил Юда свободен да прави, каквото си иска, докрай – ни подтиква към обръщане, та наистина също в това и най-вече в това да не претендираме, че се спасяваме от себе си или че спасяваме общността, или Църквата ние самите. Често в житията на светците или на папите се казва: „Но как така е търпял еди-кого си до себе си? Защо не го е отпратил? Защо не го е отхвърлил? Защо го е оставил да прави, каквото си иска?“. Мисля именно, че това е част от тяхната святост; те са разбрали, че трябва да оставят на Бог времето и начина да разреши тези терзания, тези изпитания. Защото Бог в крайна сметка иска

да спаси и врага; не иска да го унищожи, а иска да го спаси, и следователно ни прави търпеливи, така че с нашето търпение да Му позволим да победи Той, и то да победи докрай, не само побеждавайки проблема, разделението, лъжата, които ни тормозят, но да победи и дълбокото разделение в Своето тяло, на което някои явления, някои хора са като върха на айсберга, защото истинският проблем е винаги, че зад това стои един много по-могъщ враг, и само Христос го разгромява, умирайки на кръста.

Проспери. Идва ми на ума, че Исус казва на Отца: „Бяха Твои, и Ти Ми ги даде, [...] за да бъдат едно, както сме и Ние“.¹²⁶ Когато ние забравяме за това, сякаш ставаме господари на компанията и на пътя, на който сме всички.

Ленори. Както винаги, трябва да се оставим да бъдем изненадани от това как Бог разрешава по-добре от нас тези проблеми. Когато си казах: „Врагът е по-силен от мен, но Бог е по-силен от врага, и следователно се поверявам на Бог“, ми беше дарен мирът в тази ситуация. Изненада ме, че решението Бог преди всичко го е намерил в мен, създал го е в мен, дал е на мен благодатта да бъде в мир пред врага. Това бил мирът на Исус пред Юда, мирът, който винаги е имал пред всички Свои врагове.

Проспери. „В следобедната лекция каза, че да имаме вяра, не означава да не правим нищо и да караме Бог да върши всичко, а да заемем правилното място между реалността и Бог [това изречение поразни мнозина и много въпроси бяха именно относно това], да станем посредници между Спасителя и реалността. Какво означава да намерим правилното място? Можеш ли да задълбочиш как, екзистенциално, мога да се науча на тази правилна позиция в ежедневните случки?“

Ленори. Вярата преди всичко разпознава, прося и предава, известява отношението на Бог с реалността, с нашата реалност, отношението, което създава, което обича, което изкупва, което спасява, тоест отношение, което е милосърдие. Днес е Неделята на Божието милосърдие,¹²⁷ което изразява именно тайната на отношението на Бог с нашата реалност. Вяр-

¹²⁶ Иоан. 17:6-11.

¹²⁷ Неделята на Божието милосърдие, установена от св. Йоан Павел II през 2000 г., съвпада с неделята след тази на Великден.

та признава, че погледът на Бог е милосърдие. Когато Апостолите видели да се вдига погледът на Исус към тълпата, която идвала, признали, че Исус има отношение с тълпата (онази тълпа, която на тях им била досадна!), което било на състрадание, на милосърдие; неговото била любов, която прегръщала, която приемала, която давала живота си за тях. Та, вярата е да разпознаем отношението на Бог с реалността, погледа на Бог върху реалността, дори върху моя враг. И това означава за мен да мога да го гледам с вяра, а не само изхождайки от моята психология, откривайки, че има отношение с реалността, което не е моето насаме с нея, а именно едно преминаване през Бог, за да гледам на нея. Нашето място е да разпознаем това в живеенето на нашата реалност, реалността, която ни е давана всеки ден, реалността, която живея в семейството си, в работата си, в болестта си, в греха си, реалността, която за стотника била неговият болен слуга: в крайна сметка, в онзи миг там за него реалността била съсредоточена – като неотложност, като скръб, като чувство, като любов и също като приятелство – в онзи болен слуга. А той какво прави? Явява се посредник между тази реалност и Исус, виждайки как Исус я прегръща, как Исус я гледа, как Исус я спасява и как я изцелява. Тази е великата задача. И това позволява на събитието Христос да настъпи, защото Исус не гледа реалността отвън, а я прегръща, тоест става събитие в човешката реалност. Че става събитие, означава, че човешката реалност, която грехът отне от Бог, е като положена отново в ръцете на Бог, за да направи от нея това, което само Бог може да направи. Полагайки своя болен слуга в ръцете на Христос, стотникът отново си го е придобил изцерен, тоест отново си го е придобил възвърнат, отново си го е придобил изкупен и се е оказал и той като инструмент на това събитие. И разбрал, че е достатъчна неговата вяра, в известен смисъл, като да каже: „Достатъчна е моята вяра, за да Те доведе при слугата ми. Кажете само една дума и слугата ми ще оздравее“, тоест: „Твоето присъствие е толкова велико, че стига една дума, и застига всичко“. Дори само една дума, приета с вяра, води цялото събитие Христос в реалността, която ни е поверена. Мисля, че за да задълбочим екзистенциално това как да се научим на тази правилна позиция във всекидневните случки, ние трябва именно да гледаме облака от свидетели, който ни обгръща. Говорех за Йоне, но Йоне беше говорила в едно великолепно свидетелство за това как дон Джус или Йоан Павел II са преживявали своята болест, предаде ни своя поглед върху облака свидетели и тези светци. А освен това е едно непрестанно предаване на

нас на свидетелството за това как хората, особено в болест, пред смъртта и така нататък, оставят тази реалност да бъде взета в ръце от Христос. И това тяхно свидетелство е път за нас, преди всичко притежава очарование, защото няма нищо по-очарователно от един живот, една ситуация – дори на зло, на опасност, на болест, на смърт, – която се оставя да бъде взета в ръце от Христос; няма нищо по-очарователно като предложение за житейска пълноценност за мен, защото знам, че и моят живот е създаден за това. И пътят е именно да се следваме един друг, да приемем свидетелството, свидетелството, което си даваме, което си даряваме един на друг и което се превръща именно в предложение проверено и което можем всички да проверим.

Проспери. Все пак една наша приятелка пита: „Струва ми се, че целият облак свидетели, който съм срещала, не ми е достатъчен, за да стигна до увереността за любовта на Христос, до истинската вяра в Бог Отец. Има винаги място за съмнението. Как мога да бъда сигурна, че в хората, които срещам, Христос работи и иска да се съобщи на мен?“. А друг човек пита: „Това съмнение ми се струва едно твърде голямо и постоянно предателство. Би ли могъл да ми помогнеш да разбера по-добре динамиката на съмнението? Дали е нещо, от което е невъзможно да избягаш?“.

Ленори. Свидетелството, бидейки свидетелство за едно събитие, е винаги по-велико от свидетелите; няма нужда свидетелите да бъдат по-велики от това, за което свидетелстват (никой апостол не е бил по-велик от възкръсналия Христос). Величието на свидетеля е изцяло в засвидетелстването на величието на Христос. И точно затова свидетелите са достойни за вяра, не толкова защото известяват себе си, а именно защото проявяват величието на събитието Христос в живота си. В крайна сметка, колкото повече един свидетел е клет, беден и може би грешен, толкова повече това свидетелство е за Христос; както се случило на самарянката при кладенеца, която се връща в селото си и става свидетел за Христос; тя, най-невероятният човек, не претендирала да бъде по-велика от Христос, напротив, не претендирала съвсем за нищо, само казала: „Да не би Той да е Христос?“ и междуременно Го засвидетелствала, и довела всички при Него. Кой от нас някога е успявал да доведе целия си град, селото си да се срещне с Христос? Тази жена го направила. И това е част от харизмата, част е от дара на Духа: моята бедност да предаде и засвидетелства

безкрайното величие на събитието Христос. Нужно е със сигурност смирение, но смирението, което се иска от нас пред нищетата на свидетеля, който ни води при Христос, е смирението, което се иска от мен, за да не смятам, че събитието, че Христос, идва при мен поради причина, по-голяма от неговата безвъзмездност, от Неговото милосърдие. На мен ми се отразява добре Христос да ми бъде засвидетелстван от бедни грешници, отразява ми се добре да знам, че и аз мога да стана свидетел. Аз не трябва да се страхувам, защото точно това ми засвидетелства, че събитието е по-велико, че събитието е Христос, а не онзи човек. Важното е да не свеждаме събитието до човека, който ни го засвидетелства, което е това, което разобличава Павел: „Аз съм Павлов“, „аз пък – Аполосов“, „аз съм Кифин“,¹²⁸ това е свеждане на събитието Христос до човека, който ни го засвидетелства, което означава да не го предаваме наистина и да не се оставяме да ни бъде предадено. Мисля, че така или иначе съмненията могат да бъдат част от едно пътуване; карат ни да вървим, обаче трябва да си дадем сметка, че има съмнения, които издават нас самите, които ни затварят, и тогава там трябва да внимаваме съмнението да не се превърне в затваряне. Съмнението, което пита, е добре, но съмнението, което се затваря, прецаква мен, защото, затваряйки се в себе си, не приемам повече събитието, не приемам вече Христос и следователно, погубвам себе си.

Проспери. Ти каза, че мисията се ражда от вперването на погледа в Христос. Понеже ти свърза началото и завършека на вярата с вперването на погледа в Христос, за мнозина не е ясно каква връзка има между вярата (която така или иначе е лична) и мисията.

„Какво отношение има между мисионерския устрем и разпознаването на единството като дар на Христос, та да повярва светът?“

Ленори. Да вперим поглед в Христос, е да разпознаем, да държим погледа си вперен в едно Присъствие, едно дарено, безвъзмездно Присъствие, което е дарено на мен и на целия свят. Поради което мисионерският устрем се ражда от Него и колкото повече човек се вижда в Христос, толкова повече си дава сметка, че е универсален дар, че обгръща света, както сме си казвали много пъти. Че мисионерският устрем е свързан с разпознаването на единството като дар на Христос, та да повярва светът,

¹²⁸ 1 Кор. 1:12.

е, защото – именно, както казах – единството е мотивирано, притежава устойчивост само в принадлежността към Него. Няма единство, без да принадлежим на Христос. Деянията на Апостолите разказват за Петър и Йоан, разпитвани от началниците на синаедриона: „Като виждаха смелостта на Петра и Иоана и като разбраха, че са безкнижни и прости човечеци, чудеха се; пък и добре знаеха, че те бяха с Исуса“.¹²⁹ Виждали прости човечеци и ги разпознавали като другари на Христос, като хора, които принадлежали на Христос – това било единственото качество, което притежавали, – и точно това ги правело мисионери, свидетели. Виждали тяхното единство, защото Христос бил сред тях, защото всеки бил привързан към Христос. И ако всеки от нас е привързан към Христос, тогава сме всички единни между нас, няма алтернатива на тази динамика на християнското събитие. Да разбере, че в единството с човека до мен се разиграва общението с целия свят, с мира на целия свят, е в крайна сметка да разбере какво безкрайно величие донесе Христос в нашите отношения: като принадлежи на човека до мен, в единството с него, с моята малка общност, с хората от моята общност, е поставен на карта фактът, че вътре там го има общението с целия свят, има го събитието, което спасява света. Това прави моето братство, моята работа по братството като универсално служение за мира на света. Затова също и Папата помоли да му помагаме в „пророчеството за мира“.¹³⁰ А пророчеството за мира започва от това как живея с тези до мен, от това как третирам отношението с хората от моето семейство, от моята общност, от моето братство, именно поради естеството на събитието, което нашето бедно братство носи като безкрайно съкровище, разбира се, в глинени съдове.¹³¹ Обаче глинени съдове съдържат съкровището, съкровището за всички. Да бъдем внимателни към това между нас, преди да искаме да бъдем такива, да бъдем внимателни към тази реалност, поради която Христос обвърза принадлежността към Него с единството, следователно с принадлежността към хората, с които аз съм, да съзнаваме това, означава именно да приемем събитието Христос в целия му обхват. Нашето единство е нещо скромно, изглежда незначително, и все пак именно чрез него приемаме събитието за целия свят, аз го приемам дори за най-далечния човек. Не знам как да го кажа,

¹²⁹ Деян. 4:13.

¹³⁰ Срв. Франциск, „Нека гори в сърцата ви това свято пророческо и мисионерско безпокойство“, цит. пр., с. 19; превод наш.

¹³¹ Срв. 2 Кор. 4:7.

прощавайте за бедността на моя малко уморен изказ: смятам именно, че да вперим поглед в Христос сред нас, е най-неудържимото, най-преобразяващо света дело, което можем да извършим, което можем да осъществим. И ако това иска от нас жертва, смирение, отричане от себе си, нека поне осъзнаваме (както Христос иска да осъзнаваме), че не е жертва, която правим само за този малък детайл от реалността, който е моето отношение с еди-кой си човек, а е жертва, която правим за целия свят, това е жертва, която правим за човечеството, за мира на всички. Днес е Великден за нашите православни братя. Няколко дни преди да дойда тук, получих съобщение от една приятелка, която е с група украински бежанци в Италия, преживяват Великден и са проследили упражненията от Асизи. Това съобщение се беше много загнездило в мен през тези дни, защото ми предаваше цялото тяхно усилие да живеят тази ситуация в свят, който постепенно забравя за войната, и може би и ние започваме да свикваме с тази драма, с тази ужасна рана, която е в тяхната плът, поради което не могат да я забравят. Та, аз мисля, че отговорът, че помощта, която можем да окажем на тях и на целия свят, отговорът, който можем да дадем на войните, на безредиците в Судан и така нататък, започва именно от общението между нас, от жертвата на общението, защото е жертва, която правим за Христос. Да настояваме върху единството, не е да настояваме върху нещо, което трябва да се направи, то е да настояваме върху присъствието на Христос, което ни е дарено за света. Затова е безкрайна отговорност, която се разиграва в най-малкия детайл на моя поглед към човека до мен, към моя живот, към моята общност. Ето, да предложим това, защото ако не предложим тази любов на единството между нас, не предлагаме Христос на света. А ако не предлагаме Христос на света, нашата вяра е суетна, тоест не съществува, тя е празна вяра. Но Христос възкръсна и ни изстреля отново в това, и трябва да бъдем благодарни, че в Своето безкрайно милосърдие ни изстрелва отново винаги, прави ни винаги инструменти на това. Затова да Му благодарим!

Проспери. Благодаря! Едно заслужено, смятам, „благодаря“. Бяха много наситени дни, ще имаме една година, за да обхванем всичко, което ти ни каза.

СВЕТА ЛИТУРГИЯ

Литургия на Светата евхаристия: Деян. 2:42-47, Пс. 117; 1 Петр. 1:3-9; Иоан. 20:19-31

ПРОПОВЕД НА НЕГОВО ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО

МОНСЕНЬОР ФИЛИПО САНТОРО

АРХИЕПИСКОП НА ТАРАНТО И СПЕЦИАЛЕН ДЕЛЕГАТ ЗА MEMORES DOMINI

Възлюбени братя и сестри,

Преживяването на вярата, провъзгласена на тези духовни упражнения, достига най-големия литургичен израз в честването на тази неделя, която не се нарича „Втора неделя след Великден“, а Втора пасхална неделя; една неделя, която продължава през цялото пасхално време. Днес е същият ден на Великден, който нахлува в нашия живот. Един-единствен велик ден, денят на възкръсналия Христос, който няма край.

Господ ни посети през тези дни на упражнения и сега Той е сред над, както е бил с учениците в горницата. Евангелието от Йоан казва: „А вечерта в тоя ден, първи на седмицата, когато вратата на къщата, дето се бяха събрали учениците Му, стояха заключени, поради страх от иудеите, дойде Исус, застава посред и им казва: мир вам! И това като рече, показа им ръцете и нозете и ребрата Си“. Представете си, да си представим Апостолите: какво удивление, какво учудване да Го намерят отново жив! Евангелието от Йоан казва просто, че „учениците се зарадваха, като видяха Господа“. И с тях ние също се радваме, защото през тези дни и в нашия живот Го видяхме.

Присъствието на Възкръсналия било нещо немислимо за Апостолите, дотам че всеки път, когато Исус им бил говорил за това, дори не му били обръщали внимание и не Му били повярвали. Сега Го виждат с физическите белези от раните на ръцете и на ребрата. Точно Той е, възкръснал и жив! Това да видят Него предизвиква вярата и радостта. Не била предварително съществуваща вяра, която показвала. Преди били обезверени и уплашени, невярващи. Вярата е следствие от виждането. Виждат Го, както се е случвало на нас, когато се яви при една среща, по-истинска и по-хубава от всичко останало. В Галилея от нашата първа среща ние видяхме знаците на Страданието, славните рани, ясният знак за Неговото присъствие на едно лице, в едно отношение, което не би могло да се обясни без Него. И Го последвахме, всеки в пътуването си; от мен в един

момент беше поискано да ида на мисия в Бразилия и това беше най-разтърсващото житейско преживяване, но беше възможно, защото Го има Него; и гласът на дон Джусани, който ме подканяше да тръгна, беше гласът на Господ, Който се явяваше.

После Исус казал отново на учениците: „Мир вам!“ И добавил: „Както Ме Отец прати, тъй и Аз ви пращам“. Той ни дарява Духа и прощава греховете ни, точно както се случи през тези дни. Господ се показва, избира ни, разгромява страха и ни изпраща, както Той бе пратен. Той е изпратеният и ни изпраща на Свой ред. Неразделен по природа от Отца, в Когото усеща цялата Си устойчивост. Кара ни да предвкусим факта, че и ние имаме завършен облик само в препратката към нашия Господ, Който ни съставлява още от началото. Както за Исус Отец е всичко, източникът и животът, така за нас срещата с Него е всичко, в една историческа връзка. В срещата с Възкръсналия днес е новото Творение и нашата устойчивост, в днешния ден. И това не защото сме свестни и заслужаваме Неговата любов, а защото Той ни застигна и така ни изпълва с удивление, и следователно, с обожание. На нас се случва това, което се случило на Апостолите, които не могли вече да зачеркнат онази среща от живота си. И така ние също не можем да зачеркнем нашата Галилея от зората на всеки ден, който започва.

Но Тома в онзи ден не бил с тях, когато Исус дошъл в горницата, и не повярвал на Апостолите, които му говорили за възкръсналия от мъртвите Исус. Той казал: „Ако не видя на ръцете Му белега от гвоздеите, и не тура пръста си в раните от гвоздеите, и не тура ръката си в ребрата Му, няма да повярвам“. И Исус, осем дни след Великден – точно както днес, – идва, застава сред Апостолите и казва на Тома: „Дай си пръста тук, и виж ръцете Ми; дай си ръката и тури в ребрата Ми; и не бъди невярващ, а вярващ“. Точно както го виждаме на картината от Караваджо. Исус го кара да изпита прякото и лично преживяване на Неговото присъствие; и след като докоснал ръцете и ребрата, Тома казва на Исус: „Господ мой и Бог мой!“.

Този, който се бил усъмнил при вратата на Апостолите, се предава пред преживяването на докосването на Господ. Този, който бил останал невярващ и далеч от твърденията на Апостолите, има привилегията да докосне ребрата на Исус близо до сърцето Му, преживява Господ, разпознава Го и Го провъзгласява. Не защото е бил добър, а защото е бил обикнат и дори за миг не бил упрекнат.

Св. Йоан Павел II поиска тази неделя да стане Неделята на Божието милосърдие, милосърдието на Исус спрямо Тома. Господ се показва, обича ни и ни прощава. Вярата се ражда и днес от конкретни факти, от показването на Господ в жива среща, с хора като нас, конкретен знак за Него, Който е Живият. Исус казва на Тома: „Ти повярва, защото Ме видя“, и тук един велик екзегет, Игнас дьо ла Потери, превежда така продължението на Исусовото твърдение: „Блажени тези, които, без да са видели [сиреч, без да са видели Мен, пряко], са повярвали“.¹³² И намекът не е за верните, които идват после, които би трябвало „да повярват, без да видят“, а за апостолите и учениците, които първи признали, че Исус е възкръснал, макар и в оскъдността на видимите знаци, които го засвидетелствали. Исус иска да посочи, че е разумно да вярваме на свидетелството на тези, които са видели знаци, белези на живото присъствие на Господ. Не се изисква сляпа вяра, защото става дума за блаженството, обещано на тези, които в смирение разпознават Неговото присъствие, изхождайки от дори оскъдни знаци, и гласуват доверие на думата на свидетели, на които може да се вярва, както се случи на нас.

В разказа за учениците от Емаус, разказан от св. Лука, който се случва в същия ден (вечерта на първия ден), Исус, след като вървял с двамата, влиза в дома им, сядат с тях (сядат с тях!), преломява хляба и техните очи се отварят, а сърцето гори, както се случило на Тома. Така се случва после на учениците на Апостолите и се случва и на нас. Исус сядат с нас и сърцето гори поради Неговото присъствие. И до днес Господ сядат с нас в Евхаристията, сядат с нас във всекидневния живот, в нашето единство. Затова Исус молил Отца: „Аз съм в тях, и Ти в Мене, за да бъдат в пълно единство, и за да познае светът, че Ти си Ме пратил и си ги възлюбил, както Мене възлюби“.¹³³ Откакто Го срещнахме, нашият живот не е вече същият, защото бяхме включени – чрез Кръщението и благодатта на харизмата – в Неговото тяло. Белезите на Неговите ръце и на Неговите ребра днес са белезите на нашето единство; белези на Страданието на Господ и на Неговата слава.

Св. Павел ни казва: „Колчем ядете тоя хляб, и пиете тая чаша, ще възвестявате смъртта на Господа, докле дойде Той“.¹³⁴ Поражда се така по-голямо желание за Неговото пришествие. От Страданието на Господ се

¹³² „Brani di difficile interpretazione della Bibbia VII, Gv 20,29“, in I. de la Potterie, *Storia e mistero. Egesi cristiana e teologia giovannea*, SEI-30Giorni, Torino-Roma 1997; превод наш.

¹³³ Йоан. 17:23.

¹³⁴ 1 Кор. 11:26.

ражда възкресението, което като неудържима река прекосява времената и стига до нас в Тайнствата, в тайнството на Църквата и в тайнството на нашата харизма, прегърната и призната от Папата. Стига и чрез благодатта на тези духовни упражнения и на тази Евхаристия. Носим сред нас ясните знаци на Неговото присъствие и го известяваме на света, до пределите на Земята, докле дойде Той.

„Да, ида скоро! Амин, да, дойди, Господи Иисусе!“¹³⁵

---

¹³⁵ Откр. 22:20.

ИЗПРАТЕНИ ТЕЛЕГРАМИ

Негово Светейшество Папа Франциск

Ваше Светейшество,

Около 32.000 души, от които 5.000, събрани присъствено в Римини, а другите – свързани от няколко италиански града и от чужбина, проведоха през тези дни духовните упражнения на Братство „Comunione e Liberazione“.

Заглавието на упражненията беше *С поглед, вперен в Исус, начало и завършек на вярата* и бяха проповядвани от отец Мауро-Джузепе Лепори, генерален абат на Цистерцианския орден. Беше за всички нас, Ваше Светейшество, повод да преговорим съдържанието и основата на нашата вяра в Христос, единствен Спасител на света. Отец Мауро ни придружи в това пътуване, помагайки ни да разберем отново как вярата, разпознаване на присъствието на живия и присъстващ сред нас Христос, „оформя“ с Неговата личност целия ни живот, правейки го привлекателен и достоен да бъде живян. И че вярата в Христос има за форма нашето общение в послушание към Вас и към Църквата, с грижа за единството на нашето движение и на всички верни християни. Така разбрахме още повече думите, които ни отправихте на площад „Свети Петър“ на 15 октомври м.г.: „Не забравяйте никога за онази ранна Галилея на призива, за онази ранна Галилея на срещата. Винаги да се връщаме там, към онази ранна Галилея, която всеки от нас е преживял“: само в тази среща откриваме постоянно думи за вечен живот, които, както повтаряше често дон Джусани, „могат да обяснят съществуването“ и ни изстрелват отново в мисионерската задача, която ни бе поверена.

Благодарни за благослова, който ни изпратихте и който ни съпътства на тези упражнения, продължаваме всички да се молим за Вас.

Давиде Проспери

Н.Впр. кардинал Матео Дзупи

Председател на Италианската епископска конференция

Ваше Високопреосвещенство,

През току-що изминалия уикенд се проведоха духовните упражнения на Братство „Comunione e Liberazione“. Участваха близо 32.000 души, от

които 5.000, събрани присъствено в Римини, а другите – във видеовръзка, събрани на групи в няколко италиански града и в чужбина.

Заглавието на упражненията беше *С поглед, вперен в Исус, начало и завършек на вярата* и бяха проповядвани от отец Мауро-Джузепе Лепори, генерален абат на Цистерцианския орден.

Отец Мауро ни помогна да разберем отново как вярата, разпознаване на присъствието на живия и присъстващ сред нас Христос, „оформя“ с Неговата личност целия ни живот, правейки го привлекателен и достоен да бъде живян, и има за форма нашето общение в послушание към Църквата. В това занимание бяхме отново изстреляни в мисионерската задача, която ни е поверена.

Като Ви благодаря за Вашата близост и молейки за Вашия благослов, Ви поздравявам с най-добри чувства.

Давиде Проспери

Н.Впр. монсеньор Николо̀ Анселми

Епископ на Римини

Ваше Високопреосвещенство,

Като Ви благодаря отново за Вашата близост и за поздрава, който ни отпратихте лично, Ви пиша, за да Ви информирам, че в духовните упражнения на Братство „Comunione e Liberazione“ – със заглавие *С поглед, вперен в Исус, начало и завършек на вярата* – участваха близо 32.000 души, от които около 5.000, събрани присъствено в Римини, а другите – във видеовръзка, събрани на групи в няколко италиански града и в чужбина.

Проповядването на отец Мауро-Джузепе Лепори, генерален абат на Цистерцианския орден, ни помогна да разберем отново как вярата, разпознаване на присъствието на живия и присъстващ сред нас Христос, „оформя“ с Неговата личност целия ни живот, правейки го привлекателен и достоен да бъде живян, и има за форма нашето общение в послушание към Църквата. В това занимание бяхме изстреляни отново в мисионерската задача, която ни е поверена.

Молейки за Вашия благослов за пътуването на нашето братство, Ви поздравявам с най-добри чувства.

Давиде Проспери

ИЗКУСТВОТО В НАША КОМПАНИЯ

Куратор: Сандро Киеричи

Мария е тази, която първа имала привилегията да може да взре очи в Исус, а нейният поглед не напуснал никога живота на нейния Син. Още отпреди Благовещението напълно поверена на Божия план, съумяла да повери Исус на добрия поглед на Симеон и Го поверява днес на нашия поглед.

Рождението на Мария

- 01 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 02 Икона, Новгородска школа, Москва, Третьяковска галерия
- 03 Карпачо, Бергамо, Академия „Карара“

Представянето на Мария в Храма

- 04 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 05 Карпачо, Милано, Пинакотека „Брера“
- 06 Вранке ван дер Стокт, Манастир „Ескориал“, детайл

Венчавката на Девата

- 07 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 08 Рафаело, Милано, Академия „Брера“
- 09 Рафаело, Милано, Академия „Брера“, детайл

Благовещение

- 10 Коптска тъкан, Ватикан, Ватикански музеи
- 11 Паоло Венециано, Венеция, Академия
- 12 Блажен Анджелико, Флоренция, Манастир „Сан Марко“
- 13 Антонело да Месина, *Мадона Анунциата*, Палермо, Сицилианска регионална галерия
- 14 Леонардо да Винчи, Флоренция, Галерия „Уфици“

Посещение на Дева Мария

- 15 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 16 „Посещение на Дева Мария“, слонова кост, Салерно, Епархийски музей
- 17 Понтормо, Карминяно (Прато), „Св. св. Михаил и Франциск“

Рождество

- 18 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 19 Аньоло Гади, Праго, катедрала, Параклис на свещения пояс
- 20 Гуидо Рени, Неапол, Манастирски комплекс „Сан Мартино“
- 21 Икона, ателие на Рубльов, Москва, Държавна Третяковска галерия

Поклонението на пастирите

- 22 Матиас Стом, „Поклонение на пастирите“, Торино, Палацо Мадама
- 23 Герит ван Хонтхорст, Флоренция, Галерия „Уфици“
- 24 Лоренцо Лото, Бреша, Пинакотеката „Тозио Мартиненго“

Поклонението на влъхвите

- 25 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 26 Цилис (Граубюнден, Швейцария), църква „Св. Мартин“, дървен таван, детайл
- 27 Бенвенуто ди Джовани, Лондон, National Gallery

Представянето в Храма

- 28 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 29 Слонова кост, Салерно, Епархийски музей
- 30 Блажен Анджелико, Флоренция, Манастир „Сан Марко“
- 31 Джовани Белини, Венеция, Фондация „Куерини Стампаля“

Бягството в Египет

- 32 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 33 Хуан де Боргоня, Куенка, Катедрален музей
- 34 Караваджо, Рим, Галерия „Дория Памфили“
- 35 Караваджо, Рим, Галерия „Дория Памфили“ (детайл)

Исус сред законниците – намирането на Исус

- 36 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 37 Мозайка, Монреале, катедрала
- 38 Симоне Мартини, Ливърпул, Walker Art Gallery

Ежедневие на Светото семейство

- 39 Рафаело, „Мадоната с воала“, Шантили, Musée Condé
- 40 Гуидо Рени, „Шиещата Мадона“, Рим, Дворецът „Квиринал“
- 41 Рембранд, „Светото семейство с ангели“, Санкт Петербург, Ермитаж
- 42 Модесто Фаустини, „Светото семейство“, Лорето, светилище на Светата къща

Сватбата в Кана

- 43 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 44 Слонова кост, Салерно, Епархийски музей
- 45 Фреска, Манастир Високи Дечани (Косово), детайл

Мария в подножието на кръста

- 46 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 47 Рогир ван дер Вейден, *Снемане от кръста*, Мадрид, Музей „Прадо“

Оплакване

- 48 Джото, Падуа, Параклис на семейство Скровени
- 49 Микеланджело, „Пиетà“, Рим, „Св. Петър“
- 50 Микеланджело, „Пиетà“, Рим, „Св. Петър“, детайл
- 51 Белини, Милано, Пинакотекa „Брера“

Петдесетница

- 52 Ел Греко, Мадрид, Музей „Прадо“
- 53 Икона, Москва, Църква „Света Троица в Никитници“

Смъртта на Девата

- 54 Блажен Анджелико, Кортонa, Епархийски музей
- 55 Якопо Торити, мозайка, Рим, Базилика „Санта Мария Маджоре“
- 56 Паоло Венециано, Виченца, Градски музеи

Отнасяне на небето

- 57 Бартоломео дела Гата, Кортонa, Епархийски музей
- 58 Тициан, Верона, катедрала
- 59 Тициан, Венеция, Базилика „Фрари“

Увенчаване на Девата

- 60 Джото, полиптих „Барончели“, Флоренция, Базилика „Свети кръст“, параклис „Барончели“
- 61 Якопо Торити, мозайка, Рим, Базилика „Санта Мария Маджоре“
- 62 Паоло Венециано, Ню Йорк, Frick Collection
- 63 Бергоньоне, Милано, Базилика „Сан Симпличано“
- 64 Майстора от Чези, Париж, Musée Marmottan

Страшният съд

- 65 Микеланджело, Ватикан, Сикстинска капела, детайл
- 66 Микеланджело, Ватикан, Сикстинска капела, детайл

Съдържание

ПОСЛАНИЕ, ИЗПРАТЕНО ОТ ПАПА ФРАНЦИСК	3
--------------------------------------	---

Петък вечер, 14 април

ВСТЪПИТЕЛЕН ПОЗДРАВ	4
ВЪВЕДЕНИЕ – „ <i>Очите ми видяха Твоето спасение</i> “	12
СВЕТА ЛИТУРГИЯ – ПРОПОВЕД НА НЕГОВО	
ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО МОНСЕНЬОР ДЖУЗЕПЕ БАТУРИ	25

Събота сутрин, 15 април

ПЪРВО РАЗМИШЛЕНИЕ – <i>Вярата, която оформя живота</i>	27
СВЕТА ЛИТУРГИЯ – ПРОПОВЕД НА НЕГОВО	
ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО КАРДИНАЛ КЕВИН ДЖОУЗЕФ ФАРЕЛ	48

Събота следобед, 15 април

ВТОРО РАЗМИШЛЕНИЕ – <i>За да повярва светът</i>	54
---	----

Неделя сутрин, 16 април

СЪБРАНИЕ	78
СВЕТА ЛИТУРГИЯ – ПРОПОВЕД НА НЕГОВО	
ВИСОКОПРЕОСВЕЩЕНСТВО МОНСЕНЬОР ФИЛИПО САНТОРО	94
ИЗПРАТЕНИ ТЕЛЕГРАМИ	98
ИЗКУСТВОТО В НАША КОМПАНИЯ	100

Превод от италиански: Нина Билева

